TABULA CHRONOLOGICA

Monarchiæ Sinicæ

JUXTA CYCLOS ANNORUM LX.

Ab anno ante Chriſtum 2952. ad annum poſt Chriſtum 1683.

Auctore R. P. PHILIPPO COUPLET *Belgâ, Soc. Jeſu, Sinenſis Miſſionis in Urbem Procuratore.*

Nunc primùm in lucem prodit è BIBLIOTHECA REGIA.

PARISIIS,

M. DC. LXXXVI.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

PRÆFATIO
AD
TABULAM CHRONOLOGICAM
SINICÆ MONARCHIÆ.

PARAGRAPHUS I.

Unde ſumat exordium Sinica Chronologia.

QUI *Annales Sinarum conſcripſerunt, omnes ferè ab eo, qui Imperii Conditor fuit*, Fohi *dictus, ordiuntur. Hic autem cœpit imperare anno ante Chriſtum 2952. Quæ verò nonnulli Hiſtoricorum commemorant ante dicta* Fohi R*egis tempora contigiſſe, pleraque ut apocrypha nulliuſque fidei, ab ipſis quoque Sinicis Interpretibus & gravioribus Hiſtoricis rejiciuntur. Certe* Tai ſu cum *primæ auctoritatis Scriptor diſertis verbis teſtatur, ea quæ ante* Xinnum *ſecundi Conditoris tempora acciderunt, ab ſe ignorari. Auctor quoque magnorum Annalium, qui centum quinquaginta ferè voluminibus conſtant, tametſi ea referat quæ ante* Fohi *tempora contigerunt, nolle tamen his à quopiam fidem adhiberi, ſatis innuit cùm dicit, ſe quidem non credere omnibus, quæ non alio quàm famæ popularis ejuſque variæ teſtimonio de remotiſſimis illis temporibus ad poſterorum aures pervenerunt; credere autem ſe libris* Kim *utique authenticis, adeoque non eſſe ſibi dubium quin ordiri debeant hiſtoriam ab ipſo* Fohi *Conditore Scriptores omnes. Nec immeritò, cùm pleraque eorum quæ*

ante Fohi *memorantur accidisse, primâ statim specie fabulosum quid prodant. Memorant enim quòd Cœlum horam noctis undecimam inter & duodecimam conditum fuerit; Terra verò horam noctis primam inter & secundam. Quòd primus Homo conditus sit inter tertiam & quartam matutinam; Fœmina post meridiem tertiam inter & quartam. Item primum illum Hominem (quem* Puon cu *nominant, & sepultum dicunt in urbe* Yam cheu *provinciæ* Nan kim, *aut, ut alii, in provincia* Pe kim *in territorio urbis* Ho kien) *ex sterili terra prognatum, & admirabili rerum scientiâ fuisse instructum, dominatumque omnibus; originem tamen illius ignorari. Narrant denique tres Imperatores extitisse, primum cœli, secundum terræ, tertium hominum; & horum quidem fratres alios aliis successisse per annos ampliùs 49000. post quos aliæ rursum 35. familiæ perpetua serie per aliquot annorum millia imperarint. Quæ omnia tametsi etiam Sinæ, ut dixi, respuant uti falsa, negare tamen non possumus Europæo homini studiosiùs singula consideranti, nescio quid rursus priscæ veritatis inter fabulas istas, ceu densas inter tenebras, pauxillum tenuissimæ lucis intermicare: quod eò fidentiùs affirmo, quòd omnes ferè fabulæ ortum suum habeant ex eo quod fabulosum non est. Certè mihi prorsus credibile est à Noëmi nepotibus accepisse aliqua de prima rerum creatione, & quàm vivaces ac longævi essent primæ ætatis homines: quæ cùm deinde ad filios & nepotes quasi per manum tradita pervenirent, utique pronum erat paulatim ceu deteri priscam illam veritatem, vel etiam mendaciorum & fabularum accessione vitiari. Et verò quôd creationem cœli & terræ, maris ac fœminæ, determinatis temporibus assignent, jam satis clarè fatentur non extitisse Mundum ab æterno, ut plerique Philosophorum & ipse Aristoteles olim*

docuerunt:

docuerunt : adeoque facile est ratiocinando hîc conficere Numen aliquod supremum Sinenses cognovisse, à quo hæc omnia tam certis temporum intervallis procreata sint. Ad hæc non ignaros fuisse longævæ ætatis primorum hominum, hinc licet intelligere, quòd aliis majorum suorum octo aut decem tribuant annorum millia, & supra decem millia aliis. Cùmque Sinici Interpretes centum pro mille numerandos esse, aut (ut alii) lunares menses pro annis solaribus computandos dicant, non equidem in omnibus à vero longe aberrasse dici possunt. Adde quod tertius Sinarum Imperator, cui Hoam ti *nomen fuit, & imperare cœpit anno post* Fo hi *256. librum illum, quem de pulsibus & de medendi arte conscribi jussit (fuit enim artis quoque medicæ Princeps ac Magister) sic ordiatur, ut hanc ante omnia quæstionem instituat: Cur cùm prisci homines tam vivaces & longævi extiterint, tam brevis tamen sit vita hominum ætatis suæ. Constat denique ex vetustioribus Sinarum libris, virum fuisse sapientiæ famâ, & imperante secundâ* Xam *familiâ, gesto magistratu clarum,* Lao pum *vulgò nominatum, cujus &* Confucius *meminit, qui annos omnino septingentos vixisse perhibetur.*

Ad universale Diluvium quod attinet, nihil adhuc quidem certi vel explorati in Sinarum libris ac monumentis inveni : tamen hujus quoque notitiam quamvis rudem perturbatamque habuisse, fortassis erit qui probet ex iis libris qui inscribuntur Sim li Ta ciuen; *qui quidem libri editi sunt trecentis circiter abhinc annis, regnante* Mim *familiâ, quando jussu tertii Imperatoris (qui cœpit imperare anno Christi 1402.) coactus fuit litteratorum aliquot cœtus, quorum operâ ii quos dixi libri conflati sunt; verùm uti pleni figmentis ipsorum, ita mendaciis quoque erroribusque pleni : quod haudquaquam mi-*

randum, cùm non pauci eorum priscæ veritatis vitiatores fuerint potiùs quàm commentatores. Cæterùm quia ad id, quod agebamus, adstruendum, suam qualemcumque auctoritatem habere potest, verbo referam quid isthic de Mundo & Cataclysmo dicatur. Primò totum hoc Universum merâ aquâ (quam & Auctor quidam supra ipsos Cælos constituit) constitisse, quæ assiduo motu tandem ipsam Terram confecerit crassiori materiâ paulatim ad centrum subsidente: montes quoque ex vehementiori earumdem aquarum agitatione & fluxu refluxuque sparsim exortos; hos quidem coopertos aquis fuisse aliquando, convinci putant ex conchis marinis, quæ, unde tandem advectæ fuerint ad montium cacumina, ubi tamen passim reperiuntur, nisi dicantur montes sub aquis aliquando latuisse.

Sed esto vim nullam habeat hoc, quo nituntur, argumentum; huic certe quod subjungo ad probandam interruptionem generis humani per Diluvium universale, vis sua quorumdam judicio fortassis inerit. Narrant, ante Regem Fo hi *complures extitisse* Reges, *familiasque regias, viros item insignes, quorum alii distinxerint anni tempora, alii cælestes motus observarint,* Kalendarii *& Cycli sexagenarii, aliarumque artium auctores extiterint: cùmque primis illis temporibus mortales in silvis ac montibus ritu ferarum viverent, herbis & ferino sanguine vescerentur, concubitus essent promiscui, aliaque hujuscemodi, viros extitisse prudentiâ ac ingenii sagacitate insignes, à quibus domita fuerit agrestis illa barbaries, sic ut vagi ferique homines paulatim formati ad humanitatem jam suis quoque legibus in officio continerentur. Porro cùm Historiographi propè omnes denuò à* Regibus Fo hi *&* Xin num *historiam suam veluti certam & indubitatam ordiuntur, memorant iis quæ modò memoravi quàm*

ſimillima, iiſdemque ferè verbis de illa ætate quâ duo dicti Reges vixerunt: atque eandem forte ob cauſam, quando totius Monarchiæ ſummarium annorum computum conficiunt, huic vix unquam inſerunt annos illos, qui ante Fo hi *tempora numerantur; quâ re non obſcure declarant, aut fidem iis derogatam velle, aut ſi qui omnino non derogent, quaſi interitum quemdam ortumque gentis hîc extitiſſe, adeoque & interruptionem generis humani. Illa autem interruptio quid aliud fuerit quàm univerſale Diluvium, cujus cùm octo dumtaxat homines teſtes extiterint, quàm pronum erat alios nepotum & abnepotum oblitos quæ ab avis narrabantur; alios nec fidem narrantibus dediſſe, atque adeo nihil præter ſpiſſas altaſque tenebras, ſed tamen non ſine illa, quam modò elicuimus, lucis ac veritatis ſcintilla, ad poſteros perveniſſe.*

Cæterùm quia nonnulli Sinenſium in hoc errore ſunt, quòd putent eos Reges *familiaſque revera extitiſſe, neque ullis tamen aquarum eluvionibus periiſſe genus humanum, facillimè nos & unica tantùm ratiocinatione errorem tollimus, & cogimus eos aut admittere commune totius Orbis Diluvium, aut fateri fabuloſa prorſus eſſe quæ de priſcis illis temporibus traduntur. Etenim cùm à* Fo hi *ad hunc uſque annum 1683. quo hæc ſcribimus, per annos quater mille duntaxat ſexcentos & triginta, tot millionibus hominum propagatum in China fuerit humanum genus; quanto majori numero neceſſe eſt propagatum fuiſſe maximo illo ante dictum* Regem *temporum ſpatio, quo ſupra quadraginta annorum millia effluxiſſe affirmant. Item ſi ab eodem* Rege *ad hanc uſque ætatem tot artes inventæ fuerint, tam brevi temporis ſpatio, ſi cum altero comparetur, quî fieri potuit, ut non tantùm eædem, ſed longè plures per immenſa tot ſæculorum ſpatia mortales excogitarint? & tamen, niſi mendaces eſſe fateamur*

in ipso statim exordio Sinicos annales, temporibus Fo hi *Conditoris & summa fuit mortalium ruditas, & ipsi quoque mortales perquam rari. Unde autem manaverit quorumdam error, qui existimarunt in Sinicis annalibus de communi Orbis Diluvio mentionem fieri, planè jam liquet: nam temporibus* Yao *quinti, aut, si à* Fo hi *numeraveris, septimi Imperatoris, (cœpit hic imperare anno ante Christum 2357.) imperii ipsius anno 61. Cycli septimi 41. memorantur ingentes aquarum eluviones extitisse, quæ plurimas terras per annos omnino novem longè latèque inundarint. Cùm itaque dictum Diluvium à sexcentesimo Noëmi anno quàm proximè abfuerit, siquidem Vulgatæ computum sequamur, utique pronum erat Europæum hominem, tum præsertim cùm necdum tota annalium ratio perspecta esset, in errorem hujusmodi incidere. Sed hæc hactenus.*

Cæterùm quòd historia Sinica, ut ab ipso Fo hi *gentis Conditore sumit exordium, digna sit cui fides detur, argumento esse possunt, primò quidem quod hodieque apud Sinas est primæ auctoritatis, monumentum illud litteris (si tamen litteris, & non lineolis potiùs) exaratum, quod* Ye kim *dicitur, & ipsi* Fo hi *à tota posteritate nullo refragante tribuitur, quas quidem lineolas seu figuras 64. (quarum singulæ sex lineolis constant partim integris partim interruptis) commentatus fuit 1800. fere post annis* Rex Ven vam, *& hujus filius* Cheu cum, *& sexcentis fere post annis ipse* Confucius. *Item Herbariolum* Xin num *secundi gentis Sinicæ Conditoris. Libri item primi Monarchiæ Conditoris & unà Imperatoris* Hoam ti *de pulsibus, & arte medendi, cujus operis adjutores necnon scriptores fuerunt* Lui cum, Ki pe *&* Souen *tres nobilissimi Medici, quorum libri tot ubique Interpretum commentariis ad hæc usque tempora le-*

guntur

guntur illustrati. Accedit quod & ab ipso Principe Philosophorum Confucio *in Commentariis in librum* Ye kim, *necnon in libris Officiorum, horum trium expressa mentio habeatur.*

Secundò nomina locorum ubi nati sint, & quibus nati parentibus primi illi Imperii Fundatores; ubi aulam constituerint, ubi sepulti. Quid? quod præcipui eorumdem Administri suis quique nominibus produntur posteritati; qui item, quarum artium rerumque inventores extiterint, litterarum imprimis: harum etenim prima rudimenta ipsum Fo hi *dedisse narrant, (nam litterarum loco nodis antea utebantur) quas litteras exinde consecuti Reges aliis atque aliis litterarum earumdem figuris, quas in* Sina illustrata *descriptas habes, expresserunt & exornarunt.* Hoam ti *porro usum fuisse ad eam rem perficiendam operâ* çam kie, *cujus & natale solum, oppidum scilicet* Cham ngan *in provincia* Xen si, *& is ubi sepultus est locus, memoriæ produntur; cui proinde & institutio, & litterarum ordinatio & compositio quædam ab omnibus tribuitur. Musices verò, adeoque musicorum instrumentorum ipsum quoque* Fo hi; *aratri autem, aliorumque quæ ad agros colendos spectant, inventorem fuisse docent* Xin num *primum ipsius* Fo hi *successorem, & qui hunc secutus fuit* Hoam ti *Monarchiæ Conditorem, maximis encomiis prosequuntur, quòd inventor extiterit tot rerum artiumque, quas in* Tabula Chronologica *obiter enumeramus. Et verò si posteriorum temporum Imperatores aut Sapientes, earum quas dixi rerum invenissent aliquam, num credibile est, quod illorum temporum Scriptores, qui minutissima quæque tam studiosè prosecuti sunt, sua laude eos fraudavissent? At ignorabant, inquies, posteri rerum artiumque istarum inventores; cùmque non invenirent quibus potissimum attribuerent, id-*

circo laudem hanc ex pia magis conjectura, quàm scientia Fundatoribus attribuere: esto, ignorarint; esto, laudem fortè non debitam tribuerint: at hoc certè non ignorabant, laudem ejusmodi non aliis quàm qui aliquando extitissent, tribui posse. Denique argumentum illud, in quo plurimum video inesse roboris ad opinionem hanc adstruendam, peti debet potissimum ex eâ, quam inseruimus Tabulæ *huic nostræ* Chronologicæ, *& quæ à Sinis accuratissimè texitur*, Genealogiâ *trium Regum* Yu, Tam, *&* Vu vam; *qui quidem Reges Conditores & Principes fuerunt trium præcipuarum familiarum, petitis ab ipso inde* Hoam ti *nobilissimæ stirpis suæ principiis per annos bis mille 457. & 86. Imperii successores.*

Erit fortè qui contendat, omnino non extitisse tres illos, quos historiæ commemorant Imperii Fundatores, scilicet Fo hi, Xin num, Hoam ti, *propterea quod actis eorum inserantur quædam planè falsa & fabulosa. Exempli gratiâ, quod mater* Fo hi *dicta* Hoa si, *dum forte premeret gigantis vestigium, & lucidâ iride cingeretur, eum conceperit; quod huic deinde caput humanâ quidem formâ fuerit, sed corpus serpentinâ: quod Regi* Xin num *caput item fuerit bovinâ specie; quòd is uno eodemque die duodecim herbarum venenatarum genera repererit, totidemque singularum antidota: quod dum agriculturam instituere meditaretur, Cœlum pluerit triticum & orizam, quæ humo deinde mandarentur: quod mater* Hoam ti *dicta* Fu pao *fœtum ediderit quatuor & viginti post mensibus quàm conceperit; quod cùm dictus Imperator octoginta & unum fratres rebelles debellare non valeret, submissa è Cœlo virgo eos commisso prælio extinxerit; & alia hujusmodi. Sed enim quamvis hæc meritò censeantur fabulosa, non ausim tamen ob eam causam fidem omnem derogare Sinicæ antiquitati, asse-*

rendo hujusmodi homines numquam extitisse. Quis enim neget extitisse quondam Saturnum, Janum, Jovem, Herculem, Bacchum, Orpheum, Romulum, &c. tametsi res plurimas quae nunquam extiterunt, eisdem non tantùm Poëtae affinxerint; sed Historiographi quoque gravissimi tribuerint?

Adde quod ea ipsi quoque Sinenses, alii ne commemorent quidem, alii vel rejiciant ut apocrypha, & à reliquo quod sincerum est secernant. Unde Nan hien auctor meritò dicit, multa ex iis quae referuntur ante tempora Yao & Xun accidisse, esse pu kim, hoc est, non authentica; vel certè usitato prisci temporis stylo figuris quibusdam hieroglyphicis depicta, & posteritati proposita fuisse contendunt: exempli gratiâ, primum Conditorem Fo hi serpenti comparatum propter prudentiam, callidumque viri ingenium, fortassis & propter cutem corporis, quae maculosa fuisse scribitur: successoris verò Xin num industriam in agricultura, & mittendis sub jugum bobus commendatam. Quòd si nequaquam videatur tantum fidei atque auctoritatis tribui posse Sinicae antiquitati, age, tollantur sanè, uti à quibusdam tolluntur, duo illi gentis Atavi primique Conditores Fo hi & Xin num; certè quidem Imperatorem Hoam ti quis extitisse neget? quis ab hoc Monarchiam Sinicam non ordiatur securus, cùm praesertim, ut paulò ante dixi, ejus stirpis series per tot saecula tam accuratè tantaque cum fide recenseatur, ut infrà videre est in serie genealogica trium familiarum principum, cùm libri item ejusdem medici aliaque monumenta à tota posteritate unanimi consensu eidem attribuantur?

PARAGRAPHUS II.

Quâ regulâ temporum, & quo annorum numero, velut aureo, utantur Sinenses.

UT *autem Chronologiam Sinicam texamus quàm possumus certissimam, secundùm Cyclum seu periodum annorum sexaginta, qui unica sunt gentis regula, procedendum est. Illam igitur ab ipso* Hoam ti, *sive ab anno ante Christum 2697. auspicamur, quando & hic Cyclum illum perfecit: nam tametsi ante* Yao *tempora Historiographi quoque annos omnes Imperii praecedentium sex Imperatorum uniformiter fere assignent, per Cyclos tamen plerique non supputant, exceptis paucis, qui à tertio Imperatore* Hoam ti, *propterea quod is dictum Cyclum à* Fo hi *excogitatum perfecit, rationem hanc numerandi ordiuntur. Ut ut fuerit, saltem ante* Yao *Imperatoris tempora in usu fuisse dictum Cyclum, vel hinc saltem liquet, quod primum hujus imperantis annum non à primo Cycli anno, sed à quadragesimo primo,* Kia xin *dicto, Sinarum annales omnes uniformiter incipiant. Quid autem Sinae per suum sexaginta annorum Cyclum velint intelligi, item quos usus inde petant, breviter declarandum est.*

Sciendum igitur, dictum Cyclum nihil esse aliud quàm periodum, seu aureum quemdam, ut ita loquar, numerum annorum sexaginta, qui binis singuli characteribus ceu nominibus sunt insigniti, quibus semel exactis, denuò illos à capite seu unitate, quoad sexaginta confecerint, & sic iterum iterumque ordiuntur; non aliâ prope ratione, quàm quâ, exactâ primâ Olympiade, sive quatuor, ex quibus haec constabat, annis, ad alios quatuor annos,

adeoque

adeoque ſecundam Olympiadem, & ſic ad tertiam quartamque Græci procedebant; cum ea tamen diſparitate, quod Græci quidem, cùm unaquæque Olympias quatuor duntaxat annis conſtaret, adeoque crebras admodum Olympiades eſſe neceſſe foret; ipſi non tantùm quoto Olympiadis anno res aliqua fuiſſet geſta, ſed etiam quota eſſet ipſa Olympias, ſolicitè ſignificarent, ne alioquin prorſus incerta confuſaque redderetur temporum ratio. Sinæ verò tametſi in ſummario computo ſignificent Cyclorum ipſorum numerum, haudquaquam tamen laborant, ut in decurſu hiſtoriæ ſuæ identidem id Lectori revocent in memoriam, annum currentis Cycli duntaxat, ejuſque nomen indicare contenti, ex quo nomine quotus is ſit Cycli annus, facilè conjicitur: cùm is enim ætatem ferè æquet hominis, & ſatis numeroſam quippe ſexaginta annorum ſeriem comprehendat, ſupervacaneum ſcilicet videbatur identidem rememorare quotus ipſe Cyclus eſſet: in fine tamen ſuorum annalium ſummam Cyclorum omnium exactam Scriptores plerumque ſubducunt. Nos autem in hac Synopſi Chronologica, quò clariores ſimus, ſignificabimus etiam quotus ſit quiſque Cyclus, uti & apud aliquos Scriptores legimus, & Olympias, ut ita loquar, Sinica. Porro ſingulis annorum ſuus, ut dixi, character eſt, ſuumque nomen, quod binis duntaxat litteris conſtat: litteræ autem partim ſunt duodecim illæ, quibus ipſi diei noctiſque duodecim horas diſtingunt: tot etenim horas numerant, non uti nos quatuor & viginti: partim decem aliæ litteræ, quas nos radicales ſeu cardinales vocabimus. Jam verò & his & illis ſic utuntur, ut primam numero horariam adjungant primæ cardinali, deinde ſecundam horariam ſecundæ cardinali, & ſic deinceps: exacto denario numero, rurſus primæ cardinali adjungunt undecimam horariam, ſecundæ duodecimam, tertiæ deinceps cardinali horariam

primam, &c. atque ita cùm horariæ duabus litteris seu numeris superent cardinales, fit ut quævis horaria diversæ semper cardinali adjungatur, quoad exhaustis sexaginta annorum numeris, singuli ad primum situm & quasi pristinam societatem revertantur: quod ut magis perspicuum sit Lectori, nos hîc Paradigma Sinicum, seu potiùs Europæum, quod Sinico respondet, subjicimus; hoc autem ex decem primis Alphabeti litteris sexies redeuntibus, nec nisi duodecim notis numeralibus seu horariis quinies redeuntibus contexetur.

PARADIGMA CYCLI SEXAGINTA ANNORUM
ex decem alphabeti litteris, & duodecim horarum
numeris concinnatum.

A I.	B II.	C III.	D IV.	E V.	F VI.	G VII.	H VIII.	I IX.	K X.	10.
A XI.	B XII.	C I.	D II.	E III.	F IV.	G V.	H VI.	I VII.	K VIII.	20.
A IX.	B X.	C XI.	D XII.	E I.	F II.	G III.	H IV.	I V.	K VI.	30.
A VII.	B VIII.	C IX.	D X.	E XI.	F XII.	G I.	H II.	I III.	K IV.	40.
A V.	B VI.	C VII.	D VIII.	E IX.	F X.	G XI.	H XII.	I I.	K II.	50.
A III.	B IV.	C V.	D VI.	E VII.	F VIII.	G IX.	H X.	I XI.	K XII.	60.

Atque hic est aureus ille, quem exhibemus, Sinarum numerus, ipsis lo xe hoa kia *dictus, id est, sexaginta conversionum constructio: qui quidem numerus perennis instar fluvii suum semper cursum tenens, quæcumque tandem incidant mutationes rerum, adeoque ipsos inter ortus atque occasus Regalium familiarum volvitur & volvetur, ut aiebat ille, in omne volubilis ævum. Illo autem non anni tantùm, sed & menses, & dies, & horæ sua cum proportione per totum signantur Imperium.*

Ut igitur aptè dilucidéque texatur hæc Chronologia,

& sic, ut deinde nullum sit erroris periculum, pro regula nobis esse debet Cyclus ille, quem dixi, sexaginta annorum: hoc enim Cyclo ceu manu ducunt Lectorem Historiographi ad propria cujusque Imperatoris tempora, tam ea quibus ipse est auspicatus Imperium, quàm ea quibus idem tenuit atque administravit. Quòd si observetur aliqua varietas Scriptores inter, dum supputant annos quibus quisque imperavit, Cyclus iste litem mox dirimit; & si quid fortè temporis vitio, vel negligentiâ Typographorum irrepserit, ceu accuratus Censor castigat emendatque. Exemplis res patebit.

In more positum est apud Sinas, ut annus iste quo moritur Imperator, tametsi primo anni mense mortuus sit, totus tamen eidem etiam mortuo adscribatur; adeoque is qui in Imperium successit, non nisi à primo mense proximè sequentis anni annos ordiatur Imperii sui; ubi è contrario, annum quo nati sunt, totum ætati suæ vulgò Sinæ adscribunt, tunc etiam quando postremo die anni nati sunt. Ita dicimus quòd CHRISTUS *natus sit anno sexto Imperatoris ex* Han *familia,* Hiao ngai ti *dicti (quæ voces obedientem & misericordem Imperatorem sonant) cùm hic tamen ejusdem anni mense sexto obierit; atque ita quinque ante mensibus quàm Salvator nasceretur. Salvator enim revera natus fuit sub ejus successore, cui* Hiao pim ti *cognomentum erat; quæ duæ voces seu litteræ obedientem & pacificum Imperatorem significant. Cùm ergo nono mense ejusdem anni Princeps ille pacificus adierit Imperium, sequitur natalem* Regis Regum *verique Pacifici incidisse in tertium mensem novi Imperatoris, qui Decembri Europæo exactè respondebat, & erat mensis undecimus anni sexti, qui totus tribuitur defuncto Imperatori. Atque hæc etiam est causa, cur plerumque Historiographi, tametsi mentionem faciant eorum Impera-*

torum, quos non nisi diebus aliquot aut mensibus ejusdem anni, quo decessor obierit, contigit imperasse, à serie tamen Imperatorum eos excludant, quandoquidem nequeat iis adscribi iste annus quo orsi sunt Imperium.

Cæterùm non raró accidit, ut aliqui Imperatores, præter morem jam dictum, pro arbitrio adscribi sibi voluerint annum illum quo eorum decessor obierat, tunc præsertim quando extinctâ veteri familiâ, nova & victrix Imperium suum auspicabatur, sive id felicitatis novo dominatui suo captandæ gratiâ, sive aliis de causis fecerint, uti planè nostris temporibus usuvenit; nam ei qui auspicatus est Monarchiam Tartarico-Sinicam, Imperatori Xun chi *dicto anni tribuuntur octodecim, cùm tamen septemdecim tantùm tribuendi sint, siquidem morem stylumque modò dictum rigidè observemus: sed nimirum vindicavit sibi Tartarus annum illum, quo postremus ex* Ta mim *familia Imperator* çum chim *dictus, laqueo sibi vitam & imperium finivit; adeoque cùm dicitur hic* çum chim *imperasse annis septemdecim, & Tartarus octodecim, hic tamen revera nisi septemdecim imperaverit, eosque non integros, patet duos annos pro unico mendosè numerari: dixi non integros, quia* Xun chi *diem obiit secundo mense anni decimi octavi, qui pro antiquo usu totus ei tribuitur, prorsus ac si* Cam hi *ejus filius non nisi anno proximè sequenti patri successisset. Quocirca Lector perturbari non debet, si fortè in uno Scriptore aliud anni Cyclici nomen quo quis cœpit imperare, reperiat, in alio item aliud: quod enim decessoris annis exempli gratiâ adnumeratur, annis successoris detrahitur; unde errorem hunc aliosque hujusmodi Cyclus perenni semper cursu volvens corrigit: quo neglecto, si quis omnes annos cæcè computet, qui unicuique Imperatorum plures ab aliis, ab aliis pauciores adscribuntur, à justo annorum computo pronissi-*

pronissimum est aberrare; cum è contrario siquidem illâ Cyclorum normâ se rexerit, nullo negotio quidquid superfluum vel inæquale fuerit, mox tollet vel æquabit.

Imò ne tunc quidem errare periculum erit, cùm plurium annorum hiatus, vel alia quæpiam Scriptores inter diversitas occurrerit: etenim factum est subinde, ut priore familiâ nondum penitus extinctâ (propterea quod hujus Imperator quamvis obscurus jam victusque, adhuc tamen superstes esset) victor annos victi præter morem sibi vindicaret. Sic primo Imperatori duodecimæ familiæ Sui *dictæ tribuuntur à quibusdam Historicis anni viginti quatuor, cùm tamen tantùm sexdecim tribui debeant, quippe non ante septimum ejusdem annum extinctus fuit præcedentis familiæ* Chin *dictæ Imperator: quos septem annos cùm iisdem Scriptores familiæ quæ victa fuit non demant, & eosdem tamen rursus adscribant victrici, utique pronissimum erat errare, nisi bis repeti novem annos Cyclus illico doceret.*

Rursus omittunt aliquando Historiographi non tantùm Imperatores illos, qui per dies aliquot aut menses imperarunt, sed & illos qui per aliquot annos Imperium tenuere. Sic ante Yao *Imperatorem per octo aut novem annos imperasse dicitur* Chi *Imperatoris* Tico *dicti filius; sed quia is deinde à paternis exemplis atque institutis degener deflexit, à Regulis Imperio suo privatus est, subrogato in ejus locum* Yao *Rege; quod alibi quoque non rarò usuvenit.*

Atque hisce de causis inter Scriptores haud exigua quandoque varietas existit, illos præsertim qui compendia sectantes, magis de rerum & sententiarum pondere, quàm de exacta illa temporum ratione laborant: unde si unum duntaxat alterumve Scriptorem Europæus hic consulat, utique periculum erit ne is in annis supputandis erret; contrà si plures consuluerit, conciliare omnes inter se nullo propè negotio poterit.

Sed aliud quoque hîc indicare operæpretium fuerit, quod erit Lectoribus Annalium Sinensium studiosè observandum: instituerunt enim quintæ familiæ Han *Imperatores characteres quosdam seu potiùs cognomenta annorum ex duobus characteribus conflata, præter ea quæ à Cyclo, ut suprà diximus, suo singuli ordine sortiuntur. Porro non illo tantùm anno quo quisque auspicabatur Imperium, sed & aliis deinde annis pro cujusque Principis arbitrio nova nomina imponebant, priore scilicet cognomento cum suis annis relicto; atque ita novis quodammodo auspiciis imperare incipiebant, sive id captandæ novæ felicitatis gratiâ facerent, sive renovandi in se suisque Imperii. Hujusmodi cognomenta de multis sunt sequentia :* æternum principium, æterna fortitudo, tranquillitas, veritas, lætitia, concordia, sanctitas, gloria, felicitas : *item*, summa virtus, belli virtus, mars inundans, suprema lex, suprema pax, gubernatio, concordia, prosperitas, pietas longæva; cæli auxilium, cæli lex, cæli thesaurus, cæli opus, cæli decus, cæli favor, cæli gaudium, cæli fortitudo, cæli firmitas, cæli prosperitas, *&c. Fuerunt igitur qui decies mutarunt anni cognomentum pro ratione annorum plurium quibus imperavere: ad hæc cognomentis singulis alii annum unicum dederunt, alii quatuor, alii sex vel septem, alii denique omnes, quibus imperabant annos uno eodemque cognomento insignitos voluere.*

Cùm igitur Historiographi in actis Imperatoris cujuspiam commemorandis, quoad temporis computum, illius præcipuè cognomenti, quod proximè ab eo institutum erat, rationem habeant, ab illo numerantes annos Imperii, non aliter quàm si isto revera anno auspicatus Imperium fuisset, pronissimum utique est Lectorem in supputandis istius Imperii annis hæsitare identidem, quin & errare,

(quamvis ipsi Cylo suus constet numerus & cursus imperturbatus) nisi institutionis hujus conscius reddatur. Res tota exemplo fiet clarissima. Dicimus CHRISTUM *Dominum natum fuisse* Han[1] Ngai[2] Ti[3] Yuen[4] Xeu[5] Lh[6] Nien[7], *id est*, Han[1] *familiæ* Ngai[2] *Imperatoris*[3] *originalis*[4] *longævitatis*[5] *secundo*[6] *anno*[7], (*binæ litteræ* Yuen Xeu, *seu originalis longævitatis anni cognomentum sunt*) *sive postquam dictum cognomentum in usu esse cœpit anno secundo. Porro secundus hic annus revera sextus est dicti Imperatoris, siquidem annos supputemus ad infallibilem Cycli calculum: sed hic Imperator bina scilicet regnatui suo cognomenta instituit: primum fuit* Kien pim, *ab erigenda pace dictum, quod cognomentum cum ipsis Imperii auspiciis ortum suum habuit, & per annos quatuor fuit in usu, quibus exactis aliud istud* Yuen xeu, *quod originalem longævitatem sonat, anno Imperii sui quinto imposuit, à quo tamen anni Imperìi ejus denuò cœpti sunt numerari à capite prorsus ac si alii quatuor non præcessissent. Porro hoc cognomentum duobus annis duntaxat (neque enim pluribus ipse vixit) duravit; cumque secundo ejusdem cognomenti anno natus sit* CHRISTUS, *si supputes juxta Cyclum sexagenarium, erit is sextus illius annus & postremus, qui est instituti ab ipso cognomenti secundus. Atque hic mos jam inde à quarto Imperatore familiæ* Han, *anno ante Christum 196. inductus usque ad hæc tempora nunquam interruptus perseveravit. Ex penultima tamen familia* Mim *dicta, & hac Tartaro-Sinica, Imperatores singuli unicum duntaxat cognomentum suo quisque regnatui assignaverunt.*

Et hæc quidem de Sinicæ Chronologiæ epocha, seu sexaginta annorum Cyclis eorumque usu dicta sufficiant, nunc ad ipsam Tabulam Chronologicam progrediamur.

PRIMI SINARUM CONDITORES.

FO HI Sinicæ gentis Conditor, oriundus ex provincia *Xen ſi*, unde ſedem tranſtulit in *Chin cheu* oppidum prov. *Ho nan*. Victimas offert Spiritui cœli & terræ, in quem finem alebat animalia. Ex contemplatione cœli & rerum ſublunarium commentus librum ſeu tabulam *Ye Kim* dictam, hoc eſt, Mutationum, cui commentandæ Rex *Ven vam* 1800. ferè pòſt annis, & ejus filius *Cheu cum*, & 600. rurſus poſt hunc annis *Confucius* Philoſophus operam dedêre. Orientis extremi incolas à barbara & agreſti vita ad humanitatem FO HI paulatim reducit. Connubia ſtabilit eâ lege, ut non ineantur niſi inter diverſi nominis familias; quæ lex hodieque viget. Litterarum (quarum loco nodis utebantur) fundamenta ſex jacit. Muſica quoque inſtrumenta, alterum 27. alterum 36. fidium invenit. Draconem vult eſſe gentis inſigne, quod deinde *Vu vam* tertiæ familiæ Fundator ſanxit ut eſſet quinque unguium pro ſolis Imperatoribus. Regnaſſe fertur centum & quindecim annis.

XIN NUM matre *Ngan tem* oriundus, placidi vir ingenii, & qui clementiâ ſuâ vicinos ſibi barbaros conciliavit. Aulæ ſedem ex *Ho nan* tranſtulit in *Yen cheu* in prov. *Xan tum*. Invenit aratrum, & docet agros colere & ſerere. Medicum agit. Die uno fertur duodecim herbas venenatas, ac totidem antidota inveniſſe. Herbariolum conflat. Ex aqua marina ſal conficit. Mercimonia inſtituit, forum ad nundinas deſignat. Dicitur obiiſſe dum ditiones *Hu quam* luſtraret. Regnaſſe traditur 140. annis, & ſepultus eſſe in civitate *Cim*.

Recenſentur hujus poſteri ſeu ſucceſſores ſeptem per annos 380. an & quam privatim ditionem adminiſtrarint, incertum. Memorant certè XIN NUM poſteros à tertiæ *Cheu* familiæ Conditore *Vu vam* donatos dynaſtiâ *Ciao* 1700. circiter poſt annis. Scribunt item aliqui XIN NUM fratrem extitiſſe proximè ſequentis HOAM TI Imperatoris ex patre ſcilicet Regulo *Yeu hium*.

TABULA CHRONOLOGICA

Monarchiæ Sinicæ

ANTE CHRISTUM

juxta Cyclos annorum 60.

Cyclus I. Annus ante Chr. 2697.

1. Hoam ti, alio nomine *Hiuen yuen*, regnat annis 100.

HOAM TI, hoc eſt, flavus Imperator, matre *Fu pao* natus, & Fundator Monarchiæ, duodennis cœpit imperare, electus à Regulis. Aulam habuit *Cho cheu* in provincia *Pe kim*. Templum Pacis dedicat *Xam ti*, id eſt, ſupremo Imperatori ſeu Deo, etſi dein ſub dio ſacrificari ſolitum. Rebellem *Chi yeu* è ſtirpe *Xin num* tertio prælio debellat. Majeſtas Imperii ſub hoc cœpit; diadema, color flavus ſolis Imperatoribus permiſſus.

Uſus operâ *Ta nao* Cyclum ſexagenarium perficit.

Aſtronomiam & Arithmeticam tabulam, necnon Muſicam & muſica inſtrumenta invenit, item arma, arcum, retia, currus, navigia, artes fabrilem & figulinam, menſuras ac pondera.

Fundit 12. æra campana, 12. anni menſes referentia.

Ciu cum & *çam kie* (qui & characteres invenit) Chroniſtas creat.

Colaos, ſeu ſupremos regni Miniſtros ſex creat.

Rebelles Principes quinque debellat.

Regina *Luy ſu* docet bombyces alere, ſericum texere, & coloribus intingere.

Cyclus II. Annus ante Chr. 2637.

Hoam ti artem quoque medicam de pulſibus huc uſque uſitatam pluribus libris conſcribit, adjutoribus *Ki pe*, *So ven*, *Luy cum*.

		Avis Solis in palatii faſtigio, & in ſylva Unicornis conſpicitur, utrumque magnæ felicitatis augurium. Filios mares habuit 25. à quibus ſeries nepotum longiſſima: quin & trium Imperialium familiarum Imperatores 85. per annos 2457. ab HOAM TI ceu rami à trunco ortum ducunt. Anno ſecundi Cycli 40. HOAM TI moritur æt. 111. ſepultus in prov. *Xan tum.* Anno 41. ſuccedit XAO HAO deceſſoris filius ex *Luy ſu* Regina: hujus natale ſolum, aula & ſepulcrum, *Kio feu* civitas prov. *Xan tum.*
	2. XAO HAO, aliàs *Kin tien.* regn. 84.	
CYCLUS III. Annus ante Chr. 2577.		Imperante XAO HAO Avis Solis rurſum viſa, quam vult eſſe inſigne Imperii. Pax ſub hoc diuturna. Cœtus hominum muris claudit, urbeſque conſtituit. Auctor eſt novæ muſicæ. Trahendis curribus boves jungit. Per varia volucrum genera diſtinguit Præfectorum civilium gradus novem: per belluarum ſymbola, militarium Præfectorum ſex ordines; qui mos hodie durat. Hujus 4. filii magiſtratum gerunt ſub ſequenti Imp. *Kieu li* ſeu novem Dynaſtæ ordinem ſacrificiorum perturbant, plebem ſpectris & larvis dementant: hinc initia ſuperſtitionum, ex quo periclitatur Imperium.
CYCLUS IV. Annus ante Chr. 2517.	3. CHUEN HIO, aliàs *Cao yam.* regn. 78.	Anno hujus Cycli 4. moritur XAO HAO ætat. 100. Anno 5. ſuccedit CHUEN HIO nepos HOAM TI ex matre *Kiu kiue.* Aula in oppido *Hoa* prov. *Pe kim.* Princeps pius & religioſus, debellat 9. Regulos, ſacrificiorum ritus ad priſtinum reducit, ſublatis abuſibus. Statuit ut ſupremo cœli Imperatori ſolus Imperator in terrâ ſolenni ritu ſacrificet. Fuit auctor & parens Calendarii, quod quotannis à ſolâ aulâ ſolenniter per Imperium hodieque diſtribuitur. Principium anni ſtatuit à Novilunio principio Veris proximo, quod reſpondet in Sina quinto Aquarii gradui; quæ ratio temporis ſubinde fuit immutata, & uno alterove menſe anticipata, ac tandem ſub 5ª familiæ *Han* 5° Imperatore *Hiao uu* revocata uſque hodie obſervatur. 5. Planetarum conjunctio tum ab eo obſervata eo ipſo die, quo Solis & Lunæ conjunctio fuit.
CYCLUS V. Annus ante Chr. 2457.	4. TI CO, aliàs *Cao ſin.* regn. 70.	Anno Cycli 22. moritur CHUEN HIO æt. 91. ſepultus in oppido *Hoa* prov. *Pe kim.* Ejus epitaphiũ hodie extat. Anno 23. ſuccedit TI CO ejus nepos ex *Chao kie* patre. Aula *Yen ſu* civitas, prov. *Honan.* Princeps obediens cœlo, ſpirituum quoque venerator, gravis & beneficus, forma Imperio digna. Eodem quo ſapientes habitu & cultu utitur. Pax ſub hoc diuturna. Fratres eorumque filios Dynaſtas creat in prov. *Su chuen.*

		Quatuor Reginas novo exemplo habuit. Prima poſt votum Deo factum impetravit *Cie* filium, de re agraria optimè apud poſteros meritum. Secunda dicta *Kim tu*, decimo quarto à conceptu menſe enixa eſt *Yao*. Tertia poſt oblatum Deo ſacrificium ſuſcepit *Sie*. Quarta *Chi* filium habuit.
CYCLUS VI. Annus ante Chr. 2397.	*Chi* regn. 8. 5. YAO, aliàs *Tam* & *Tao*, regn. 100.	TI CO cōſtituit publicos pręceptores edocēdis populis. Vocalem muſicam inſtituit, ad unionem mutuam & virtutum ſtudia provocantem. Anno Cycli 32. moritur TI CO æt. 105. ſepultus in *Pe kim*. Anno 33. ſuccedit *Chi* filius è quarta Regina, ſed quia exlex & degener, anno Cycli 40. à regulis privatur Imperio. Hic à numero Imperatorum excluditur. Anno 41. YAO filius TI CO Imperio præficitur. Solus regnat annis 72. & inſuper cum XUN Collega 28. an. Aula urbs *Tai yuen* in prov. *Xanſi*. Fuit hic Imperator ſimul & Legiſlator uti & XUN ſucceſſor, uterq; totius poſteritatis Principibus norma & exemplar; erga pauperes pius, & ætate grandævos reverens: quòd eorum certus numerus in ſingulis urbibus hodieque annonâ regiâ alatur, hinc manaſſe creditur.
CYCLUS VII. Annus ante Chr. 2337.		YAO cùm opibus abundaret, vulgari victu, veſtitu, domo, ſtrato contentus imperat. Suorum culpas & publicas calamitates ſibi uni adſcribit. Aſtronomis *Ho* & *Hi* adjutoribus ordinat 12. lunares menſes, ſex 30. dierum, & totidem 29. quin & intercalares menſes, qui intra annos 19. ſepties recurrunt. Sex tribunalia ſuprema inſtituit, quæ hodieque perſeverant, uti & quinque ordines Nobilium titularium. Adeò ſuaviter per 50. annos regit, ut regere non ſentiretur. Anno Cycli 40. ingens diluvium novennale. Ejus aquis educendis præfuit *Quen*. Hic inertiæ ſuæ pœnam capite luit. Ejus filius *Yu* ſubſtituitur, qui 13. annos educendis in mare & aliò aquis feliciter impendit, ſceptrum pro meritis obtenturus. Anno 50. XUN ex agro ad præfecturam evehitur ab YAO ſolâ obedientiæ famâ commoto. Eidem duas filias nuptui dat. Anno 53. ad Imperii per annos 28. ſocietatem evehitur XUN. Hic quoties luſtrat Imperium, priùs *Xam ti* ſeu Deo ſacrificat. Domat rebelles quatuor è ſtirpe *Hoamti*. Quinque genera ſuppliciorum inſtituit, in iis exequendis cōmiſerationem commendans. Vide *Xu kim*.
CYCLUS VIII. Annus ante Chr. 2277.		XUN Sphæram 7. planetarum conſtruit ex pretioſis lapidibus; Imperium in 12. dividit regiones. Anno Cycli 20. moritur YAO æt. 118. relictis 9. filiis, ſepultus in *Kioſcu* in prov. *Xan tum*. Eum per triennium luget populus, velut patrem matremque.

	6. Xun, aliàs *Yu*, ſolus regn. 50.	Anno 21. ſuccedit Xun à deceſſore deſignatus. Aula *Pu cheu* in prov. *Xan ſi.* Tria examina inſtituit ad Præfecti cujuſque merita & demerita exploranda. Anno 36. novæ ſtellæ viſæ, quorum una inſtar ſemilunæ, nubes item viſæ inſolitis coloribus variegatæ. Muſicam novam inſtituit, canit ipſe tam voce quàm fidibus. Hiſce temporibus aut faſce lignorum cadavera involvebant, aut teſtaceis uſi ſarcophagis, hos ſeq. Imperator juſſit è ligno compingi, qui mos hodieque viget. Anno 54. ſeligit *Yu* in Imperii Collegam per an. 17. In tabula palam expoſita notari à quovis permittit, ſi quid à ſe peccatur. Sunt huic à conſiliis octo è ſtirpe Chuen hio, & totidem è ſtirpe Ti co. Optimatum ejus *Cao tao*, *Pe ye* & *Cie* præclara monita extant in libro *Xu kim.*
Cyclus IX. Annus ante Chr. 2217.	1. Yu, ſolus reg. 10.	Anno Cycli 10. Xun moritur æt. 110. ſepultus in prov. *Xen ſi.* Anno 11. ſuccedit Yu ſeu Ta yu, id eſt, *Magnus* Yu, Chuen hio ex quinta ſtirpe nepos, à Xun electus relictis filiis. Fundat primam Imperialem familiam *Hia*, quæ tenuit annis 458. ſub 17. Imperatoribus. Aula, oppidum *Ngan ye* in prov. *Xan ſi.* Pius & miſericors. In 9. provincias Imperium dividit, annotans cuique ditioni quænam (ex 28.) conſtellatio reſpondeat. V. in lib. *Xu kim* quæ de agrorum diviſione & agricultura conſcripſit. Novem vaſa ingentia fundit velut 9. Provinciarũ monumenta. Muſicam inſtituit in laudem 2. Legiſlatorum *Yao* & *Xun.* Vinum vetat, inventore *Y tie* caſtigato. Tympanum & campanam ad palatii valvas erigit, cujus pulſu ſuos auditurus prodeat: qui uſus hodieque viget.
	2. Ti ki regn. 9.	Anno 20. Yu moritur ætat. 100. Anno 21. ſuccedit Ti ki filius, à Regulis ob merita patris electus, relicto *Ye* Colao, quem Yu prædeceſſor cœlo propoſuerat in ſucceſſorem. Ab hoc hæreditaria per filios ſucceſſio & nepotes. Novem ordines muſicæ & tripudiorum inſtituit.
	3. Tai cam reg. 29.	Anno 29. moritur Ti ki, an. 30. ſuccedit Tai cam fil Anno 31. quinque fratres ſuos dynaſtiis donat: ipſe verò luxui & venationi deditus, Imperii res negligit. Anno 47. venationi ultra fluvium *Lo* per 100. dies vacanti intercipitur ab *Y* Regulo ad aulam reditus, aſſumitur in ſolium frater minor Chum cam, qui titulum regium recuſat vivente fratre.
	4. Chum cam regn. 13.	Anno 58. Tai cam moritur, pergit regere Chum cam prudens & modeſtus Princeps.
Cyclus X. Annus ante Chr. 2157.		Anno Cycli 2. aut ut alii, 6. Eclipſis Solis, quam quia *Hi* & *Ho* Aſtronomicæ rei Præfecti vino immerſi non detexêre, morte mulctantur.
	5. Ti siam regn. 27.	Anno 13. Chum cam moritur. Anno 14. ſuccedit Ti siam filius.

A patris

	Hanzo intrusus regn. 40.	A patris institutis degenerat: aulã mutat in *Xam kieu.* Committit temerè regimen Imperii *Y* Regulo; hic *Hanzo*, à quo paullò pòst è medio tollitur. Anno 38. Ti siam occiditur à *Hanzo*, qui usurpat tenetque Imperium per 40. annos. Regina ad patrem Regulum regni *Gem* prægnans fugit, paritque *Xao cam*, qui post 40. annorum interregnum imperabit.
Cyclus xi. Annus ante Chr. 2097.	6. Xao cam regn. 22.	*Xao cam* adhuc privatus degens, per plures annos ditionem *Yu*, cui maternus avus eum præfecerat, cum laude regit. Anno Cycli 18. in prælio occiditur rebellis *Hanzo* à Regulo *Mi*, qui anno seq. Xao cam generum suum ad Imperium paternum reducit, quod 22. an. administrat. Sub hoc pristina Imperii resurgit norma. Barbari legatione funguntur. Comitia Regulorum veteri more peraguntur. Filium *Vu yu* creat Regulum ditionis *Yue*, alterum *Kio lie* creat Regulum ditionis *Vm.*
	7. Ti xu regn. 17.	An. 40. moritur Xao cam. An. 41. succedit Ti xu filius. Anno 44. maris Eoi rebelles domat.
	8. Ti hoay regn. 26.	An. 57. Ti xu moritur. An. 58. succedit Ti hoay filius. Anno 60. novem barbarorum Orientalium Legati clientelam agnoscunt.
Cyclus xii. Annus ante Chr. 2037.	9. Ti mam regn. 18.	Ti hoay Imperator otio & veneri se dedit, res Imperii Ministris tradit administrandas. Anno Cycli 23. Ti hoay moritur. Anno 24. succedit Ti mam filius. Hic lustrat Imperium ad mare eoum. Aulæ sedem mutat ad Crocei fluminis occidentem.
	10. Ti sie regn. 16.	Anno 41. Ti mam moritur. Anno 42. succedit Ti sie filius. Primus titulis donat Barbarorum Dynastas.
	11. Ti pu kiam regn. 59.	An. 57. Ti sie moritur. An. 58. succedit Ti pu kiam fil.
Cyclus xiii. Annus ante Chr. 1977.	12. Ti kium regn. 21.	Debellatis novem Dynastis, pacificè gubernat. Anno Cycli 56. Ti pu kiam moritur. Anno 57. succedit Ti kium frater, expulso scilicet per nefas hærede filio Cum kia dicto, posteà regnaturo.
Cyclus xiv. Annus ante Chr. 1917.	13. Ti kin regn. 21.	Anno Cycli 17. moritur Ti kium. Anno 18. succedit Ti kin filius. Deditus veneri & superstitionibus. Multi Reguli rebellant, hinc Imperii res pessum eunt.
	14. Cum kia regn. 31.	Anno 38. Ti kin moritur. Anno 39. succedit Cum kia filius Ti pu kiam. Luxui & veneri totum se dedit, hinc Imperio impendet ruina. Ad Comitia Reguli venire detrectant. Anno 57. duo dracones mas & femina capti, & cuidam commissi ad alendum.

Cyclus XV. Annus ante Chr. 1857.		Anno Cycli 5. naſcitur Chim tam futurus familiæ ſequentis Conditor.
	15. Ti cao regn. 11.	Anno 9. Cum kia moritur. Anno 10. ſuccedit Ti cao filius, luxui & veneri deditus.
	16. Ti fa reg. 19.	An. 20. Ti cao moritur. An. 21. ſuccedit Ti fa filius. Reguli beneficiarii Imperatorem de more adeunt.
	17. Kie regnavit 52.	Anno 39. Ti fa moritur. Anno 40. ſuccedit Kie filius, tyrannus & laſcivus. Princeps magnis naturæ dotibus inſtructus, iis corporis viribus, ut ferrum manibus frangat. In pellicis *Muy hi* gratiam turrim è lapide pretioſo conſtruit: monitores clientes occidit, alii aulam deſerunt. Lacum vini efficit, in quo 3000. hominum laſciviant.
Cyclus XVI. Annus ante Chr. 1797.		A *Tam* Regulo mittitur Sapiens *Yyn*, ut Kie Regem ad frugem reducat: hic deſperatâ ejus correctione quarto anno rediit. Anno Cycli 21. *Tam* in carcerem à Kie mittitur, mox ſolvitur. *Tam* ab 800. Dynaſtis & populo contra Kie incitatur, cogitur vel invitus arma capere. Anno 31. Kie à ſuis copiis deſertus, & extra fines Sinicos fugitivus poſt triennium moritur. Prima familia Imperialis extinguitur.
	1. Chim tam regn. 13.	Anno 32. Chim tam nepos Hoam ti ordine 17. Imperium adit anno æt. 87. & fundat familiam *Xam*, quæ tenuit annos 644. ſub 28. Imperatoribus. Aula urbs *Quei te* in prov. *Ho nan*. Princeps pius & modeſtus. Annum inchoat à Lunâ quæ hyemali ſolſtitio vicinior, & reſpondet Januario. Colore albo in vexillis & inſignibus utitur, quemadmodum nigro præcedens *Hia* familia, & purpureo ſequens familia *Cheu*. Sub hoc fames ſeptennalis, fortaſſis eadem quæ in ſacris Litteris in univerſo orbe fuiſſe ſcribitur Gen. 41. Chim tam pro populo ſe in victimam Deo offert, oranti cœlum annuit effuſis imbribus: aurifodinas aperit: lætitiæ publicæ muſicam inſtituit.
	2. Tai kia regn. 33.	Anno 44. Chim tam moritur æt. 100. Anno 45. ſuccedit Tai kia nepos ex primogenito Tai tim vitâ functo. *Yyn* Colaus degenerantem Principem horto avi ſepulchrali includit, donec reſipiſcens ad ſolium poſt triennium reducitur.
Cyclus XVII. Annus ante Chr. 1737.		Tai kia pii Principis & morigeri ſpeculum fuit.
	3. Vo tim, regn. 29.	Anno Cycli 17. Tai kia moritur. Anno 18. ſuccedit Vo tim Conditoris alter nepos. Is Colai *Yyn* conſiliis utitur. Anno 25. *Yyn* Colaus moritur ætat. 100. Parentat ei apparatu regio Imperator: hujus deinde filius *Ypu* quinque Imperatoribus à conſiliis fuit.
	4. Tai kem, regn. 25.	Anno 47. Vo tim moritur. Anno 48. ſuccedit Tai kem frater.

CYCLUS XVIII. Annus ante Chr. 1677.	5. SIAO KIA, regn. 17.	Anno Cycli 11. TAI KEM moritur. Anno 12. ſuccedit SIAO KIA filius.
	6. YUM KI, regn. 12.	Anno 28. SIAO KIA moritur. An. 29. ſuccedit YUM KI frater.
		Initia collabentis Imperii. Regulorum aliqui ad Comitia detrectant venire.
	7. TAI VU, regn. 75.	Anno 40. YUM KI moritur. Anno 41. ſuccedit TAI VU frater.
		Eo ipſo anno arbor morus 7. dierum ſpatio frondes explicat, mox tridui ſpatio prorſus exareſcit: hinc ſiniſtrum augurium.
		Colaus *Ye pu* docet inferiora eſſe virtute auguria.
		Imperii res reſtaurantur.
CYCLUS XIX. Annus ante Chr. 1617.		Aulam transfert in *Ho nan* provinciam ob frequentes eluviones fluvii Crocei, quod ſæpius factitatum, aulâ jam trans, jam cis fluvium tranſlatâ.
		Magna ſub hoc Imperatore pax per 70. circiter annos.
		Comitiis interſunt 76. regnorum Legati.
		Priſcas leges de ſenibus ſuſtentandis, & juſtis erga mortuos perſolvendis reſtaurat.
	8. CHUM TIM, regn. 13.	Anno 55. TAI VU moritur. An. 56. ſuccedit CHUM TIM filius.
		Sub hujus auſpiciis domantur latrocinantes barbari.
		Ob eluviones aula ex *Po* prov. *Xan ſi* tranfertur in *Ngao* prov. *Ho nan*, & deinde in prov. *Pe kim*.
CYCLUS XX. Annus ante Chr. 1557.	9. VAI GIN, regn. 15.	Anno Cycli 8. CHUM TIM moritur. Anno 9. ſuccedit VAI GIN frater.
		Aulæ ſedem mutat. Ab hoc tempore filios inter & fratres pro Imperii jure bellorum initia per an. ferè 200.
	10. HO TAN KIA regn. 9.	Anno 23. VAI GIN moritur. Anno 24. ſuccedit HO TAN KIA frater.
		Aulã transfert ex *Ngao* in *Siam* ditionem prov. *Ho nan*.
	11. ZU YE reg 19.	Anno 32. HO TAN KIA moritur. Anno 33. ſuccedit ZU YE filius.
		Aulam transfert in *Kem*, nunc urbem *Xun tu*; dein ob eluviones ad Ortum.
		Res Imperii collapſas reſtaurat: hinc pax alta.
		Reguli ad Comitia celebranda ventitant.
	12. ZU SIN, regn. 16.	Anno 51. ZU YE moritur. Anno 52. ſuccedit ZU SIN filius.
CYCLUS XXI. Annus ante Chr. 1497.	13. VO KIA, regn. 25.	Anno Cycli 7. ZU SIN moritur. Anno 8. ſuccedit VO KIA frater.
	14. ZU TIM, regn. 32.	Anno 32. VO KIA moritur. An. 33. ſuccedit ZU TIM filius ZU SIN.
CYCLUS XXII. Annus ante Chr. 1437.	15. NAN KEM, regn. 25.	Anno Cycli 4. ZU TIM moritur. Anno 5. ſuccedit NAN KEM filius VO KIA.
		In Imperio ortæ diſſenſiones. Aula transfertur in *Ho nan*.

	16. YAM KIA, regn. 7.	Anno 30. ſuccedit YAM KIA filius ZU TIM. Reguli Comitia negligunt.
	17. PUON KEM, regn. 28.	Anno 36. YAM KIA moritur. Anno 37. ſuccedit PUON KEM frater. Aulam Conditoris in prov. *Xan ſi* eligit, Imperii ſtatum renovat. Pax alta. Comitia frequentantur, familiam *Xam* dictam vult deinceps nominari *Yn*.
CYCLUS XXIII. Annus ante Chr. 1377.	18. SIAO SIN, regn. 21.	Anno Cycli 24. PUON KEM moritur. Anno 25. ſuccedit SIAO SIN frater, otio & luxui deditus. Incipit rurſus Imperium ruinam minari.
	19. SIAO YE, regn. 28.	Anno 25. SIAO SIN moritur. Anno 26. ſuccedit SIAO YE frater, ſocordiæ mancipium. *Tai pe* & *Chum yum* fratres, filii Reguli *Cu cum*, quòd hunc viderent plus affici natu minimo *Kilie*, ſponte ei regnum cedunt, & in Auſtrum pergentes regni *Nan kim* fundamenta jaciunt. *Tai vam* Regulus ex ditione *Pin* migrat in *Ki* ditionem: nomen indit familiæ *Cheu* poſt hanc imperaturæ.
	20. VŪ TIM, regn. 59.	Anno 53. SIAO YE moritur. Anno 54. ſuccedit VU TIM filius, Princeps religioſiſſimus & pacis amans.
CYCLUS XXIV. Annus ante Chr. 1317.		VU TIM in ſepulchrali horto patris per triennium de reformando Imperio meditatur: offertur ei à Deo in ſomniis ſpecies viri, quem coloribus, prout viderat, expreſſum conquiri jubet; inventum inter cæmentarios Colaum creat, *Fu yue* is dicitur, cujus præclara monita vide in lib. *Xu kim*. Pax magna in toto Imperio, & regimen proſperum. Dum majoribus de more parentat, phaſianus advolans inſiſtit anſæ vaſis Imperialis, mox crocitat, unde felicitatem ſibi auguratur; ſed Colaus *Zu ki* à ſolâ virtute capiendum docet felicitatis augurium. Vide *Xu kim*.
	21. ZU KEM, regn. 7.	Anno 52. VU TIM moritur. Anno 53. ſuccedit ZU KEM filius.
	22. ZU KIA, regn. 34.	Anno 59. ZU KEM moritur. Anno 60. ſuccedit ZU KIA frater.
CYCLUS XXV. Annus ante Chr. 1257.		ZU KIA perditis moribus Princeps, arrogans, ſuorum contemptor, hinc rebelliones, ex quibus Imperium rurſus ruinam minatur. Anno Cycli 27. naſcitur ex *Ki lie* laudatiſſimus ubique *Ven vam*.
	23. LIN SIN, regn. 6.	Anno 32. ZU KIA moritur. Anno 33. ſuccedit LIN SIN filius patri non abſimilis.
	24. KEM TIM, regn. 21.	Anno 38. LIN SIN moritur abſque prole, anno 39. ſuccedit KEM TIM frater. Anno 50. VU VAM, aliàs *Fa*, naſcitur, familiæ ſequentis fundator.
	25. VU YE, regn. 4.	Anno 59. KEM TIM moritur. Anno 60. ſuccedit VU YE filius, blaſphemus & ſceleſtus: ſuſpenſam utrem plenam

		nam sanguine sagittâ petit, dicens: *Iaculor in cœlum*, seu spiritum cœlestem: in scacchulorum ludo nomina indit spirituum, quibuscum ludens, per ludibrium victis insultat. Orientales populi per insulas maris eoi disperguntur; hinc fortè Japonia aliæque insulæ habitatæ.
CYCLUS XXVI. Annus ante Chr. 1197.	26. TAI TIM, regn. 3. 27. TI YE, regn. 37. 28. CHEU, regn. 33.	Anno Cycli 3. VU YE blasphemus, fulmine ictus perit in venatione. Anno 4. succedit TAI TIM filius. Orditur bellum cum Regulo regni *Yen*, nunc *Pe kim.* Anno 6. TAI TIM moritur. Anno 7. succedit TI YE filius. Sub hujus auspiciis *Ki lie* debellat Regulum regni *Yen*, unde ab Imp. titulo *Heu pe* (hoc est Marchionis) donatur. Hic post triennium, seu anno Cycli 13. moritur, succedit *Ven vam* filius. TI YE Imperatori tres erant filii; natu minimus designatur hæres, eò quòd duos natu majores antè peperisset uxor, quàm reginæ titulo esset donata. Anno 43 TI YE moritur. Anno 44. succedit CHEU filius tertius, tyrannicè imperat, pellicis *Tan kia* amori & furori indulgens. Novum supplicii genus columnam æneam ignitam instituit, quam dein suasu *Ven vam* Reguli sustulit. Anno 54. in vincula conjicit *Ven vam* Regulum, qui tertio anno solvitur. Optimates monitores è medio tollit. Ab *Tan kia* pellice manasse creditur studium fœminarum in extenuandis pedibus. Festum lucernarum, quòd quotannis 15. primæ Lunæ celebratur, ab hoc tempore ortum creditur, quòd perpetuos sine nocte dies congestis luminibus in Palatio æmularetur Imperator.
CYCLUS XXVII. Annus ante Chr. 1137.	1. VU VAM, regn. 7.	Anno Cycli 3. per 5. dies terræmotus, quo anno *Ven vam*, principatus sui anno 5. moritur, ætat. 97. relictis filiis 12. quos inter VU VAM, qui cum 700. millibus debellat tyrannum CHEU. Anno 16. CHEU voluntario incendio, & cum eo secunda familia *Xam* extinguitur. Eodem anno VU VAM fundat tertiam familiam *Cheu*, quæ tenuit 873. annis sub 35. Imperatoribus. Aula *Cham Ngan* in prov. *Xen si.* Inito Imperio, more veteri sacrificat Deo; patrem, avum, atavum, de more Imperatoris titulis ornat. Collapsas familias restaurat; 70. & ampliùs dynastias inter propinquos & bene meritos distribuit, futurorum bellorum semina. Principium anni statuit eum mensem qui respondet circiter Decembri nostro. *Ki zu* patruum *Cheu* tyranni Coreæ Dynastam creat absque onere clientelæ; hujus monita V. in *Xu kim.*

		Cheu cum vitam suam cœli numini devovet pro fratris Vu vam salute, & exauditur. Anno 22. Vu vam moritur æt. 93. Anno 23. succedit
	2. Chim vam, regn. 37.	Chim vam filius. Tutor hujus *Cheu cum* patruus ob invidiam multorum ab aulâ se subtrahit; revocatur cum honore. Ejus præclara consilia vide in *Xu kim.* Dum Imperator in horto fratrem suum joco dynastiâ donat, Colaus *Su ye* pro serio haberi vult, addens non esse regium jocari. Legatio fit à *Cochinchina*: inter munera, alba fuit Gallina. *Cheu cum* magneticum indicem ad reditum austrum versus dirigendum donat. Anno 33. moritur *Cheu cum*, æt. 100. ritu & sepulturâ regiâ honoratur. In Comitiis de vini moderato usu statuitur.
	3. Cam vam, regn. 26.	Anno 59. Chim vam moritur æt. 50. Anno 60. succedit Cam vam filius, pacis amans & fautor. Comitia celebrat, visitat Imperium, agriculturam reformat, ejus curâ *Chao cum* commissâ.
Cyclus XXVIII. Annus ante Chr. 1077.	4. Chao vam, regn. 51.	Alta pax & concordia tanta, ut emissi è carceribus ad agros colendos ex pacto redeant omnes. Anno Cyclii 25. Cam vam moritur. Anno 26. succedit Chao vam filius, venationi immodicè deditus, hinc regiminis neglectus. Anno 41. Imperatoris autem 16. nascitur in India ex Regulo *Cimfan* & matre *Mo ye*, auctor sectæ Bonzyorum & transmigrationis Pythagoricæ, *Fœ* dictus. Hæc post annos 1060. anno post Christum 65. in *Sinam* regiâ auctoritate primùm introducetur. Lustrat Imperium Imperator. Colores prodigiosi observati in Luna.
Cyclus XXIX. Annus ante Chr. 1017.	5. Mo vam, regnavit 55.	Anno Cycli 16. Rustici redeuntem à venatu Imperatorem navi malè agglutinatâ dolosè excipiunt, quâ in medio alvei dissolutâ Rex unà cum suis mersus perit. Anno 17. succedit Mo vam filius, æqui & recti amans. Equorum & rhedarum immodicè amans, quibus vectus Imperium lustrat. Domat Australes barbaros provinciæ *Hu quam*, ab expeditione redit cum quatuor lupis albis & cervis. Belli Ducem *Cao fu* creat Regulum regni *Chao* in prov. *Xan si.* Bellum movet in Tartaros, genero frustrà dissuadente. Tartari fugâ sibi consulunt; unde infectâ re aulam repetit.
Cyclus XXX. Annus ante Chr. 957.		Anno Cycli 9. moritur in India *Fœ*, auctor Metempsycosis, æt. 79. Præclara monita *Kiun ya* & *Pe kiun* vide in libro *Xu kim.*

	6. Cum vam, regn. 12.	Anno 11. Mo vam moritur. Anno 12. succedit Cum vam filius. Ob tres puellas ejus oculis subductas populum *Mie* regionis insontem delet; facti mox pœnitet. Anno 23. Cum vam moritur æt. 84. Anno 24. succedit Ye vam filius.
	7. Ye vam, regn. 25.	Nil dignum Imperatore egit, hinc multorum satyricos calamos contra se provocavit. Anno Ye vam 48. moritur æt. 50. Anno 49. succedit per vim Hiao vam frater.
	8. Hiao vam, regn. 15.	Equis adeò deditus, ut *Fi xu* præfectum equilis dynastiâ *Cin* donarit, hujus posteritas per nefas Imperatoriam ab hac familiam fundabit. Inusitatus grando boves & equos mactat.
Cyclus XXXI. Annus ante Chr. 897.	9. Y vam, reg. 16.	Anno Cycli 3. Hiao vam moritur æt. 63. Anno 4. succedit Y vam filius, adeò hebes, ut vix Legatos aut Regulos præ pudore admitteret. Advenientes ad Comitia Regulos uno gradu descendens primus excipit cum majestatis regiæ dispendio. Anno 19. Y vam moritur æt. 60. Anno 20. succedit Li vam filius.
	10. Li vam, regn. 51.	Princeps re & nomine crudelis, superbus, & exhaustis civium opibus prodigus. Publicis dictis scriptisque sugillatur. Capite sancit, ne quis subditorum inter se loqueretur aut mussitaret. Triennium tenuit durum silentium. An. 52. à furente plebe ad necem quæritur Imp. fugit hic; familia à furente populo occisa, excepto filiolo, quem *Chao cum* Colaus occuluerat. Re cognitâ plebs filiolum reposcit; Colaus filiolum suum tradit, qui à populo fraudis ignaro laniatur. Colaus frustrà tentat reducere Imperatorem per 17. annos vagum & exulem
Cyclus XXXII. Annus ante Chr. 837.	11. Siuen vam, regn. 46.	Anno Cycli 10. Li vam exul moritur. Anno 11. succedit Siuen vam filius. Hic sub *Chao cum* & *Cheu cum* tutela est per annos 15. Boni Principis specimen præbet, sapientes profugos undique convocat. Ritum quo prisci Reges agri partem suis manibus colebant, negligit, obnitente frustra Colao. Hac ætate quatergemini sapientes florent, quos una mater quaterno partu ediderat. Redeunt ad obsequium clientelare Reguli & Dynastæ. Rebelles populos Australes *Hoay ngan* & *Hu quam* ad leges Sinicas armis adigit. Regina *Kiam* prudentissima librum scribit de Gynecæi institutione. Anno 56. Siuen vam moritur. Anno 57. succedit Yeu vam filius, degener à paternis virtutibus.
	12. Yeū vam, regn. 11.	Bella cum Tartaro Occidentali infeliciter gerit. Pellicis *Pao su* amore captus Reginam cum filio repudiat. Anno 57. terræmotu montis *Ki* pars ruit.

Cyclus xxxiii. Annus ante Chr. 777.		*Anno Cycli 2. Lunâ 10. Eclipsis Solis.*
	13. Pim vam, regn. 51.	Anno 7. Yeu vam occiditur in prælio. Anno 8 succedit Pim vam filius legitimus.
		Hic aulam transfert ab Occidente *Xan si* prov. in Orientem prov. *Ho nan*, hinc alienatio animorum.
		Reguli *Ho nan, Hu quam* & *Kiam sy, Xan tum, Xen si, Xan si*, quisque pro suo regno decertat.
		Reguli ad Comitia venire detrectant: sunt qui & ritus à solis Imperatoribus fieri solitos sibi usurpant: quod idem est ac Imperium ambire.
		Duce *Ven cum* variis præliis victi Tartari Occidentales coguntur remeare ad propria.
		Ab anno 56. hujus Cycli historiam Regulorum *Chun cieu*, id est *ver* & *autumnus*, dictam, orditur *Confucius.*
	14. Huon vam, regn. 23.	Anno 58. Pim vam moritur. Anno 59. succedit Huon vam nepos, vir bellicosus.
Cyclus xxxiv. Annus ante Chr. 717.		Armis tentavit ad obsequium reducere Regulos, sed frustrà.
		Anno Cycli 9. Lunâ 7. totalis Eclipsis Solis.
		Anno 11. Huon vam in conflictu à rebellium exercitu victus, accepto à tergo vulnere.
	15. Chuam vam regn. 15.	Anno 21. Huon vam moritur. Anno 22. succedit Chuam vam filius.
		Conjuratio detecta.
		Anno 23. Lunâ 10. Eclipsis Solis.
		Quen chu Colai operâ Rex *Ci* ad magnam potentiam excrescit.
	16. Li vam, regn. 5.	Anno 36. Chuam vam moritur. Anno 37. succedit Li vam è *Ci* Regis familia, è stirpe Imperatoria.
		Principis Regulorum titulus *Pa* assumitur à *Huon cum* regni *Ci* Regulo, deinde ab aliis. Post 100. annos hic titulus aboletur.
	17. Hoei vam, regn. 52.	Anno 41. Li vam moritur. Anno 42. succedit Hoei vam filius, ardearum aucupio dedititissimus.
		Eodem anno Lunâ 3. Eclipsis Solis.
		Tartari ultra *Xan si* fines debellantur.
		Cladem accipit à Regulo regni *Ci*, qui & Regulorum Comitia celebrat tanquam caput ipsorum. Jurerando mutuam obstringunt fidem, hausto de more Galli occisi sanguine.
		Anno 49. Lunâ 6. Eclipsis Solis.
		Anno 50. Lunâ 12. Eclipsis Solis.
		Anno 54. Lunâ 9. Eclipsis Solis.
		Anno 58. Imp. 16. anno ante Christum 660. cœpit Japonia habere Reges. Hi usque ad annum hujus sæculi 1608. numerantur 108.
Cyclus xxxv. Annus ante Chr. 857.		*Anno Cycli 3. Lunâ 9. Eclipsis Solis.*
	18. Siam vam, reg. 33.	Anno 6. Hoei vam moritur. Anno 7. succedit Siam vam filius natu major.
		Reguli Comitia frequentant: pristina Imperii nor-

ma

ma non nihil revocatur.

Anno 10. *Lunâ* 3. *Eclipsis Solis.*

Anno 13. *Lunâ* 5. *Eclipsis Solis.*

Anno 17. Imperator prælio victus à fratre *Xo tai*, fugit, sed à *Ven cum* Regulo restituitur, interfecto *Xo tai.*

Anno 32. *Lunâ* 2. *Eclipsis Solis.*

Anno 39. SIAM VAM moritur. Anno 40. succedit

19. KIM VAM, regn. 6. — KIM VAM filius, sapiens, charus omnibus.

Legati assistunt exequiis patris, sed absque solitis muneribus.

Anno 45. KIM VAM moritur. Anno 46. succedit

20. QUAM VAM, regn. 6. — QUAM VAM filius, patri per omnia similis.

Eodem anno Lunâ 6. *Eclipsis Solis.*

Anno 51. QUAM VAM moritur. Anno 52. succedit

21. TIM VAM, regn. 21. — TIM VAM frater, pacis studiosus.

Anno 54. mense 9. die 14. natus in prov. *Hu quam Lao kiun* auctor sectæ immortalium, quin & Epicurææ; Deum videtur agnovisse, sectarii ejus dogmata depravarunt, obiit æt. 84.

Anno 57. *Lunâ* 7. *Eclipsis totalis.*

CYCLUS XXXVI. Annus ante Chr. 597.

Anno Cycli 6. *Lunâ* 6. *Eclipsis Solis.*

Eodem anno ingens terræmotus.

Anno 12. TIM VAM moritur. Anno 13. succedit

22. KIEN VAM, regn. 14. — KIEN VAM filius.

Circa hæc tempora hæreses ortæ, *Yam* & *Me*. Hic docet omnes æqualiter amandos, nullo ne parentum quidem discrimine: *Yam* curam sui dumtaxat habendam, ne Regis quidem ratione habitâ.

Anno 23. *Lunâ* 6. *Eclipsis Solis.*

Anno 24. *Lunâ* 12. *Eclipsis Solis.*

Nankinensis regni in *Su cheu* initia.

Anno 26. KIEN VAM moritur. Anno 27. succedit

23. LIM VAM, regn. 27. — LIM VAM filius cum barbâ natus.

Multa inter Regulos bella & cædes.

Imperator prudentiâ & virtute pollens rectè administrat Imperium.

Anno 38. *Lunâ* 2. *Eclipsis Solis.*

Anno 40. *Lunâ* 8. *Eclipsis Solis.*

Anno 45. *Lunâ* 10. *Eclipsis Solis.*

Anno 47. Imperatoris verò 21. mense 11. die 4. nascitur in prov. *Xan tum Confucius* Princeps Philosophorum.

Anno 48. *Lunâ* 2. *Eclipsis Solis.*

Anno 49. *Lunâ* 7. *totalis Eclipsis Solis.*

Anno 50. moritur *Xo leam he* pater *Confucii*, Præfectus ditionis *Ceu.*

Anno 52. *Lunâ* 10. *Eclipsis Solis.*

Anno 53. LIM VAM moritur. Anno 54. succedit

24. KIM VAM, regn. 25. — KIM VAM filius.

Cyclus XXXVII Annus ante Chr. 537.		*Anno Cycli 3. Lunâ 4. Eclipsis Sôlis.* *Anno 11. Lunâ 6. Eclipsis Solis.* *Anno 13. Lunâ 6. Eclipsis Solis.* *Anno 17. Lunâ 7. Eclipsis Solis.*
	Mem vam, regn. paucis mens. 25. Kim vam, regn. 44.	Anno 18. Kim vam moritur, succedit minimus filius *Mem vam*, sed mox occisus. Anno 19. succedit vi armorum Kim vam filius secundus. *Anno 20. Lunâ 5. Eclipsis Solis.* *Anno 27. Lunâ 12. Eclipsis Solis.* *Anno 33. Lunâ 3. Eclipsis Solis.* *Confucius* discipulorum numerat tria millia, hos inter 72. selectiores, & hos inter decem selectissimos. Anno 38. *Confucius* Præfectum agit regni patrii *Lu*, reformat omnia juxta priscorum regulam. *Anno 40. Lunâ 11. Eclipsis Solis.* *Anno 43. Lunâ 8. Eclipsis Solis.* Inter Regulos R. *V* (modò *Nankim* australior) & R. *Yue* (modò *Che kiam*) ardet bellum: *V* Regulus occisus. Anno 52. à Regulo *Sum* extincta familia *çao*, quæ sub 25. Regulis steterat annis 636. An. 57. Unicornis in saltu regio apparet. Hîc terminat *Confucius* historiam bellorum inter Regulos per 200. an. *Eodem anno 57. Lunâ 5. Eclipsis Solis.* Anno 59. Imperatoris 41. Lun. 4. moritur *Confucius* Philosophus æt. 73. Anno 60. à Regulo *Zu* extinguitur regnum & familia *Chin*, quæ numeravit 24. Principes per an. 645.
Cyclus XXXVIII. Annus ante Chr. 477.	26. Yuen vam, regn. 7.	Anno Cycli 2. Kim vam moritur. Anno 3. succedit Yuen vam filius, pius & charus. Proscribit Regem *Lu* ad Comitia venire detrectâtem. A Regulo *Yue* extinguitur regnum *V*, quod sub 20. Regulis steterat 650. annis.
	27. Chin tim vam, regn. 28.	Anno 9. Yuen vam moritur. Anno 10. succedit Chin tim vam filius, Princeps castus dictus, quòd mortuâ conjuge cœlebs manserit. Anno 31. à Regulo regni *Zu* extincta dynastia *çai*, quæ sub 25. Principibus steterat annis 676. *Anno 35. totalis Eclipsis Solis sicut stellæ apparerent.*
	28. Cao vam, regn. 15.	Anno 37. moritur Chin tim vam tribus relictis filiis. Anno 24. succedit primogenitus *Ngan*, qui tertio mense à fratre *Su* occiditur, & hic quinto mense occiditur à fratre minore Cao vam, qui succedit in Imperio. Fratrem alterum creat Dynastam in prov. *Ho nan*, nomen ei est *Huon cum*, cujus abnepos erit hujus familiæ *Cheu* postremus Imperator. *Anno 43. Lunâ 6. Eclipsis Solis.* *Anno 45. Cometes apparet.*
	29. Guei lie vam, regn. 24.	Anno 52. Cao vam moritur. Anno 53. succedit Guei lie vam filius. Ab hoc tempore rursus bella inter Regulos per 300.

Cyclus xxxix. Annus ante Chr. 417.

fere annos; *Chen que* dicta, id est, bellantia regna.

Hic & sequentes nomine tenus erant Imperatores, paulatim & majestate & terris exuti.

Anno Cycli 8. Eclipsis Solis.

Dicuntur 9. vasa Imperialia olim ab YU primæ familiæ Conditore conflata sponte contremuisse.

Regni *Chao* Regulus bello victum Ducem *Chi siam* occidit, ejus cranium pro cyatho confici jubet.

Anno 16. GUEI LIE VAM moritur. Anno 17. succedit

30. NGAN VAM, regn. 26. NGAN VAM filius.

Eodem anno 17. Eclipsis Solis.

Regulo regni *Guei* glorianti de regno suo naturâ munitissimo *Vki* Colaus respondit; firmitatem in virtute, non in præruptis saxis constituendam.

Anno 36. totalis Eclipsis Solis.

Anno 42. NGAN VAM moritur.

Eodem an. 42. à tribus Regulis *Han, Chao, Quei* extincta dynastia *Cin*, quæ sub 38. Principibus steterat an. 741.

31. LIE VAM, regn. 7. Anno 43. succedit LIE VAM filius; huic potentissimus Regulus *Ci* solus defert obsequium clientelare.

Eodem anno à *Han* Regulo extinguitur regnum *Chim*, quod sub 23. Dynastis steterat annis 432.

Eodem anno 43. Eclipsis Solis.

Anno 46. nascitur *Memcius* Philosophus secundus.

Anno 49. Eclipsis Solis.

32. HIEN VAM, regn. 48. Anno 49. LIE VAM moritur. Anno 49. succedit HIEN VAM frater minor. A nullo Regulorum ferè agnoscitur.

Anno 57. Cometes in Occidente.

Cyclus xl. Annus ante Chr. 357.

HIEN VAM cùm sciret vasa 9. Imperialia ambiri seu sacra Imperii pignora per 1970 annos conservata, jussit demergi in lacu *Su* profundissimo, unde nulla arte extrahi potuere.

Anno 22. *Memcius* ad Regem *Guei* pergit, & multò pòst ad *Ci* Regem, de recta ubique Imperii administratione disserens: numeravit 17. discipulos. Extant septem ejus libri morales.

Anno 37. HIEN VAM moritur. Anno 38. succedit

33. XIN CIN VAM, regn. 6. XIN CIN VAM filius, ignavus & socors.

Hiao cum Regulus regni *Cin* præclara administratione omnes excellit, qua ratione ad Imperium viam sternit.

Anno 42. *Cin* familiæ potentia adeò crevit, ut quinque Regulorum exercitus penitus deleverit.

Anno 43. XIN CIN VAM moritur. Anno 44. succedit

34. NAN VAM, reg. 59. NAN VAM filius, princeps probus & modestus.

Regni *Zu* Colaus *Kiue yen* vir rectus, invidiâ æmulorum dejectus, se in fluvium *Colo* præcipitat. Ejus desiderium produnt Sinenses, dum ludicris navigiis toto Imperio quotannis die 5. Lunæ 5. mersum quæritant.

Annis 53. & 55. Cometes.

Anno 57. totalis Eclipsis Solis.

Cyclus XLI. Annus ante Chr. 297.

Anno Cycli 9. moritur *Memcius* secundus Philosophus, ætatis 84. hujus posteritas uti & *Confucii* usque hodie perseverat, gaudetque privilegiis regiis in aula.

Anno 12. à Regulis *Ci*, *Zu*, *Guei* extinguitur regnum *Sum*, quod sub 32. Dynastis steterat per annos 381.

Subactis variis regnis duo præcipua *Cin* & *Ci* inter se depugnant pro Imperio toto.

Chao siam Regulus regni *Cin* Imperatorio ritu sacrificat *Xam ti* seu Deo, quod idem est ac Imperium ambire.

A regni *Zu* Regulo extinguitur regnum *Lu*, quod sub 34. Regulis steterat. A *Cin* Regulo extinguitur regnum *Guei*, quod sub 37. Principibus steterat.

Cin Regulus duos potentissimos Reges occisis 60. millibus delet.

Anno 42. Nan vam victus, se cum copiis dedit clientis in morem; in ordinem redactus, anno pòst in *Xen si* prov. obiit.

35. Cheu kiun, regn. 7.

Anno 43. subrogatus Cheu kiun *Cao vam* 31. Imperatoris ex fratre pronepos, exigui territorii dominus, qui re desperatâ se abdicat, & vitam privatam inglorius duxit. Cum hoc familia *Cheu* extincta.

Quarta familia.

1. Chuam siam vam, regn. 3.

Anno 49. Chuam siam vam filius *Hiao ven vam* (qui triduò dumtaxat imperitaverat) fundat familiam *Cin* dictam, quæ tenuit annos 43. sub 4. Imperatoribus.

Anno 50. *Eclipsis Solis.*

Anno 51. Chuam siam vam moritur 37. & ultimus familiæ *Cin*, & regni, quod sub Reguli titulo administraverat.

2. Xi hoam ti, regn. 37.

Anno 52. succedit Xi hoam ti filius adoptivus, duodecimo à conceptu mense natus, bellicosus, crudelis, moneri impatiens; unde 20. & ampliùs Magnates neci dedit.

Aulam in *Si ngan* Metrop. prov. *Xen si* constituit.

Principium anni statuit primam lunarem in Sagittario conjunctionem.

Titulum Hoam ti (qui hodieque viget) instituit, estque eadem vox quâ totius Monarchiæ fundator est usus, at non idem character; nam *Hoam* littera ibi *Flavum*, hîc verò *magnificum & augustum* significat.

Cyclus XLII. Annus ante Chr. 237.

Xi Hoam ti extinctis sex regnis & horum familiis *Han*, *Guei*, *Zu*, *Yen*, *Chao*, *Ci*, Dynastas omnes cum titulis abrogat. Ingentem classem *Bengalam* usque expedit, aliam classem cum trecentis puellis ad mare eoum mittit, ut medicinam immortalitatis reportent: tempestate dissipatur classis, aliis in alias insulas distractis. In 36. provincias Imperium distribuit; fundit ex ære 12. heroum statuas staturâ giganteâ, quarum singulæ 120. mille libris constant.

Anno Imperii 24. murum celeberrimum 400. & ultra leucarum extruit contra Tartarorum irruptiones.

Anno

		Anno 25. libros omnes præter medicos & judiciarios cremari jubet. Anno 26. plurimos litteratos vivos sepeliri mandat.
		Anno 28. XI HOAM TI lustrans Orientem moritur. A morte varia rursus regna insurgunt.
	3 UL XI, regn. 3.	Anno 29. succedit UL XI filius secundus, cùm tamen pater primogenitum designasset, qui à fratre jussus sibi vitam adimere.
		Lieu pam gregarius miles copias cogit. Physionomus Imperium ei prognosticatur, traditâ in conjugem filiâ tyrannicè postea imperaturâ.
	4. IM VAM, regn. 45. diebus.	Anno 31. UL XI occiditur æt. 24. succedit IM VAM è fratre nepos, qui occiso patricidâ post 45. dies victori se tradit *Lieu pam*, cum quo familia *Cin* extinguitur.
	Quinta familia. 1. CAO ZU, regn. 12.	Anno 32. CAO ZU, aliàs *Lieu pam*, fundat quintam familiam *Han* dictam, quæ tenuit annis 426. sub 25. Imperatoribus. 17. præliis victus, tandem victor evasit.
		Aulam habuit in *Xen si*, seu Occidente, 230 annis, sub 13. Impp. deinde transtulit in *Ho nan*, seu Orientem, per annos 196. sub 12 Impp.
		Anno 34. *Lunâ* 10. *aut* 12. *Eclipsis Solis.*
		Anno 39. *Lunæ* 6. *die ultimo totalis Eclipsis Solis.*
	2. HOEI TI, regn. 7.	Anno 43. CAO ZU moritur æt. 52. Anno 44. succedit HOEI TI filius, pius, pacificus, obediens, quod *Hiao* sonat. Matri regimen imprudens committit, quæ proximè per nefas imperat.
		Anno 50. *Lunâ* 1. *Eclipsis Solis.*
	LIU HEU intrusa, regn. 8.	Eodem anno 50. HOEI TI moritur æt. 50. Anno 51. succedit contra jus regium LIU HEU Physionomi filia, crudelis & versipellis. Consanguineos omnes dynastiis & præfecturis donat.
		Anno 52. *Lunâ* 6. *die ult. Eclipsis Solis.*
		Anno 57. *Lunâ* 1. *totalis Eclipsis Solis.*
		Anno 58. LIU HEU moritur. Mox tota ejus familia in convivio ludo gladiatorio subornato funditus deletur.
	3. VEN TI, regn. 23.	Anno 59. VEN TI filius Fundatoris è privato suo regno ad imperium evehitur.
		Anno 60. *Lunâ* 11. *die ult. Eclipsis Solis.*
CYCLUS XLIII. Annus ante Chr. 177.		*Anno Cycli* 1. *Lunâ* 10. *die ult. Eclipsis Solis.*
		VEN TI frugalis ac modestus, victu, vestitu, strato humili contentus; in Gynecæo ad exemplum Reginæ nec acu pictis vestibus & humum verrentibus uti fas est. Cognomenta annis Imperii variis varia primus tribuit, qui mos hodieque viget. In publica calamitate de culpis suis commoneri vult.
		In sacrificiis cœlo factis preces ac vota primò pro populi, deinde pro sua unius incolumitate fundit. Pium priscorum morem agri regiis manibus colendi renovat. Salem publici juris facit. Sub hoc duæ provinciæ *Quam tum* & *Quam si* ultrò se subjecere virtuti legibusque Sinicis. Papyrus item hoc tempore inventa. Mone-

tam cupream in solâ aulâ cudi solitam, ubique cudi permittit.

Anno 6. Cometes ab ortu.

Anno 18. Lunâ 4. die ult. Eclipsis Solis.

Anno 21. VEN TI moritur æt. 46. Anno 22. succedit

4. KIM TI, regn. 17.

KIM TI filius, sincerus, clemens, mitigat suppliciorum acerbitatem. Primus filiam Tartaro in matrimonium tradit. E decimo hujus filio exurget 16. hujus familiæ Imperator. Tres Regulos debellat. Septem Regulorum exercitus uno conflictu vincit.

Anno 24. Cometes ab Occidente.

Anno 25. Lunâ 10. die ult. Eclipsis Solis.

Anno 28. Lunâ 11. Eclipsis Solis.

Annis 29. & 36. terræmotus.

Anno 30. Lunâ 10. Eclipsis Solis.

Anno 32. Lunâ 10. Eclipsis Solis.

Anno 35. Lunâ 7. die ult. Eclipsis Solis.

Anno 37. KIM TI moritur æt. 48. Anno 38. succedit

5. VU TI, regn. 54.

VU TI filius, bello & litteris clarus: fragmenta & reliquias incendii librorum undique colligi jubet, & in ordinem redigi quinque libros classicos. Immortalis vitæ potioni nimiùm credulus, serò pœnituit.

Tartaros multis cladibus quater afficit, ultra murum & desertum *Lop* arma proferens usque ad vicina Indiæ regna *Pegu*, Siamum, Cambojiam, Bengalam, &c. classes etiam ad insulas eoi maris. Vini fontes populo exhilarando erigi jubet: statuit ut Reguli inter filios æqualiter terras suas distribuerent; quòd si prole caruerint, ditiones Imperio restitui.

Filium Regis Tartarorum, qui in aulam venerat, stabuli Præfectum creat, deinde militiæ Ducem; nomine novo *Kin* illum impertit, quod nomen Tartari Orientalis familia Regia, quæ dum scribimus, Chinæ imperitat, conservat. Occidentalis barbari statuam ingentem auream offerunt Imperatori.

Anno 59. stella instar Solis apparet.

Anno 43. magnus Cometes ab ortu.

CYCLUS XLIV. Annus ante Chr. 117.

Idem superstitionibus & spiritibus immortalibus mirè addictus, quibus proinde & templa erigit.

Magos qui eum dementarant, promiserantque uxorem sibi charissimam à morte videndam exhibere, elusus occidi jubet: alios qui philtris & maleficiis mulieres in amores illicitos provocabant, aulâ & Imperio exesse jussit.

Filium è concubina, sibi præ cæteris charum, quòd 14. à conceptu mense natus esset, Imperatorem octennem designat, matre mori jussâ, ne, ut aiebat, impotentiâ muliebri perturbaretur rursus Imperium.

Annis 8. 9. 10. & 11. ingens sterilitas.

Anno 14. principium anni ad pristinam normam revocat, quæ hodieque perseverat, & Februario respondet.

	6. CHAO TI, regn. 13.	Anno 31. VU TI moritur æt. 71. Anno 32. ſuccedit CHAO TI filius natu minor, ſuper ætatem prudens, erga egentem populum munificus, tributa remittit, pacem cum Tartaris init, amniſtiam more veteri indicit.
	7. SIVEN TI, regn. 25.	Anno 44. CHAO TI moritur æt. 22. Anno 45 ſuccedit SIVEN TI nepos HIAO TI repudiato demortui patruo, quod crapulæ & veneri deditus eſſet, & ad ſuam dynaſtiam remiſſo. SIUEN TI Princeps placidæ indolis & piæ erga omnes, præcipuè pauperes. Bis à morte decretâ ſervatus à carceris cuſtode, quem deinde è carcere ad ſolium reveɉus Regulum creat. Indiæ regna ab VU TI debellata rebellant: diſſuadetur contra eos bellum velut res parvi momenti & populo oneroſa. Anno 48. Lunâ 4. terræmotus.
CYCLUS XLV. Annus ante Chr. 57.	8. YUEN TI, regn. 16.	Tartarus Rex *Tan yu* legationem mittit, quâ ſe clientem agnoſcit. *Anno Cycli* 4. *Lun*. 4. *Eclipſis Solis.* Anno 9. SIVEN TI moritur æt. 43. Anno 10. ſuccedit YUEN TI filius, moderatus, frugalis: ſplendorem ſumptuſque immodicos reſecat. Belli Duces amicitiæ jure violato occidunt duos Tartariæ Reges. Tartarus ultionem parat, ſed datâ in uxorem è regio ſanguine puellâ reconciliatur. *Anno* 18. *Lun*. 6. *die ult. Eclipſis Solis.* Anno 21. & 23. terræmotus. *Anno* 24. *Lun*. 6. *die ult. Eclipſis Solis.* *Anno* 26. *Lun*. 12. *Eclipſis Solis & terræmotus.*
	9. CHIM TI, regn. 26.	Anno 26. YUEN TI moritur æt. 43. Anno 27. ſuccedit CHIM TI filius, Princeps veneri & vino deditus: repudiat Imperatricem, Comœdi filiâ ſaltatrice aſſumptâ. Monentes de lege regni violatâ necari jubet. *Leam* familiam è qua erat Regina mater ad ſummas præfecturas evehit. Ab hac deinde ſecuta plurima in Imperio mala, & cædes innocentum. A *Tan yu* Rege Tartaro inviſitur. *Anno* 28. *Lun*. 12. *Eclipſis Solis & terræmotus.* *Anno* 30. *Lun*. 4. *die ult. Eclipſis Solis.* *Anno* 32. *Lun*. 8. *Eclipſis Solis.* *Anno* 34. *Lun*. 2. *Eclipſis Solis.* *Anno* 42. *Lun*. 9. *die ult. Eclipſis Solis.* *Anno* 44. *Lun*. 1. *die ult. Eclipſis Solis.* *Anno* 46. *Cometes ad ortum.* Anno 51. CHIM TI derepente moritur æt. 45. nullo relicto hærede. *Eodem anno, terræmotus per* 30. *& amplius urbes.*
	10. HIAO NGAI TI, regn. 6.	Anno 52. ſuccedit HIAO NGAI TI, id eſt, obediens & miſericors, deceſſoris ex fratre nepos. Anno Imperii quinto vox inſolita totâ aulâ perſonat. Excipitur Rex Tartarorum *Tan yu* regiâ pompâ.

		Anno 56. Lun. 1. die 1. Sol deficit.
		Anno 57. NGAI TI moritur Imperii anno sexto, Lunâ 6. ætat. 25.
		Lun. 5. ejusdem anni Solis Eclipsis.
		Eodem anno SALVATOR MUNDI Lunâ 11. quâ regnabat successor dictus *Pacificus*, etsi more Sinico annus 6. totus attribuatur decessori.
	11. HIAO PIM TI, regn. 13.	Anno 58. succedit HIAO PIM TI, id est obediens, pacificus, ex YUEN TI nepos novennis. Hic idem annus 58. hujus Cycli 45. primus est à Christo nato.

TABULA GENEALOGICA
TRIUM FAMILIARUM IMPERIALIUM MONARCHIÆ SINICÆ

à HOAM TI primo gentis Imperatore per 86. ſucceſſores, & annos 2457. ante Chriſtum.

E Sinico Latinè exhibita à R. P. PHILIPPO COUPLET *Belgâ, Soc. Jeſu, Sinicæ Miſſionis in Urbem Procuratore.*

SEX PRIMORUM IMPERATORUM,
& primæ Familiæ Imperialis *Hia* Tabula.

1. HOAM TI[a] *regnavit annis* 100.

- *Cham y.*[b]
  - 3. Chuen hio. *regn.* 78.
    - *çam xu.*[d] *Tui yai. Hien yn. Ta lin. Pan kiam. Tim kien. Chum yum. Xo ta.*
    - *Kium chen.*
      - *Kim cam.*
        - *Kiu vam.*
          - *Chao nieu.*
            - *Cu seu.*[m]
              - *Siam.*[q]
              - 6. Xun.[r] *reg.* 50.
                - *Xam kiun.*[t]
    - *Lo mim.*
      - o
        - o
          - o
            - *Quen.*[f]
              - 1. YU.[u] *reg.* 10.
                - 2. Ti ki. *reg.* 9.
                  - 3. Tai cam. *reg.* 29.
                  - 4. Chum cam. *reg.* 13.
                    - 5 Ti siam. *reg* 27.
                      - 6. Xao cam. *reg.* 22.
                        - *Kio lie.*[x]
                        - 7. Ti xu. *reg.* 17.
                          - 8. Ti hoai. *reg.* 26.
                            - 9. Ti mam. *reg.* 18.
                              - 10. Ti sie. *reg.* 16.
                                - 11. Pu kiam. *reg.* 59.
                                  - 14. Cum kia. *reg.* 31.
                                    - 15. Ti cao. *reg.* 11.
                                      - 16. Ti fa. *reg.* 19.
                                        - 17. Kie.[y] *reg* 52.
                                - 12. Ti kium. *reg.* 21.
                                  - 13. Ti kin. *reg.* 21.
                        - *Vu yu.*[x]
    - *Kiuen cham.*
      - *Li.*
      - *Hoei.*
        - *Hoei gin. Cao sim. Ki lien. Lao pum.*[n] *Hoei lien. Fan.*
- *Hoen tun.*[c]
- 2. Xao hao. *regn.* 84.
  - *Kium ki*[e]. *Hi*[f]. *Siu. Cai. Chum.*
  - *Chao kie.*
    - 4. Ti co. *reg.* 70.
      - *Xo pao*[g]. *Chum hium. Pe leam. Xo hien. Chum can. Pe kiu. Ki chum. Ki li.*
      - *Heu cie*[h].
        - Linea tertiæ familiæ Imperialis.
      - 5. Yao[i]. *reg.* 100.
        - *Tan chu.*[o] *Ho xo.*[p] *Ho chum. Hi xo. Hi chum.*
      - *Chi*[k].
      - *Sie*[l].
        - Linea secundæ familiæ Imperialis.

Prouincia PEKIM Continet Urbes Metropolitanas 8. Ciuitates 135. familias 418989. Collegiũ 2 Templa Regio fauore erec. extra aulam templa 4. et missiones. Prou: XANSI continet Urbes 5. ciuit 92. famil 589659. Templa Residentias 3. oratoria et missiones 29. Prou: XENSI continet Urbes ciuit 107. famil 831051. Templa 6. Residentias 2. Oratoria et missiones 27.	Prou: XANTUM continet Urbes 6. ciuit 92. famil 770555. Templa 2. Residentiam 1. Oratoria et missiones 11. Prou: HONAN continet Urbes 8. ciuit 100. famil 589296. Templum et Residentiam. Prou: SUCHUEN continet Urbes 8. ciuit 124. familias 464129. Templa 3. Residentias olim 2. Prou: HUQUAM continet Urbes 15. ciuit 108. familias 531686. Templa 4. Resid 1. missiones 8.	Prou: NANKIM continet Urbes 14. ciuit 110. familias 1969816. collegium, Resid 5. intra Urbes et ciuit: Templa 18 in pagis Templa 103. Miss 65. Prou: CHEKIAM continet Urbes 11. Ciuitates 63 familias 1242135. collegium, tyrocinium Templa 5. olim item alia Templa 2. et Resid. Prou: KIAMSI continet Urb: 13. ciuit 67 famil 1363629. Templa 7. Residentias 3. missiones 15.	Prou: FOKIEN continet Urbes 8. ciuitates 48. familias 509200. Templa 24. Resid 5. et Missiones. Prou: QUAMTUM continet Urbes 10. Ciuitates 73. familias 483360. Templa 7. Residentias olim 3. et Missiones. Prou: QUAMSI continet Urb: 11. ciuit 99. familias 186719. Templum olim et Residentia. Prou: YUNNAN continet Urbes 22. ciuitates 84. familias 132958. Prou: QUEYCHEU continet Urbes 8. ciuit 10. famil 45305	XV Prouinciæ Summatim continent Urbes Metropolitanas 155. Ciuitates 1312. Præter oppida militaria 2357. Familias 10128789. Virorum capita 58916783. Templa a Societate Iesu primo sæculo erecta circiter 200. Residentias publico sigillo munitas 24. præter tria inchoata Collegia, oratoria, Missiones. AD MAIOREM DEI GLORIAM.

Parisijs, apud Joannem Nolin viâ Jacobeâ sub Signo Plateæ Victoriarum. Cum Priuilegio Regis.

P. Philippus Couplet S.J. Sinensis Missionis Procurator.

A. HOAMTI primus Imperator, à quo perpetua hæc series genealogica trium familiarum Principum ducit exordium. Cœpit imperare an. ante Christum 2697. imperavit an. 100. Ex hujus quoque stirpe 1500. ferè pòst annis à VU VAM creati sunt Reguli regni *Cho*, in prov. *Xan tum* propagati per 700. circiter annos.

B. *Cham y* filius HOAM TI. Hujus filios ac nepotes TI CO quartus Imper. donavit ditionibus regni *Xo*, nunc prov. *Su chuen*.

C. *Hoen tun* filius HOAM TI, vir improbus & ferox, cujus filium aut nepotem certè, ejusdem cognomenti, extinxit XUN sextus Imperator.

D. *Pa cai*, hoc est, octo concordes, filii CHUEN HIO, qui imperante XUN præcipuis muneribus perfuncti sunt.

E. *Kiun ki* filius XAO HAO, vir improbus: hujus stirpem extinxit XUN Imper.

F. *Hi*, *Siu*, *Cai*, *Chum*, quatuor filii Imperatoris XAO HAO munus publicum obierunt imperante CHUEN HIO.

G. *Pa yuen*, hoc est, octo probi, filii TI CO, qui imperante XUN inter Primates Imperii recensentur.

H. *Heu cie* filius TI CO, tertiæ familiæ Imperialis *Cheu* truncus: huic à XUN Imp. demandata rei agrariæ cura. Creatus fuit Regulus regni *Tai* in prov. *Xen si*.

I. YAO quintus Imperator & unà Legislator, fuit filius TI CO: hujus deinde posteri 1200. ferè pòst annis à VU VAM creati Reguli regni *Ki* in prov. *Pe kim*, & 700. ferè pòst annis extincti.

K. *Chi* filius TI CO, mortuo patre imperat an. 8. sed quia veneri & luxui deditus, à Regulis ejectus, substituto YAO fratre. Non ponitur in serie Imperatorum à scriptoribus.

L. *Sie* filius TI CO, secundæ familiæ Imperialis *Xam* truncus. Imperantibus YAO & XUN præcipuum magistratum gessit, donatus ditione *Xam* dictâ; quod nomen ad Imperatoriam familiam transiit.

M. *Cu seu*, pater XUN sexti Imperatoris, vir improbus.

N. *Lao pum*, aliàs *Cien kien*, cujus meminit *Confucius*, filius erat *Hoei*, pronepos Imperatoris CHUEN HIO. Magistratum gessit sub variis Imperatoribus. Vixisse traditur 700. annis, filios genuisse 54. sepultus in *Mui cheu* oppido prov. *Su chuen*, aut *Siu cheu*, prov. *Nan kim*.

O. *Tan chu* filius YAO Imper. ob pravam indolem à patre exclusus à successione.

P. *Ho xo*, *Ho chum*, *Hi xo*, *Hi chum*, quatuor filii YAO Imperatoris, per singulas anni tempestates Præfecturam gesserunt, sic ut primus magistratum gereret verno tempore, alter æstivo, tertius autumnali, quartus denique brumali.

Q. *Siam* filius *Cu seu*, frater XUN ex noverca, vitæ fratris quondam insidiatus, ab eodem tamen deinde regni potito donatus ampla ditione.

R. XUN sextus Imperator & unà Legislator. Hujus posteri 1100. ferè pòst annis à VU VAM creati Reguli regni *Chin* in prov. *Ho nan*.

S. *Quen* tertii Imp. CHUEN HIO è quintâ (ut aliqui scribunt) stirpe nepos. Pater fuit YU primæ familiæ conditoris, vir improbus; quique ob expensas publicas in aquarum eluvionibus aliò derivandis inutiliter factas à XUN Imperatore interfectus est.

T. *Xam kiun* filius XUN, à successione exclusus à patre, quia inutilis ac degener.

V. YU seu *Ta yu*, filius *Quen*, è quinta stirpe nepos CHUEN HIO tertii Imperatoris. Fuit primæ familiæ *Hia* dictæ Princeps & Conditor: quæ familia per annos 458. sub 17. Imperatoribus stetit. Posteri illius à CHIM TAM sequentis familiæ Conditore creati Reguli regni *Ki* in prov. *Ho nan*, propagati per 700. ferè annos.

X. *Vu yu* & *Kio lie*, filii XAO CAM, creati Dynastæ, hic ditionis *Hoei*, ille ditionis *Vm*.

Y. KIE ultimus Imperator primæ familiæ *Hia*, quam justitiâ & pietate inchoatam, tyrannide & libidine pessumdedit. Huic successit secunda *Xam* familia.

Sie. [a]

Chao mim.

Siam tu.

Cham yo.

çao yu.

Y.

Chin.

Vi.

Pao tim.

Pao ye.

Pao pim.

Chu gin.

Chu quei.

1. CHIM TAM. [b] *reg.* 13.

Chum gin. *Tai tim* [c]. *Vai pim.*

2. Tai kia. *reg.* 33.

3. Vo tim. *reg.* 29. 4. Tai kem. *reg.* 25.

5. Tai vu. *reg.* 75. 6. Yum ki. *reg.* 12. 7. Siao kia. *reg.* 17.

8. Chum tim. *reg.* 16. 9. Vai gin. *reg.* 15. 10. Ho tan kia. *reg.* 9.

11. çu ye. *reg.* 19.

12 çu sin. *reg.* 16. 13. Vo kia. *reg.* 25.

14. çu tim. 15. Nan kem.

16. Yam kia. *reg.* 7. 17. Puon kem. *reg.* 28. 18. Siao sin. *reg.* 21. 19. Siao ye. *reg.* 28.

20. Vu tim. *reg* 59.

21. çu kem. *reg.* 7. 22. çu kia. *reg.* 33.

23. Lin sin. *reg.* 6 24. Kem tim. *reg.* 21.

25. Vu ye. *reg.* 4.

26. Tai tim.

Ki çu [d]. 27. Ti ye. *reg.* 37. *Pi can* [e].

Vi çu [f]. 28 Cheu [g]. *reg.* 32. *Vi chum.* [h]

Vu kem [i]. *Cum ki.*

Tim cum xin.

Mim cum cum. *Siam cum hi.*

Li cum fam. *Fe fu ho.*

Sum fu cheu.

Xim.

Chim cao fu.

Cum fu kia [k].

Mo kin fu.

Cao y.

Fam xo.

Pe hia.

Xo leam he [l].

CUM FU ÇU, [m] *seu* Confucius.

Pe yu. [n]

çu su. [o]

Linea tertiæ Familiæ Imperialis.

A. *Sie* filius eſt Ti co quarti Imperatoris, & Hoam ti è quarta ſtirpe nepos. Ab hujus ſtirpe continuatur ſeries ſecundæ familiæ Imperialis.

B. Chim tam Princeps & Conditor ſecundæ familiæ *Xam* dictæ, & deinde *Yn:* quæ per annos 644. à 28. Imperatoribus propagata eſt.

C. *Tai tim* primogenitus Chim tam, patre ſuperſtite obiit, relicto hærede filio.

D. *Ki çu* filius Tai tim 26. Imperatoris, dimiſſus è carcere, à Vu vam Imperatore creatur Rex Coreæ, planè dominus & juris ſui, & obſequio clientari liber.

E. *Pi can* filius Tai tim Imperatoris, à Cheu poſtremo Imperatore qui monentem non ferebat, crudeliter interemptus.

F. *Vi çu* filius primogenitus Ti ye Imperatoris, imperante tyranno *Cheu* in ſylvas fugerat: unde revocatus, à Chim vam tertiæ familiæ ſecundo Imperatore creatur Regulus regni *Sum* in prov. *Ho nan*, exemptus onere clientelari, & ritu familiæ ſuæ proprio regere permiſſus. Porrò familia hæc filio præmaturè mortuo, & ad *Vi chum* fratrem tranſlata, per 32. Regulos propagata, tandem fuit extincta à Dynaſtâ regni *Ci*. Regni autem *Ci* caput & princeps deinde à Vu vam creatus fuit *Tai cum vam*. Propapagata hujus familia à 28. Regulis, donec à Colao *Tien ho* dicto extincta. *Tien ho* deinde creatus Regulus ejuſdem regni *Ci* à familiæ *Cheu* 30. Imperatore Ngan vam. Hæc fuit ſtirps propagata per 7. Regulos, ac demum à Regulo regni *Cin* extincta.

G. Cheu filius tertius Ti ye Imperatoris: ob cujus tyrannidem extincta familia *Xam*, ſuccedente tertiâ *Cheu* familiâ.

H. *Vi chum*, aliàs *Chum yen*, ſecundus filius Ti ye penultimi Imperatoris: in regno fraterno *Sum* degit, ubi ejus filii & nepotes publicis perfuncti muneribus. Ab hoc continuatam deſcribunt ſtirpem *Confucii* Sinarum Philoſophi.

I. *Vu kem* filius *Cheu* ultimi ex familia *Xam* Imperatoris, cùm temere multa ſpargeret in vulgus contra Chim vam ſecundum novæ jam familiæ *Cheu* Imperatorem, occiſus fuit à *Cheu cum*.

K. *Cum fu kia* filius *Chim cao fu*; à quo familiæ *Confucii* nomen *Cum* inditum, quod hodieque in familiâ conſervatur.

L. *Xo leam he*, filius *Pe hia*, Præfectus ditionis *Ceu* dictæ. Hic cùm novem filias, marem nullum genuiſſet, jam ſeptuagenarius puellam *Chim* duxit, oriundam ex familia *Yen*, quæ tunc præcipuæ nobilitatis erat; & quamvis obſcurior ipſe cenſeretur, quod tamen conſtaret, ſtirpem ex Imperatoris ſanguine quamvis remotam ducere, expetitis nuptiis potitus eſt: ex his natus eſt *Confucius*.

M. *Cum fu çu*, ſeu *Confucius*, filius *Xo leam he*, natus an. 22. *Lim vam* Imperatoris, ante Chriſtum 551. vir, uti morali nobilitate, quæ à virtute litteriſque petitur, inter Sinas nobilis; ita ſanguinis quoque nobilitate nemini fortaſſis aliarum Gentium ſecundus. Præterquam enim quòd à Hoam ti primo gentis Imperatore per rectam lineam deſcendat, ipſiuſmet quoque filii & nepotes per annos bis mille ducentos & ampliùs ſplendorem domus ſuæ conſervant in hodiernum uſque diem, quo ejus nepos ordine 67. (aut fortè 68.) cum titulo *Que cum*, hoc eſt, Ducis, ſolus è Sinis à tributo liber reſidet in natali urbe *Kio feu* in prov. *Xan tum*, propriâ & perantiquâ familiæ iſtius ſede. Itaque ab Imperatore Hoam ti ſupputando annos uſque ad natum *Confucium*, ſunt 2146. his ſi addas 2237. qui ſunt à nato *Confucio* uſque ad ſæculi hujus 1683. fatendum erit unam eamdemque ſtirpem annis omnino 4383. per filios & nepotes numquam interrupta ſerie fuiſſe propagatam, ſiquidem Sinenſium faſtis fides adhibenda.

N. *Pe yu* filius unicus *Confucii* obiit ætatis ſuæ anno 50. cùm pater ageret ætatis annum 69.

O. *çu ſu* filius *Pe yu*, magnis in Imperio perfunctus muneribus, ſcripſit librum *Chum yum*, ſeu de medio, ex mente avi ſui *Confucii*, cujus adeo cenſeri poteſt interpres. Magiſter & ipſe ſecundi Sinarum Philoſophi, cui *Memcius* eſt nomen; cujus poſteritas tametſi in ortu ſuo obſcura, tamen huc uſque perſeverat, & in aulâ ſuis quoque honorum titulis ab Imperatoribus decoratur.

Heu cie.[a]

Pu co.[b]

Kio.

Cum lieu.[c]

Kim cie.

Hoam po.

Cha fe.

Hoei yu.

Cum fi.

Cao yu.

Ya yu.

Cum xo çu.

Tai vam.[d]

Tai pe[e]. *Ki lie*[f]. *Yu chum.*

VEN VAM.[g]

1. VU VAM.[h] reg. 7. — *Pe ye cao*[i]. *çao vo chin*[k]. *Pie cum cao*[l]. *Cam xo*[m]. *Xo sien*[n]. *Xo chu*[o]. *Chao cum xe*[p]. *Cheu cum*[q]. *Xo vu*[r]. *Xo chin*[s]. *Xo tu*[t].

Pe kin[u].

2. Chim vam. reg. 37.

Xo yu[x]. 3. Cam vam. reg. 36.

4. Chao vam. reg. 51.

5. Mo vam. reg. 35.

6. Cum vam. reg. 12.

7. Ye vam. reg. 25. 8. Hiao vam. reg. 15.

9. Y vam. reg. 16.

10. Li vam. reg. 51.

Chim[y]. 11. Siuen vam. reg. 46.

12. Yeu vam. reg. 11.

Pe fo[z]. 13. Pim vam. reg. 51.

Sie fu.

14. Huon vam.[aa] reg. 23.

Ke. 15. Chuam vam. reg. 15.

çu tui[bb]. 16. Li vam. reg. 5.

17. Hoei vam. reg. 25.

Xo tai[cc]. 18. Siam vam. reg. 33.

19 Kim vam. reg. 6.

20. Quam vam. reg. 6. 21. Tim vam. reg. 21.

22. Kien vam. reg. 14.

23. Lim vam. reg. 27.

24. Kim vam. reg. 25.

çu xim[dd]. *Mem.* 25. Kim vam. reg. 44. *çu chao.*

26. Yuen vam. reg. 7.

27. Chin tim vam. reg. 28.

Ngai vam[ee]. 28. Cao vam. reg. 15. *Su vam*[ff]

29. Guei lie vam. reg. 24. — *Huon cum.*[gg]

30. Ngan vam. reg. 26. — *Guei cum.*

31. Lie vam. reg. 7. 32. Hien vam. reg. 48. — *Hoei cum.*[hh]

33. Xin cim vam. reg. 6. — *Si cheu cum*[ii]. 35. Tum cheu kiun.[kk] reg. 7.

34. Nan vam. reg. 59. — *Si cheu ven cum.*

A. *Heu cie* quarti Monarchiæ Imperatoris Ti co filius, & tertiæ familiæ *Cheu* deinde dictæ truncus. Huic à Xun demandata rei agrariæ cura, & ob merita creatus Dynasta ditionis *Tai* in prov. *Xen si.* Hujus stirps sub duabus familiis regiis *Hia* & *Xam* per 40. generationes continuata recensetur: hîc verò eorum ferè nomina qui rem memoriâ dignam reliquerunt, à scriptoribus afferuntur, etsi recenseantur fortè in aliis libris qui hîc desiderantur.

B. *Pu co* è stirpe *Heu cie* magistratum gessit sub primâ *Hia* familiâ. Cùm autem videret leges & jura regni pessumdari, & familiam regiam ad interitum vergere, deposito Magistratu clam confugit ad terras barbarorum, ibique rem agrariam (antiquum & proprium familiæ munus) cœpit instituere, qua re omnium animos sibi devinxit. Ab hoc rursus propagata familia per filios & nepotes usque ad *Cum lieu.*

C. *Cum lieu* cùm ditionem barbaris cinctam obtineret, sic tamen suos instituit, ut vicinis quoque amori esset ac venerationi; unde crescente in dies populi multitudine, in amplam ditionem *Pin*, nunc *Pin cheu* dictam, in prov. *Xen si* sese contulit anno 22. Imperatoris Kie, qui è prima familia *Hia* 17. fuit & postremus. A *Cum lieu* verò usque ad *Tai vam* recensentur 9. generationes.

D. *Tai vam* seu *Cu cum*, collapsum nonnihil familiæ statum restauravit, & debellatis deinde barbaris in loco *Ki xan* (ubi modò est *Fum ciam* urbs prov. *Xen si*) ibidem stabilem fixit sedem, & novum familiæ suæ nomen *Cheu* indidit, quod idem nomen perseveravit deinde in familia Imperiali. Facta est autem ea ex *Pin* ditione in *Ki xan* transmigratio anno 26. Siao ye Imperatoris decimi noni ex familia *Xam* secunda.

E. *Tai pe*, & *Yu chum*, aliàs *Chum yum*, (laudati ambo à *Confucio*) filii *Tai vam* majores natu, cùm scirent minorem natu fratrem *Ki lie* à patre amari impensiùs, eique destinari regnum, in utriusque gratiam spontanei exules barbarorum Australium ditiones ultrò petunt: quos ut celent genus suum tonsa cæsarie, nec non maculis servilibusque notis corpus suum deformant: *Tai pe* tamen à barbaris illis electus fuit Regulus regni *V*, fundavitque nobilem urbem *Su cheu*, ubi ejus sepulchrum hodieque extat, in prov. *Nan kim.* Scribunt item à Vu vam creatum Regulum ejusdem regni *V* pronepotem hujus *Chum yum.*

F. *Ki lie*, seu *Vam ki*, patri *Tai vam* succedit in ditiones. Insigni pietate & justitia Regulorum animos sibi devinxit. Barbaros *Pekinenses* jussu Tai tim & Ti ye duorum Imperatorum feliciter domuit. Obiit imperantis Ti ye anno septimo, relicto filio *Ven vam* 47. annos tunc agente.

G. *Ven vam*, filius *Ki lie.* Imperiali familia *Xam* in ruinam vergente, 40. Reguli se illi subdunt. E tribus Imperii partibus duas benevolentiâ & veneratione virtutum devinctas sibi habet. Non ponitur tamen in serie Imperatorum. Reliquit filios 12. quos inter Vu vam tertiæ familiæ *Cheu* fundator.

H. Vu vam filius præpotentis Regis *Ven vam*, ipse Princeps & Conditor amplissimæ *Cheu* familiæ, quæ per annos 873. à 35. Imperatoribus propagata est. Hic Imperator fratribus suis varia contulit regna: filios quoque suos ac nepotes, prout quisque virtute cæteris præcellebat, dignitate quoque voluit præcellere.

I. *Pe ye cao*, filius *Ven vam* natu maximus, ex optimatibus Imperatoris Cheu, qui postremus fuit familiæ *Xam.* Hic eundem *Pe ye cao* (patre in vinculis detento) interfecit, & carnes interfecti frixas apteque conditas *Ven vam* patri ceu edulium è mensa Regia offerri jussit, addens, siquidem ipse vir sanctus esset, jam proculdubio præsciturum cujusmodi edulium istud esset.

K. *çao vo chin* filius *Ven vam* præmaturè obiit.

L. *Pie cum cao* filius *Ven vam*, ex optimatibus Imperii unus; creatus ab fratre suo Vu vam Regulus regni *Pu*, quæ nunc est Metropolis prov. *Xen si*, dicta *Singan.*

M. *Cam xo* filius *Ven vam*, creatus à fratre Vu vam Regulus regni *Guei* in prov. *Ho nan.* Post 800. & amplius an. extincta ejus familia à Regulo R. *Cin* postquam fuerat per 37. Regulos propagata.

N. *Xo sien* filius *Ven vam*, à fratre Vu vam creatus Regulus regni *Quon* in prov *Ho nan* : sed mox imperante Chim vam cùm rebellionem moliretur, à *Cheu cum* fratre occisus est.

O. *Xo chu* filius *Ven vam* creatus à fratre Vu vam Regulus regni *Ho* in prov. *Xan si*, nunc urbs *Pim yam*: quia verò imperante Chim vam visus est rebellionem moliri, in ordinem plebeiorum redactus fuit à *Cheu cum* : ejus tamen familiæ Reguli per 700. ferè annos propagati sunt; & tandem extincti à Regulis regnorum *Cin* & *çu*.

P. *Chao cum xe* filius *Ven vam*, ex Imperii primatibus unus, & à fratre Vu vam creatus Regulus regni *Yen* nunc prov. *Pe kim*. Per 28. Regulos propagata hujus familia, demum à Regulo regni *Cin* extincta est.

Q. *Cheu cum* filius *Ven vam*, omnium scriptorum *Confucii* imprimis encomiis celebratus, à fratre suo Vu vam creatus primus Regulus regni *Lu* nunc prov. *Xan tum*.

R. *Xo vu* filius *Ven vam*, à fratre Vu vam creatus Regulus regni *Chim* in prov. *Xan tum*, quod deinde collapsum Imperator Siuen vam, hujus familiæ *Cheu* undecimus, dedit fratri suo *Chim* dicto.

S. *Xo chin* filius *Ven vam*, à fratre Vu vam creatus Regulus regni *çao* in prov. *Xan tum*. Hujus familia propagata fuit per 25. Regulos, donec à Regulo regni *Sum* extincta.

T. *Xo tu* filius *Ven vam*, creatus Regulus regni *çai* in prov. *Ho nan*, at quia suspectus rebellionis contra Chim vam, ejectus fuit à *Cheu cum* : familia tamen ejus per 22. Regulos propagata fuit, ac tandem à Regulo regni *çu* extincta.

V. *Pe kin* filius *Cheu cum*, revocato à Chim vam in aulam patre, huic in regnum *Lu* successit; & eum perpetua deinde serie 32. Reguli consecuti, donec à *çu* regni Regulo *Cao lie vam* dicto extincta est hæc familia. Porrò à Chim vam creatus erat *Hium ye* caput & Princeps regni *çu*. Propagata hujus familia per 25. Regulos, ac demum extincta à Regulo regni *Cin*.

X. *Xo yu* filius secundus Chim vam, à quo creatus Regulus regni *Tam*, ac deinde regni *Cin* dicti, in quo familia propagata fuit à 29. Regulis, donec à tribus Regulis regnorum *Han*, *Guei* & *Chao* fuit extincta. Hæc autem tria regna à Guei lie vam 29. Imperatore familiæ *Cheu* inter Optimates distributa sunt: & demum à Regulo regni *Cin* extincta: postquam regnum *Han* numeraverat 10. Regulos, regnum *Guei* octo, & regnum *Chao* 12. Hujus postremi regni olim à Mo vam 5. Imperatore familiæ *Cheu* creatus Regulus *çao fu* fuerat.

Y. *Chim* filius Li vam, à fratre Siuen vam creatus Regulus regni ejusdem cognomenti *Chim*: hujus familia per 22. Regulos propagata, extincta tandem fuit à Regulo regni. *Han*.

Z. *Pe fo* filius Imp. Yeu vam ex *Pao su* pellice. Hunc destinaverat pater Imperii hæredem; sed occiso patre & pellice, successit legitimus filius Pim vam.

AA. *Ke* patre mortuo regnum affectat: detectâ conjuratione fugit.

BB. *çu tui*, patre mortuo regnum affectat; sed tandem cum rebellibus occisus.

CC. *Xo tai* filius secundus Hoei vam, quem pater Imperii hæredem destinat, quo tamen potiri non potest, Regulis jurejurando fidem obstringentibus majori natu Siam vam postea dicto: itaque post multa bella tandem occiditur à *Ven cum* Regulo regni *Cin*.

DD. *çu xim*, *Mem*, & *çu chao* filii Imper. Kim vam præmaturè obierunt.

EE. *Ngai vam* filius Chin tim vam, patre sub initium anni mortuo imperare vix cœperat, cùm tertio mense à fratre interfectus est.

FF. *Su vam* filius item Chin tim vam, & fratricida, usurpavit Imperium, quod quinto post mense amisit, interfectus à minore fratre Cao vam, qui 15. deinde annis Imperium administravit.

GG. *Huon cum* filius Cao vam, à fratre Guei lie vam creatus Regulus in prov. *Ho nan*, cui dein successit *Guei cum* filius.

HH. *Hoei cum*, nepos *Huon cum* Regulus *Ho nan*, filium minorem *Tum cheu kiun* dictum creavit Regulum ditionis *Cum*, nunc urbs est *Ho nan* prov. *Ho nan* item dictæ.

II. *Si cheu cum* primogenitus *Hoei cum* sic dictus, quia fuit regionis Occidentalis Regulus in eadem prov. *Ho nan*.

KK. Tum cheu kiun ultimus & 35. familiæ *Cheu* Princeps, filius hic fuit *Hoei cum*, & è quinta stirpe nepos Chin tim vam Imperatoris 27. Extincta fuit hæc familia à Regulo regni *Cin*, dicto *Chuam siam vam* : erat autem dictus Regulus oriundus ex stirpe *Fi çu*, quem 8. Imperator familiæ *Cheu* Hiao vam regno *Cin* donaverat: cujus stirps à 37. Regulis propagata, tandem sub Xi hoam ti Imperio quoque potita fuit, verùm tribus & quadraginta post annis extincta familia, ad eam quæ *Han* dicitur, translatum Imperium.

Atque hæc demum est trium familiarum Imperialium series genealogica, quam idcirco placuit hîc exhibere, quòd ex familiæ reliquas omnes quæ consecutæ sunt, decem & novem & annorum diuturnitate & felici administratione, nec non virtutum & pietatis laude (si postrema tertiæ familiæ tempora exceperis) longè superaverint; reliquarum verò familiarum series genealogicas accuratè conscriptas qui voluerit, consulat, si placet, Sinenses Historiographos.

TABULA CHRONOLOGICA

Monarchiæ Sinicæ

JUXTA CYCLOS ANNORUM LX.

Ab anno poſt Chriſtum primo, uſque ad annum præſentis Sæculi 1683.

Auctore R. P. PHILIPPO COUPLET *Belgâ, Soc. Jeſu, Sinenſis Miſſionis in Urbem Procuratore.*

Nunc primùm in lucem prodit
è BIBLIOTHECA REGIA.

PARISIIS,

M. DC. LXXXVI.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

PRÆFATIO

Summatim exhibetur perpetua series Familiarum Imperialium.

ANTEQUAM *Tabulam alteram Chronologicam Monarchiæ Sinicæ post Christum hîc subjiciam, juvat præmittere, & sub unum quasi aspectum Lectori offerre Imperialium Familiarum Monarchiæ tam quæ ante, quàm quæ post Christum floruere, quoddam summarium. Rectè notant Sinenses Interpretes, quòd sicut Elementis totique Mundo sublunari suæ sunt rerum temporumque vicissitudines, ita suis sint etiam regnis atque imperiis, adeoque familiis illis, penes quas sunt ipsa imperia, sic ut dum una occidat, oriantur aliæ; dum hæ vigent ac florent, marcescant illæ & consenescant, nec quidquam ferè constantius sit quàm ipsa rerum vicissitudo & inconstantia. Locupletissimæ veritatis hujus testis est Sinarum Monarchia.*

Primus itaque gentis Sinicæ Conditor Fo hi *vagos & agrestes homines ad quandam vitæ societatem primùm adduxit, mox etiam conjugiis blandè vinctos, ad humanitatem informare cœpit. A* Xin num *deinde agriculturam docti sunt, atque aliis vitæ tuendæ præsidiis muniti. Postea verò celebrem illum* Hoam ti, *à quo periodum sexaginta annorum orsi fuimus, & tres ejusdem successores (scilicet* Xao hao, Chuen hio, *&* Ti co) *duces & magistros nacti, ac cultioris vitæ rudimentis imbuti, adolevere paulatim in* Regnum *hoc & Imperium ultimi Orientis.*

Sex gentis Sinicæ Conditores ac Principes ſecuti ſunt celeberrimi duo Imperatores iidem & Legiſlatores Yao *&* Xun. *Quod autem* Confucius *in libris ſuis, & qui huic proximus cenſetur, centum annorum intervallo,* Memcius, *horum duorum Principum mentionem potiſſimum faciant, non item ſex præcedentium, non alia, ut opinor, cauſa fuit, quàm quòd ambo iſti & Reges fuerint & Legiſlatores, quòd ab iiſdem præcipui quique ritus civiles & inſtitutiones politicæ ſint profectæ. Horum verò duorum Imperatorum ſeu Legiſlatorum tempora annos 150. explent, qui ſi ad annos 587. præcedentium ſex addantur, univerſim exiſtent 737.*

Duos gentis Conditores & ſex Imperatores ſecutæ ſunt Imperiales Familiæ, penes quas ad hæc uſque tempora ſuprema dignitas fuit, & monarchica Sinarum adminiſtratio. Univerſim duæ & viginti numerantur, novem ſcilicet majores, minores tredecim; ſi tamen his omnium poſtremam familiam, & quæ jam maximè adoleſcit, Orientalium dico Tartarorum, ſub qua hæc ſcribimus, adjungamus.

Porro tres illæ Familiæ, quæ reliquas anteceſſerunt, tempore, famâ quoque & laudibus antecedunt; quippe morum integritate, pulcherrimis inſtitutis, ad hæc clementiâ, æquitate & fide adminiſtrantium Rempublicam, *aliarum omnium verè principes. Has inter prima, quæ* Hia *dicitur, Imperatores 17. numerat, quæ per annos 458. imperium tenuere: altera* Xam *ac deinde* Yn *dicta, Imperatores 28. per annos 644. tertiam denique, quæ vulgò* Cheu *nominatur, Imperatores 35. per annos 873. rexerunt; vicitque hæc omnes & Principum numero, & annorum. Trium verò familiarum annos conficiunt 1975.*

Quæ tempore trium Familiarum geſta ſunt, partim referuntur

feruntur in toto libro Xu kim *à variis illorum temporum Historiographis Regiis, partim in aliis haud minoris fidei libris classicis atque authenticis, quos ipsemet* Confucius *Philosophus singulari studio atque operâ collegit: multa quoque à* Tai su cum *commemorantur, qui plusquam duobus sæculis vixit ante* Confucium; *& à* Lao kiun, *qui coætaneus ejusdem fuit, tametsi senior: quin & Philosophus ipse sub vitæ exitum functus Historiographi munere, non pauca memoriæ posterorum prodit in eo libro qui* Chun cieu *dicitur; atque in libris Scientiæ Sinicæ, quos in lucem damus, multa quoque reperiuntur à* Confucio Memcio*que inspersa, quæ ad ætatem trium Familiarum spectant.*

Cæterùm familia Cheu *trium principum familiarum, uti jam diximus, postrema, uti fuit primis maximè temporibus florentissima, ita copiosiorem quoque scribendi materiam præbuit: annis tamen labentibus & ipsa labi cœpit, & fallentia rerum humanarum decreta paulatim experiri. Certè quo tempore Philosophus vivebat, multum jam de antiquis suis moribus, priscaque integritate & severitate amiserat. Laboravit ille quidem per annos complures, & incenso planè studio tam verbis quàm scriptis egit, ut auream illam Priscorum ætatem innocentiamque revocaret, sed nullo vel perexiguo certè quidem successu laboravit. Perierunt ergo tandem tres familiæ principes, postquam ex eis octoginta Imperatores per annos omnino 1975. Imperium Sinense tenuerunt, &, quæ humanæ conditionis infelicitas est, periit unà cum illis prisca fides, candor, innocentia: quin & hæreses ab ipso* Confucii *tempore invalescebant, nec multis post sæculis execrabilis idolorum pestis ab India invecta cultissimam gentem fœdis insanisque superstitionibus miserandum in modum contaminare cœpit. Et quamvis aliquæ familia-*

rum, quæ tres modò memoratas consecutæ sunt, impensè hoc egerunt, ut instituta Majorum ac disciplinam, pristinosque mores revocarent, nunquam tamen perficere potuerunt, ut non labes aliqua vitiatæ semel ætatis, & quasi rugosum quid ac senile persisteret, multumque priscæ integritatis atque severitatis (quemadmodum observant omnes) desideraretur. Est interim memoriâ sanè dignum quod Yam cie *gravissimus inter Sinas auctor animadvertit in Prologo suo, qui quidem omnibus omnino annalibus præscribi solet, ruinam scilicet trium familiarum tam illustrium ex tribus maximè pellicibus, quarum singulæ singulis familiis damno fuerint, extitisse. Quod tametsi non sine causa vir prudens animadverterit, aliam tamen quoque rem tertiæ huic familiæ damno fuisse atque exitio multi observarunt: quippe cùm Fundator illius* Vu vam, *Princeps militari gloriâ clarissimus, idemque mirificè liberalis erga suos, septuaginta Regna seu Dynastias, eoque amplius, eis qui bene de Imperio meriti fuerant, nec non consanguineis suis largitus fuisset, hæc munificentia cupiditati, sicut fit, ambitionique materiam præbuit, adeoque bellis sanè diuturnis ac luctuosis. Certè cùm procedente tempore octodecim majora Regna mutuis inter se bellis arderent, tandem imperante* Yeu vam, *qui duodecimus ex familia* Cheu *Imperium moderatus est, ad septem Regnorum Principes seu Regulos spes tota victoriæ bellique moles devenerat, sic prorsus ut septem postremi Imperatores præter augustum nomen Filii Cœli, sive cœlitùs dati, & sigillum, & novem vasa Imperialia, præter imagines denique & umbras imperii vix aliud quidquam retinerent: ei verò, qui postremus fuit omnium, ex amplissimo terrarum imperio nihil jam superesset præter exiguam septem oppidorum ditionem.*

Tribus ergo familiis Hia, Xam, Cheu, *quarta suc-*

cessit Cin *dicta, quæ postquam per annos omnino ducentos ac decem cum aliis sex* Regnis *pro suprema dignitate decertaverat, omnium tandem victrix votis suis amplissimoque Sinarum Imperio potita est: sed enim brevissimo potita tempore. Certè tertio post die quàm solium occupavit, in tumulum est illatus; filius exacto mox triennio, spe pariter ac vitâ spoliatus, secutus est patrem, & cum eo stirps omnis familiaque concidit. Usque adeo scilicet brevis & caduca fuit felicitas, imò spes mera felicitatis, ad quam ambitio tot annorum per tot cædes ac vulnera sibi viam fecerat. Quamvis autem qui deinde successit* Xi Hoam ti *dictus, atque omnium tandem victor nomen familiæ* Cin, *in quam aliena ex stirpe adoptatus fuerat, per annos 37. quibus imperavit, tutatus sit, atque usus consilio sanè perapposito Monarchiæ suæ non solùm conservandæ, sed etiam perpetuandæ,* Regulos *omnes factionum bellorumque duces in ordinem,* Regna *verò in Provincias redigeret; tandem tamen unà cum illo ipsum quoque nomen extinguitur: immortale quidem futurum apud posteros, nisi rerum suarum gloriam, quas utique gessit maximas, & muri propè immensi contra Tartaros extructi merita, inaudito quodam litterarum hominumque litteratorum odio, nec minùs tyrannide sævitiâque suâ fœdè commaculasset: qui adeò cùm se jam plurimis exosum esse cognosceret, insidias veritus ac vim suorum, non arma tantùm, sed æs omne ferrumque privatis ex ædibus jussit auferri. Verùm brevì didicit nequidquam iis tela adimi, quos odium & furor armat. Certè versâ tandem in furorem patientiâ, cannis igne duratis præustisque tyrannum aggressi, cum cæsis ac fugatis non semel exercitibus, nisi mortem natura prævenisset, imperio tandem ac vitâ exuissent. Dux autem facti, vir ignobilis è plebeiorum turba, cui* Lieu pam

nomen, qui indolem regiam toto corporis proceri habitu præferebat, mox Sinarum Dominus, atque Imperialis familiæ Han *vulgò nominatæ Conditor ac Princeps. Hæc autem multò quàm præcedens fortunatior, & sago togâque nobilis, militarem gloriam sic est sectata, ut litteras haudquaquam aspernaretur: harum itaque studiosos, in quos familia præcedens ferro flammâque sævierat, benignè complexa, tenues librorum reliquias, quorum infinita copia communi fuerat absumpta incendio, sollicitè collegit: fortunata hoc quoque nomine, quòd in medio fere illius cursu* SALVATOR MUNDI *nasci dignatus est; fortunata, inquam, tanta si bona nosset; sique homines ii, quos ad exquirendam veram Legem in Occidentem legaverat, ex Indiis doctrinam potiùs Thomæ Apostoli inibi tunc versantis, quàm nefarias idoli* Fe *superstitiones in patriam suam reduces attulissent. Turbavit autem non mediocriter, & interrupit quodammodo prosperum familiæ hujus cursum per octennium Imperatrix una & Usurpator quidam Imperii, qui familiæ suæ* Sin, *id est novæ, qualis revera erat, cognomentum indidit. Verùm quatuordecim post annis antiquata mox novitas fuit, ac familia* Han *cursum suum prosecuta, quinque & viginti Imperatores (non recensitâ Imperatrice & Usurpatore) per annos 426. numeravit. 230. quidem in Occidente* Xen si *sub tredecim Principibus, & sub duodecim in Oriente* Ho nan *per annos omnino 196. suis quoque Historiographis, qui quindecim numero fuerunt, illustris, & hos inter præcipuæ auctoritatis Præfecto* Su ma cien, *(floruit is 100. fere ante Christum annis) qui historiam suam orditur ab* Hoam ti *Monarchiæ Sinicæ Conditore.*

Quæ huic deinde successit Heu han, *sive posterior* Han *familia, idem nomen sortita est, quia ex eadem stirpe,*

ſtirpe, quamvis remotiùs, oriunda. Porro regnavit illa in provincia Su chuen *per annos 44. nec niſi duo Imperatores pater & filius ſolium tenuere; ſi tamen ſolium tenuiſſe dici poſſunt, quando eodem tempore duæ aliæ præpotentes familiæ* Guei *&* V, *hæc in Auſtrali China, illa in Boreali nomen atque inſignia Imperatoris uſurpabant. Multa igitur bella per annos 40. & bellorum ſucceſſus varii, quos & octo ætatis illius Hiſtoriographi multis libris complexi ſunt, quoad tandem bellis pariter ac Triumviratui finem dedit ſeptimæ familiæ* Cin *Fundator. Hic autem rerum potitus aulam in Oriente conſtituit, unde eam deinde poſteri Principes in Occidentem tranſtulerunt. Sed hujus quoque familiæ non admodum diuturna felicitas fuit, quippe quæ 155. annorum ſpatio quindecim numero ſucceſſivè Principes numeravit, quatuor ſcilicet dum in Occidente aulam habuit per annos 52. undecim verò cùm in Oriente aulam tenuit per annos 103. Nimirum hac tempeſtate tota bellis civilibus ardebat China, Regnis omnino ſexdecim inter ſe commiſſis: quò minùs eſt mirandum, quinque familias, quæ deinde ſcenarum propè ritu aliæ alias conſecutæ ſunt, tam brevi tempore conſtitiſſe.* U tai, *ſeu quinque familiæ, dicebantur; item* Nan pe chao, *quæ voces Auſtralem Borealemque Dominationem ſonant. At verò ſub his familiis tam in Auſtro quàm in Septentrione modò hæc, modò illa Regna ſupremum ſibi jus atque imperium vindicarunt, ambitione ſcilicet per fas nefaſque aditum ſibi parante ad ſolium. Quid multa? Fuit tempus, cùm novem ſimul nomine tenus Imperatores videret China. Quinque porro familiarum in Auſtro regnantium ſunt hæc nomina,* Sum, Ci, Leam, Chin, Suy. Sum *igitur nomen octavæ fuit familiæ, & per annos 59. ſub octo Imperatoribus ſtetit.* Nona Ci, *quam per annos 23.*

Imperatores quinque tenuerunt. Decimam Leam *nominavere; hæc per annos 55. quatuor Imperatores Sinensibus dedit. Undecima* Chin *est dicta, ex qua, 32. quibus stetit annis, quinque Imperatores prodierunt. Tres denique ex duodecima, cui &* Suy *nomen: fuit hæc autem totius Imperii domina, sed brevi temporis spatio, ut quæ post novem ac viginti annos finem accepit. Itaque si nos annorum Principumque numerum, qui ad quinque familias pertinent, summatim colligamus, comperiemus Imperatores quatuor & viginti, per annos 196. in Austro imperitasse, quando interim in Septentrione tres familiæ* Guei, Cheu & Ci *per annos 170. imperitabant. Historiographi interim ætatis illius decem extitere.*

Excepit hanc Imperialium scenarum varietatem stabilior aliquantò familia Tam *vulgò nominata, si tamen in humanis rebus quidquam dici potest stabile. Fuit illa domus, cæteras inter, rerum gestarum gloriâ perillustris ac felix, verâ etiam gloriâ summâque felicitate longè omnes superatura, si beatissimam sortem, quæ ipsis nascentis exordiis divinitus oblata fuit, tueri voluisset: ipsa nimirum est, cui septuaginta duo Præcones Evangelici à Judææ finibus profecti, veræ sapientiæ lumen attulerunt: quo tametsi per annos circiter ducentos gaudere visa est, tandem tamen magis amavit ipsa spissas Atheorum suorum atque idololatriæ imprimis tenebras, quàm lucem Christianæ veritatis. Annis autem stetit 289. Imperatores viginti recensuit: in his excludimus Imperatricem unicam, quæ Imperium, à quo per leges excludebatur, per vim & nefas usurpavit.*

Post hæc civilia rursum bella, novique Regnorum ortus & occasus. Quinque rursus familiis Heu u tai *dictis, jus Imperii vi & armis sibi vindicantibus, Colai ferè vel armorum Duces erant quicumque ad imperium adspira-*

bant ; cùmque totius imperii administratio ex nimia Imperatorum indulgentia & facilitate penes eos esset : ad hæc, opes, arma, militumque & eorum quos ad dignitates evexerant favor, viam panderent, promptissimè scilicet capessebat ambitio quod totis votis expetebat : sed enim cùm paria essent multorum vota, Martisque rota nunc hos evehentis, nunc illos, & mox etiam pro sua levitate, quâ unâ constans est, deprimentis quos evexerat ; sic prorsus, ut trium & quinquaginta annorum spatio China duodecim viderit Imperatores ; quodque multò fuit mirabilius, quinque Domorum Imperialium ortus pariter atque occasus. Harum porro singulis proprium nomen regni seu ditionis, quam Conditor suus antè obtinuerat, inditum de more fuit, unâ tamen adscitâ Heu *litterâ, quæ posteriores esse significaret ; ejusdem quippe nominis familiæ itidem rerum potitæ fuerant.*

*Ne quid autem deesset ad publicas imperii calamitates, per eadem fere tempora Regulorum alii in Australi, alii in Boreali China inter se mutuò dimicabant, quoad unius tandem familiæ (*Sum *nomen fuit) victrix ambitio ambitiosis aliarum studiis atque contentionibus finem attulit. Hæc ordine decima-nona per annos 319. octodecim Imperatores Sinis dedit ; plures etiam datura, si placuisset uti probis rerum suarum Administris, & Martis armorumque studia cum studiis litterarum, quibus impensissimè favebat, prudenter conjungere : sed enim dum his totam se tradit, illorum propè oblita, factum est ut pacificam Sinarum Palladem armata Tartarorum invaderet ; & qui utriusque præsidio imperium ac libertatem tueri poterant, alterius neglectu in servitutem devenirent. Servitutis ac ruinæ principium à Sinis fuit, si tamen par est Sinas dicere, qui soli ex Sinis omnibus abhorrentes à litteris, & venationis armorumque studiis de-*

diti, Tartari veriùs censeri poterant: Barbari certè quidem vulgò censebantur, ac terras Leao tum *dictas ipsi Tartariæ Orientali finitimas incolebant, vicinis suis robore militari, morumque ferocitate perquam similes. Hi ergo sive Præfectorum injuriis (uti fit) lacessiti, sive aliis de causis sumptis armis rebellionem movent; nec mora, jam non cives, sed hostes rapinis grassantur ac cædibus, finitimas quasque ditiones infesti populantur: obrui opprimique poterant solis litteratorum calamis, si quantum his litterarum erat, tantum fuisset animorum: sed enim qui otio, qui umbræ & solis Musarum cantibus assueverant, solo propè armorum strepitu lituorumque cantu exanimati sunt. Quid hîc ageret Sinarum Imperator? erat is octavus ordine,* Hoei çum *ei nomen, barbaros ope barbarorum domiturus Tartaros Orientales invitat, lupos, scilicet imprudens, ut canes abigat. Advolant Tartari, feritur fœdus, arma cum Sinis sociant, rebelles domant; sed his domitis, imperii quoque societatem petunt, quæ ubi negatur, bellum denunciant, geruntque eo successu, ut Imperatore totâque aulâ in Australem Chinam migrare coactâ, ipsi provincialium Borealium jam domini non dubitarint imperii jus atque titulum sibi vindicare: quò magis fuit mirandum, posteros tanto majorum suorum malo nihilo cautiores factos, nostris rursùm temporibus in eundem errorem atque eandem calamitatem lapsos fuisse. Per annos igitur 150. Principes novem ex illa Tartariæ Orientalis gente Chinæ Borealis Imperatores appellari se voluerunt, Australis etiam Chinæ futuri domini, nisi per eadem fere tempora multò numerosior ipsis fortiorque Tartarus Occidentalis spes conceptas & victoriarum cursum intercidisset. Hunc Sinarum Imperator contra Orientalem invitarat concitaratque: adest alacer, usurpatorem Tartarum feliciter tandem debellat,*

bellat, ac procul è China ejicit, gratulantibus ſcilicet triumphantibuſque Sinis, quando ecce quod his ſui quondam hoſtes vaticinati fuerant, victor Tartarus ſtipendium militiæ ſuæ præmiumque ſanè magnum poſcens, & armatis, ut aiunt, precibus Septentrionem totum vindicat ſibi; nec contentus hac quamvis immensâ propè ditione Barbarus, ex ambitioſo cupidoque ſocio apertus jam hoſtis, cum milite exercitatiſſimo atque armis vincere aſſuetis, in Meridionales opulentaſque Sinarum venit Provincias, & ſpem non inanem imperii totius. Ab ortu igitur & occaſu perpetuis hoſtium irruptionibus ac latrociniis exhauſtum & labefactatum Imperium tandem ruinam fecit: unum hoc acerbi caſus ſolamen à litteris ſuis ferens, quod cum ſuperioribus quinque familiis unus duntaxat Scriptor obtigiſſet, ipſius res geſtæ per duos & ſexaginta Hiſtoriographos, ut jam de veterum librorum Interpretibus non agam, poſterorum memoriæ commendatæ fuerint.

Victrix ergo quæ ad occaſum degit Tartaria, quæ familiæ ſuæ Yuen *nomen dedit, per annos novem & octoginta Sinis dominata eſt, cùm totidem ferè annos in expeditione ſua conſumpſiſſet; quod nulli quidem mirandum videri debet: fuit enim luctandum illi non tam cum Sinis quàm cum affinibus cognatiſque Tartaris, qui, uti modò narrabam, Pekinenſem Provinciam bellicoſam imprimis, armis ac ditione obtinebant: cùm autem rara ſit gratia fratrum quoque, ne dicam affinium; tum quidem maximè, cùm de corona ſceptroque agitur, adſpirantibus eodem & his pariter & illis, bello tandem vicêre qui opibus numeroque vincebant Occidentales Tartari. Prodierunt Imperatores novem ex hac Tartarorum familia, adeo non ſunt averſati Sinæ, ut fidem candoremque gentis experti mirè etiam charam habuerint; jamque etiam deſiderium illius non rarò prodant, hoc quidem*

tempore, quo Orientali Tartaro parere coguntur. Usque adeo scilicet tolerabile redditur vel ipsis servire Tartaris, si modò fides & clementia regnarit. Cœlum interim Sinense ac solum multò fuit apud victores inclementius, quàm hi erga victos erant: plerisque certè Principum (si primum ac postremum excipias) brevis admodum dignitatis ac vitæ usura fuit. Nimirum extra silvas suas ac nives ægrè gens ista vel in deliciis vitam trahit, nisi revera dicamus, idcirco brevem fuisse, quòd in deliciis eam ducerent. Hoc quidem certum pœnis istis Asiaticis suam hîc quoque fuisse Campaniam, & deliciis tandem fractos ac voluptatibus perdidisse militares spiritus, Martiumque robur, quo pauci multis Sinarum quondam pares erant. Ab his ergo quamvis imbellibus facilè potuerunt vinci atque opprimi, præsertim cùm libertatis amor vires animosque subderet, nec ipsi virtute bellica jam vincerent, à quibus numero longè vincebantur. Incrementa porro decrementaque rei Tartaricæ octo ætatis illius Historiographi conscripsere; ad quos è sequenti familia nonus accessit, qui unus belli pacisque res omnes ducentis ac decem voluminibus est complexus: hos autem decimum quoque his jungimus, Marcum Paulum Venetum, expeditionis Tartaricæ spectatorem & socium, qui multum dedit lucis rerum Sinicarum studiosis.

Is interim qui Tartaros è China pepulit infimæ conditionis homo, de famulo sacrificulorum latronum dux, ad extremum maximorum Imperator exercituum Chinæque Dominus evasit. Ab hoc fundata Mim *familia, quæ per sexdecim deinde Principes, ducentorum septuaginta sex annorum spatio feliciter est propagata. Ab ea redactum divisumque Imperium in tredecim Provincias, & binas Provincias aulicas* Pe kim *in Septentrione, & in Austro* Nan kim*: ab hoc Monarchia firmissimè sta-*

bilita, Regulis Dynastisque omnibus nihil præter titulum censumque titulo dignum relinquens. Verumtamen quæ humanæ felicitatis est inconstantia, hæc quoque Monarchia, quâ nihil stabilius esse videbatur, nihilque florentius, aliquando corruit: latronum civiumque beneficio caput extulerat, latronum civiumque incuriâ depressa fuit atque extincta; quippe dum robur omne militiæ Sinis procul ad Imperii & Tartariæ fines occupatur, seditiosorum perditorumque hominum manus in ipsis Regni visceribus numero viribusque paulatim aucta, tandem eluvionis instar Boreales aliquot Provincias occupavit; inde grassari barbarum in morem incendiis, rapinis, cædibus: jamque adeo Pekinensem aulam crudeliter atque avarè diripere, ipsomet Imperatore sibi ultro consciscente necem, quo se crudelitati suorum graviorique probro eriperet: quorum omnium factus certior, qui tunc regio exercitui summa cum potestate imperabat, in ultionem tanti sceleris exardescens, & pœnas utique justissimas de perduellibus illis sumpturus, repente cum Orientali Tartaro, quocum tunc maximè bellum gerebatur, pacem init, jamque adeo in ultionis quoque & belli contra latronem societatem vocat. Adfuerunt mox alacres Tartari; itur in latrones, fugantur, cæduntur, Tartaris non minùs famâ & terrore nominis sui, quàm manu ferroque pugnantibus: & hi quidem jam ovantes, maximis onusti spoliis revertebantur, atque ut Sinæ autumabant, in Tartariam suam; cùm ecce non ultra Pekinum progressi, suum esse scilicet Sinarum Imperium, nec uno tantùm titulo, declarant. Quid plura? paucorum annorum spatio, vi, metu, dolo, virtute, nec non Sinensium discordiâ perfidiâque Provinciæ subactæ omnes, extincta funditus Mim *familia.*

Successit igitur clausura nobis Imperiale agmen nova Tartarorum Orientalium familia Cim *dicta, cujus qui-*

dem imperantis anno quadragesimo, nostrate verò Orbis Christiani 1683. quo hæc scribimus, imperante Cam hi, *qui secundus è gente Tartarica vigesimum-secundum jam annum Tartaricum pariter & Sinense moderatur Imperium.*

Atque hæc demum est series Familiarum Principum Sinicæ Monarchiæ; quas ut ego summatim offeram: fuerunt illæ quidem duæ supra viginti, Imperatores verò omnium, annumeratis octo primis gentis Principibus, universim ducenti triginta quinque, omissis scilicet iis qui quòd brevi tempore vixerunt, vel aliis de causis, in serie non ponuntur. Perstitit autem Monarchia in Familiis Imperialibus per annos 3898. ad quos additis 737. annis, quibus octo primi gentis Principes vixisse perhibentur, conficientur à primo anno Fo hi *ad hunc Salutis humanæ 1683. inclusivè, anni 4635. ex his subtrahe annos 255. quibus duo Conditores* Fo hi *&* Xin num *regnarunt, residui erunt 4380. qui conficiunt Cyclos sexaginta annorum omnino tres & septuaginta.*

TABULA NUMERICA XXII. FAMILIARUM
Imperialium, Imperatorum, Annorum.

Familiæ.		*Impp.*	*Anni.*	*Familiæ.*		*Impp.*	*Anni.*
I.	Hia.	17.	458.	XII.	Suy.	3.	29.
II.	Xam.	28.	644.	XIII.	Tam.	20.	289.
III.	Cheu.	35.	873.	XIV.	Heu leam.	2.	16.
IV.	Cin.	3.	43.	XV.	Heu tam.	4.	13.
V.	Han.	27.	426.	XVI.	Heu cin.	2.	11.
VI.	Heu han.	2.	44.	XVII.	Heu han.	2.	4.
VII.	Cin.	15.	155.	XVIII.	Heu cheu.	3.	9.
VIII.	Sum.	7.	59.	XIX.	Sum.	18.	319.
IX.	Ci.	5.	23.	XX.	Yuen.	9.	89.
X.	Leam.	4.	55.	XXI.	Mim.	21.	276.
XI.	Chin.	5.	32.	XXII.	Cim.	2.	40.

TABULA CHRONOLOGICA

Monarchiæ Sinicæ POST CHRISTUM juxta Cyclos annorum LX.

CYCLUS XLV. Annus 58. post Chr. primus.	11. HIAO PIM TI regn. 5. annis.	ANNO Cycli 58. & primo à Christo nato succedit in Imperium HIAO PIM TI, hoc est, obediens pacificus, è quinta *Han* familiâ numero undecimus, ex octavi Imperatoris YUEN TI stirpe nepos novennis. Avia Imperatrix committit imprudens totum regimen Colao *Vam mam*, vafro, ambitioso, crudeli. Hic sublato æmulo solus rerum potitur: 117. suæ factionis Dynastas creat: nomine Imperatoris cœlo solenni ritu sacrificat: fictis prodigiis id agit, ut credatur à cœlo missus.
CYCLUS XLVI. Annus post Chr. quartus.		Anno Cycli 2. HIAO PIM TI veneno perimitur à *Vam mam*, qui simulatè vota offert & vitam cœlo devovet pro Principis salute.
	12. JU ÇU YM regn. 3.	Anno 3. à *Vam mam* substituitur JU ÇU YM biennis infans, è stirpe septimi Imp. SIUEN TI.
	Vam mam regn. 14.	Anno 5. JU ÇU YM Imperio exuitur à *Vam mam*, qui anno 6. depositâ jam larvâ palam Imperium usurpat, & Imperator proclamatur. Plurima renovat: nomen familiæ suæ indit *Sin*, id est, novum, quod 14. annis duravit. In novem provincias Imperium dividit, & in regiones 125. in quibus urbes 2203. Dynastas creat 796. Toparchas 1551.

Anno 13. *Lunâ* 7. *die ult. Eclipsis Solis.*

Anno 16. *Cometes.*

Varii conflantur exercitus confœderatorum, qui *Che muy* dicti, quòd minio tinctis superciliis à reliquis distinguerentur, alii exercitus à duobus fratribus *Lieu sieu* & *Lieu ym* è *Han* familia oriundi. Hinc varia & cruenta bella.

Anno 19. locustarum tanta copia, ut solem obducerent: hinc fames ingens, adeoque hîc plerumque ansa rebellionum & latrociniorum.

Anno 20. cæso exercitu, aulâ direptâ & incensâ, occiditur *Vam mam*, corpus in frusta discerptum & sale condîtum, caput in foro suspensum populi telis configitur. Subrogatur eodem anno à victore exercitu

13. HOAI YAM VAM regn. 2. HOAI YAM VAM, è quarti Imp. KIM TI stirpe oriundus.

Anno 21. HOAI YAM VAM, quòd luxui deditus, ab exercitu rejicitur, subrogato *Vam lam*, qui se filium noni Imp. CHIM TI esse mentiebatur; sed paulò pòst detectâ fraude obtruncatus.

14. QUAM VU TI regn. 33. Anno 22. succedit QUAM VU TI (aliàs *Lieu sieu*) è decimo filio KIM TI quarti Imperatoris oriundus.

Aulam ex Occidente *Xen si* in Orientem transfert *Seu lo yam* urbem provinciæ *Ho nan*. Hinc deinceps Orientalis *Han* familia nominatur. Princeps bello & pace clarissimus, ruri educatus, & plebis labores expertus, ejus misereri novit; comis, liberalis, & amans litteratorum, quos undique accersitos evehit. Corporis habitus vulgaris: lustrans Imperium in natali solo cum popularibus agricolis epulatur. Piscatori *Nien quam* sodali olim suo ad se accersito obviam procedit, primas defert, & in eodem secum strato cubare jubet, ubi noctem pristinæ vitæ res commemorando traducunt. Sub noctem semel à venatione redux Regiæ portas occlusas offendit, vigilum Præfectus aperiri vetat; quare ad aliam pergens admittitur: postridie eum, à quo admissus erat, uno dignitatis gradu dejectum plectit, auget alterum.

Annos 12. impendit rebellibus domandis, & pacando Imperio. Rubris tincti superciliis copias suas in 30. cuneos seu 300. millia dividunt. Sibi eligunt in Imperatorem *Puon çu* è familiâ *Han*, ad bubulci sortem redactum, qui victus ultrò se dedens, & vitâ & dynastiâ à victore donatus.

Dux belli *Ma yuen* Cochinchinæ rebelles domat, deinde in prælio contra boreales barbaros occumbit.

Anno 24. *Lun.* 3. *die ult. Eclipsis Solis: item anno* 27. *Lun.* 9. *die ult.*

Anno Cycli 28. *Imperii verò* 7. *Lun.* 3. *die ultimo memorabilis Eclipsis totalis*, cujus occasione vetat in codicillis imposterum uti nomine *Xim*, id est sanctus. Cùm dicant annales Eclipsim prævenisse tempus; an fuerit

ea, quæ in morte Christi contigit, Astronomis examinandum relinquitur.

Anno 37. *Lun.* 3. *Eclipsis Solis, item anno* 38. *Lun.* 2. *die ult. item* 43. *Lun.* 5. *item* 46. *Lun.* 1. *die ult.* 51. *Lun.* 2. *item* 52. *Lun.* 5. *die ult. &* 53. *Lun.* 11. *die ult.*

15. MIM TI regn. 18.

Anno 54. QUAM VU TI moritur æt. 61. Anno 55. succedit MIM TI filius ex decem: Princeps prudens, sagax, clemens. Academiam instituit in ipsa Regia pro filiis optimatum etiam barbarorum, quorum exercitationibus interest. Heroës bello & pace claros pingi jubet, & in aula appendi. Visitat ædes *Confucii* Philosophi. Imperatrix (filia memorati Ducis *Ma yuen*) modestiæ speculum fuit in Gynecæo, vestibus acu pictis constanter abstinet.

Anno 57. *Lun.* 8. *Eclipsis Solis.*

Crebras eluviones fluvii *Hoam ho* operâ centum mille hominum objectis per mille stadia aggeribus coërcet.

CYCLUS XLVII. Annus post Chr. 64.

Anno Cycli 2. occasione somnii, quo oblata fuerat species aurata viri gigantæi, & memor dicti, ut putatur, à *Confucio* prolati, *in Occidente existit sanctus*, quæri jubet Imperator per suos legatos veram legem ex Indiis: at enim idoli *Fœ* pestifera secta cum metempsychosi (proh dolor!) invecta est anno imperii sui 8. Lun. 10. (quâ & Sol defecit) anno post Christum 65. Dirè exagitant hoc factum scriptores omnes.

Anno 7. *Lun.* 10. *die ult. & anno* 10. *Lun.* 5. *die ult. Eclipses Solis.*

1. CHAM TI regn. 13.

Anno 12. MIM TI moritur æt. 48. Anno 13. succedit CHAM TI filius, probus & sapiens, pacis amans & litterarum: vectigalia moderatur, magistratibus suis elegantiorum vestium usum interdicit, veterum parsimoniam imitandam dictitans.

Anno eodem 13. *terræmotus Lun.* 8. *Cometes, anno* 14. *sterilitas. Lun.* 12. *Cometes.*

Anno 17. *Lun.* 2. *Eclipsis Solis, item* 18. *Lun.* 6. *die ult. item* 24. *Lun.* 8. *die ult.*

17. HO TI regn. 17.

Anno 25. CHAM TI moritur æt. 31. Anno 26. succedit HO TI filius & decennis, sub tutela Imperatricis.

Anno 27. *Lun.* 2. *Eclipsis Solis.*

Anno 28. *Pan chao* Dux celeberrimus jus Imperii clientelare profert longissimè cum victore exercitu terrestri 200. dierum itinere, 50. amplius regna missis obsidibus clientelam profitentur: ad 40. millia stadiorum usque *Ta çin*, id est Judæam, refertur progressus; 30. anni circiter in his expeditionibus insumpti.

Anno 29. *Lun.* 6. *Eclipsis Solis.*

Anno Imperii 14. conjugem repudiat suspectam insidiarum, hæc mœrore contabescit, *Tem yu* Ducis neptem Reginam creat, modestiæ speculum, litterarum

imprimis perita: ab ei gratulantibus nil munerum accipit præter penicillos, & novum papyri genus tunc inventum.

Ho ti primus Eunuchos publicis muneribus admovet, à quibus postmodum crebrò perturbatum Imperium, creatis etiam ex eorum numero Dynastis ac Regulis à sequenti Imperatore.

Anno 32. Lun. 4. Eclipsis Solis, item 34. Lun. 3. item 37. Lun. 7. item 40. Lun. 4.

Anno 42. Ho ti moritur æt. 27. Anno 43. succe-

18. Xam ti regn. 1.

dit Xam ti, secundus filiolus 100. dierum, qui mox moritur.

19. Ngan ti regn. 19.

Anno 44. succedit Ngan ti nepos Cham ti. Tredecennis loco Regina mater Imperium administrat, sed ultra tempus: in publica sterilitate adit ipsa per se carceres. Imperium ne mole sua viribusque fatigetur, arctioribus finibus circumscribitur, multarum gentium & Principum clientelis renuntiatis.

Per hæc tempora grassatur insignis pyrata *Cham pe lu*, qui post quinquennium obtruncatur.

Eodem anno 44. Lun. 3. Eclipsis Solis.

Ngan ti concubinam unam Imperatricem creat; hæc sterilis cùm esset, alterius concubinæ filium (clam veneno sublatâ matre) sibi vendicat.

Singulis propè annis terræmotus; maximè terribilis fuit decimus quintus, qui anno Imperii 8. Lunâ 2. contigit, quando tellus hiatum fecit longum stadiis 182. latum 56. (13. stadia Sinica leucam Germanicam conflant) Amnistia toto Imperio indicitur, missis de more ad singulas provincias legatis Regiis.

Anno 46. & 17. sequentibus annis terræmotus, fames, inundationes.

Anno 48. Lun. 1. Sol deficit, Anno 51. Lun. 3. anno 52. Lun. 9. die ult. & anno 56. Lun. 12. totalis Eclipsis.

Cyclus xlviii. Annus post Chr. 124.

Anno Cycli 1. Lun. 9. die ult. Eclipsis Solis.

Anno 2. Ngan ti lustrans Imperium moritur, æt. 32. Anno 3. succedit Xun ti filius.

20. Xun ti regn. 19.

Imperatrici mortuæ, quòd sciret ab eâ veneno sublatam matrem, vetuit justa fieri.

Alios atque alios Barbaros domat.

Anno 4. Lun. 7. Eclipsis Solis.

Sancit, ut nemo gerendo Magistratu adhibeatur ante quadragesimum ætatis annum, nisi virtus ætatem superet. Nutricem suam titulo donat heroïnæ, & sigillo more Sinis usitato: sed postmodum eidem veneficii convictæ cum infamiæ notâ sigillum cum titulis eripitur.

Anno 8. Lun. 4. in vico regiæ suburbano terra hiavit cubitis 850. in longum in terra Leam cheu.

Anno 9. latronum cunei 49. urbes Australes vastant Duce *Ma mien*, qui post 12. annos Imperatoris nomen

nomen usurpabit, & proximo pòst anno occidendus.

Anno 12. *Lun.* 18. *mense intercalari Eclipsis Solis, item an.* 15. *Lun.* 12. *& an.* 17. *Lun.* 2. *die ult.*

Anno 18. *terra centies octogies concutitur.*

Bis Amnistia indicitur.

Anno 21. XUN TI moritur æt. 32. Anno 22. succedit CHUM TI biennis filius, qui Lunâ primâ moritur.

21. CHUM TI regn. 1.

22. CHE TI regn. 1.

Anno 23. succedit CHE TI octennis, è stirpe CHAM TI, prudens suprà ætatem. Visit gymnasium, in quo supra 30. millia Scholasticorum.

Cùm in conventu publico fratrem Imperatricis *Leam ki* torvè intuens mussitabundus diceret, *ò ferocem hominem!* ab eo mox veneno sublatus est Lunâ 6.

23. HUON TI regn. 21.

Anno 24. succedit HUON TI frater natu major.

Eodem anno 24. *Lun.* 1. *& anno* 26. *Lun.* 4. *die ult. Eclipses Solis.*

Sub hoc Imperatore venales fiunt magistratus, & sub hujus successore etiam dynastiæ: sectæ *Lao kiun* & Eunuchis impensiùs favet: multi litterati muneribus quoque invitati venire detrectant. *Leam ki* ad summa evehitur; ejus uxor titulo heroïnæ & duarum urbium censu, seu 500. aureorum millibus donatur. Anni Kalendis de more Regem veneraturus, cùm contra leges accinctus gladio curiam introïisset, gladio per vim mox erepto, veniam tamen tanti criminis impetrat; non multò pòst omnibus exosus, repente ab Eunuchorum turbâ cinctus, desperatâ fugâ, cum uxore sibi manus infert. Amici & propinqui ejus suprà 300. magistratu privantur; tanta vis opum ejus fisco ad dicta, ut mediam partem vectigalium æquaret.

Amnistiâ indictâ *Puon* Præfectus in carcerem innocens detrusus cùm vincti solverentur, solvi renuit: *nam si exiero*, inquit, *ubique circumferam culpæ infamiam, & vivens ero malus Præfectus, & moriens malus dæmon.*

Anno 28. *&* 52. *tam horrenda extitit fames, ut carne humana homines vescerentur.*

Anno 29. *Lun.* 7. *anno* 31. *Lun.* 9. *anno* 34. *Lun.* 4. *intercalari, die ult. & anno* 42. *Lun.* 1. *die ult. Eclipses Solis.*

Anno 43. Croceus fluvius semper turbidus, limpidissimis fluxit aquis, quod illis mali ominis instar est.

Anno 44. *Lun.* 5. *die ult. Eclipsis Solis.*

Eodem Anno 44. HUON TI moritur æt. 36. sine prole, cùm tamen suprà sex mille concubinas numeraret.

24. LIM TI regn. 22.

Anno 45. succedit LIM TI è stirpe CHAM TI. Studiosissimus Eunuchorum, moneri impatiens, avarus, jocis deditus: nundinas domesticas instituit, gaudens audire concubinas inter se licitantes & jurgantes. Ipse in rheda quam asinis jungit, obit palatia & gynecæa, unde equi asinis viliores extiterunt, orbe Sinico ad exemplum Regis se componente. Unâ re laudandus, quod Regum documenta quinque libris classicis con-

tenta marmori insculpi, & præ foribus Academiæ erigi jusserit.

Conjuratio contra Eunuchos detegitur. 100. Senatores occiduntur, & ex aliis Præfectis 700.

Emergunt novi latronum cunei à flavo pileo dicti ducibus tribus fratribus *Cham* dictis è sectâ *Lao kiun*: potu lustralis aquæ veneficiis infectæ morbis medentur. Per octo provincias serpit malum, donec duo fratres in prælio victi 80. millibus partim ferro partim flumine pereuntibus, & altero prælio 100. millibus partim cæsis, partim captis, tertius demum frater in obsidione moritur.

Anno 46. *Lun.* 10. *die ult. anno* 48. *Lun.* 3. *anno* 50. *Lun.* 12. *die ult. anno* 54. *Lun.* 10. *anno* 55. *Lun.* 2. *& anno* 58. *Lun.* 9. *Eclipses Solis.*

CYCLUS XLIX. Annus post Chr. 184.

Post 80. prælia tandem domiti Barbari ductore *Tuon kium*, de quo memoratur, quòd in decennali expeditione numquam culcitrâ ad somnum fuerit usus.

Anno hujus 21. sanguis pluit in Palatio.

Anno 3. *lun.* 5. *die ult. Eclipsis Solis.*

Anno Cycli 5. rursum emergunt rebellium cunei à flavo pileo dicti.

Anno 6. LIM TI moritur æt. 34. hærede necdum nominato.

Eodem anno 6. *lun.* 4. *Eclipsis Solis.*

25. HIEN TI regn. 31.

Anno 7. succedit HIEN TI filius secundus novennis, fratre *Pien ti* natu majore post menses aliquot abdicato.

Hebes & segnis: hinc bella tam externa quàm intestina. Imperii in tres ac deinde in 4. partes & capita divisio hinc cœpit. Orientalis China penè tota conspirat contra *Tum cho* Imperatoriæ militiæ ductorem. Hic occiso HIEN TI & fratre ejus natu majore, aulam in Occidentem *Xen si* tranfert, incenso priùs Palatio, & è Regum sepulchris effossis thesauris; verùm anno sequenti trucidatur, & cadaver in foro cum plausu & ludibrio populi suspenditur.

Ejusdem tricies auri millia, argenti 90. millia fisco addicta. Sub hoc nova secta vulgò *Mi kiao*, sic dicta ab orizâ, cujus certa mensura exigebatur ab iis, quorum morbos magicis carminibus curabant.

Recrudescit flavorum pileorum rebellio, 300. militum millia numerantur: paulatim deleti à *çao çao* invasore Imperii: ab hujus deinde filio *çao poi*, anno Cycli 37. è solio dejectus Imperator, & Dynasta *Xan yam* creatus, quatuordecim post annis inglorius obiit ætatis 54.

Anno 11. *lun.* 6. *die ult. & anno* 17. *lun.* 9. *Eclipses Solis.*

Annis 21. 23. *&* 24. *Cometes.*

Anno 25. *lun.* 10. *anno* 27. *lun.* 2. *anno* 29. *lun.* 6. *die ult. & anno* 36. *lun.* 2. *die ult. Eclipses Solis.*

Sexta familia.
1. CHAO LIE VAM regn. 3.

Anno 38. ſuccedit CHAO LIE VAM (aliàs *Lieu pi*) ex quarti Imper. KIM TI ſtirpe: fundat familiam Imperialem *Heu han*, id eſt, poſteriorem, *Han* dictam: hæc ſub duobus Principibus ſtetit annis 44. Vir erat procero admodum corpore, magnanimus, parcus verborum, in omni eventu ſui ſimilis: morti jam proximus, *Quiſquis*, inquit, *quinquagenarius moritur, non habet cur de vitæ brevitate expoſtulet cum cœlo; quantò minùs ego quinquagenario major.* Inde filium Imperii hæredem Colao ſuo *Co leam* commendans, *Si conſiliis tuis*, inquit, *non acquieſcit filius meus, eum de ſolio dejice, & tu ipſe regna.* Mox converſus ad filium; *Macte animo*, inquit, *fili mi, peccatum quamvis leve tibi videatur, cave commiſeris: quod rectum eſt, quamvis exile videatur, cave neglexeris. Sola virtus mortales ſubjugat. Noli modicam virtutem meam imitari. In uno* Co leam *patrem invenies.*

Anno 39. lun. 11. die ult. Eclipſis Solis.

2. HEU TI regn. 41.

Anno 40. CHAO LIE VAM moritur æt. 63. Anno 41. ſuccedit HEU TI filius, paternæ laudis, quamdiu *Co leam* vixit, æmulus. In Occidente aulam habuit *Chim tu* metropolim prov. *Su chuen.* Triarchia tunc erat in Septentrione familiæ *Guei.* In Auſtro familia *V* aulam tenuit in *Kien cam* metropoli, (dein *Nan kim*, nunc *Kiam nhim* dictâ) hæc 4. Reges tenuit per annos 59. donec à familiâ *Cin* extincta.

Familia verò *Guei* borealis & duabus reliquis potentior, Reges per annos 46. numeravit, & extincta à *Sum chao* belli duce, à cujus filio familia ſequens *Cin* ſumet exordium. *Cham fi* & *Quan yu* ſub HEU TI duces belli ſtrenuiſſimi in prælio occumbunt. Poſt aliquot ſecula *Quan yu* in idolorum numerum adoptatus, uti *Mars* Sinicus adoratur.

Laudatur *Co leam*, quòd acceptâ ſæpius clade à Rege boreali *Guei*, ſuos tamen tam ordinatè noſſet reducere, ut non videretur victus eſſe.

Rex borealis cum maximo exercitu Meridiem petit, æmulos Reges *Han* & *V* confœderatos debellaturus, ſed ubi ad ripam magni fluminis *Kiam* tumeſcentes undas conſpicatus, *Ah ideo*, inquit, *cœlum hos limites ſtatuit, ut mortalium cupiditatem limitaret!* quare damnato belli conſilio Boream repetit.

Anno 41. *lun.* 11. *die ult. Eclipſis Solis, item anno* 48. *lun.* 11. *die ult. item anno* 50. *lun.* 5. *intercalari, item anno* 6. *lun.* 5. *totalis Eclipſis.*

CYCLUS L. Annus poſt Chr. 244.

Anno Cycli 1. *lun.* 4. *Eclipſis Solis, item anno* 4. *lun.* 2.

Sum chao Regis *Guei* cliens & copiarum ductor rebellat; in dominum ſuum arma movet cum ſucceſſu.

Filius HEU TI Imperatoris deſperatâ ſalute Imperii, *Moriamur*, inquit, *ò Pater, glorioſè in bello, ut patres noſtros videamus.* Detrectat prælium pater, quare filius in funebri majorum aulâ, occiſâ priùs uxore ſe perimit.

Anno 17. *lun.* 1. *Eclipsis Solis.*

Anno Imperii sui 40. Cycli hujus vigesimo, cœso exercitu & direptâ aulâ HEU TI dedit se victori, à quo creatur Dynasta *Ngan lo*, ubi privatus post septennium moritur æt. 65.

Septima familia.
1. XI ÇU VU TI reg. 25.

Anno Cycli 21. XI ÇU VU TI belli Ducis *Sum chao* filius fundat familiam *Cin* dictam (sed diverso ab quartâ familiâ *Cin* & charactere & accentu.) Habuit hæc quindecim Imperatores per annos 155. Aulam in *Lo yam* urbe prov. *Ho nan* constituit ad Occidentem. Princeps magnanimus, sagax, verique amans.

Hac familiâ imperante 18. Reguli inter se pro Imperio decertant: Meridionales plerumque à Borealibus victi, quos & fœdus cum Tartaris & nativum robur armabat.

Anno 23. *lun.* 6. *die ult. Eclipsis Solis.*

Anno 25. *lun.* 7. *ingens numerus stellarum cum fragore versus Occidentem ruit, & ut pluvia dissolvitur.*

Pacato Septentrione Imperator cum 200. millibus Regis *V* Australem regionem aggreditur, spatiosum flumen *Kiam* catenis quæ verubus ferreis connexæ spatiosum *Kiam* flumen jungebant, perruptis, regia *Nan kim* invaditur. Rex portis egressus victori se dedit, à quo ditionis *Vam* dominus creatur.

Anno Imperii 17. totius Imperii jam dominus milites & arma improvidus dimittit, otio interim & luxui indulgens, cum gregibus feminarum hortos suos curru obiens, quem oves trahebant.

Anno 28. *lun.* 10. *Eclipsis Solis, item anno* 31. *lun.* 1. & 3. *item anno* 34. *lun.* 1. *item anno* 40. *lun.* 3. *item anno* 42. *lun.* 8.

Anno 45. XI ÇU VU TI moritur æt. 55. relictâ prole numerosissimâ, post hujus obitum novæ rebelliones & bella.

2. HOEI TI regn. 17.

Anno 46. succedit HOEI TI primogenitus, stupidus & hebes. Initio operâ quatuor optimatum satis feliciter rexit; postmodum ex occasione secundæ Reginæ, quæ primam ejecerat, & unicum ejus filium veneno sustulerat, occisis ejusdem fautoribus, multa prælia & cædes consecutæ: occisâ secundâ Reginâ & ejus factionis sociis fugit Imperator. Regulus regni *Ci* victoriis tumidus Imperium affectans in prælio occiditur. Alter Regulus è familiâ *Han* in Septentrione rebellans decimo post anno extinguitur. Alter in Occidentali prov. *Su chuen* regium usurpat titulum.

Invaluit hoc tempore nova secta ex *Lao kiun* orta, dicitur *Vu guei kiao.* Doctrina de nihilo & inani: Sectatores statum quemdam quietis immotæ affectant, quo functiones animæ velut in extasi ad tempus suspendantur.

Anno 56. *lun.* 11. *Eclipsis Solis, item anno* 57. *lun.* 4. *item anno* 54. *lun.* 8. *intercalari.*

Anno

Cyclus LI. Annus poſt Chr. 304.	3. Hoai ti regn. 6.	*Anno 3. lun. 1. Eclipſis Solis.* Eodem anno 3. Hoei ti veneno ſublatus moritur abſque liberis, æt. 48. Anno 4. ſuccedit Hoai ti vigeſimuſquintus filius Conditoris à primoribus electus. Speciem præbet boni Principis. Regulus *Lieu yuen* occiſo fratre, affectat Imperium, & biennio pòſt moritur: hujus filius *Lieu çum* aulâ captâ filium Imperatoris interficit, & dein patrem ipſum, quem priùs juſſerat ſervili habitu in convivio miniſtrare. *Anno 5. lun. 1. & anno 9. lun. 2. Eclipſes Solis.* Anno 10. Hoai ti occiſus æt. 30. Anno 11. ſuccedit
	4. Min ti regn. 4.	Min ti nepos conditoris, à primoribus electus; anno 13. aulâ direptâ ſe dedit *Lieu yao* victori, à quo creatur Dynaſta in *Xan ſi.* *Anno 13. lun. 6. eclipſis Solis.* Anno 14. Min ti à Regulo *Han* occiſus æt. 48.
	5. Yuen ti regn. 6.	ſuccedit Yuen ti conditoris nepos, gravis, modeſtus, ſapientum fautor. Cùm trium Imperatorum Colaum *Vam tao* in eodem ſecum ſubſellio ſedere vellet, hic modeſtè recuſans, *Si ſol*, inquit, *ſe demittat ad inferiora quæ colluſtrat, jam hæc non habebunt quod ſuſpiciant.* Aulam ex Occidente in Orientem ſeu *Nan kim* transfert. Hinc Orientalis *Cin* familia dicta. *Anno 15. lun. 4. Eclipſis Solis.* Anno 19. Yuen ti mœrore confectus moritur ætat.
	6. Mim ti regn. 3.	46. Anno 20. ſcccedit Mim ti filius deceſſoris. Anno 22. Mim ti moritur æt. 27. Anno 23. ſuccedit
	7. Chim ti regn. 17.	Chim ti filius; pro quinquenni puero Regina mater regit. Quidam Reguli inter ſe pro Imperio decertant. *Anno 22. lun. 11. anno 24. lun. 5. anno 28. lun. 3. & anno 32. lun. 10. Eclipſes Solis.* *Anno 33. Cometes, & anno 38. lun. 2. Eclipſis Solis.* Anno 39. Chim ti moritur æt. 21. Anno 40. ſuccedit Cam ti frater.
	8. Cam ti regn. 2.	Anno 41. Cam ti moritur Anno 42. ſuccedit
	9. Mo ti regn. 17.	Mo ti primogenitus; biennis tutelæ Imperatricis committitur; adoleſcens virtute & prudentiâ, & ſuorum conſiliis aliquas provincias recuperat. A *Huon ven* Imperialium copiarum ductore borealis aula familiæ *Han* rebellis diripitur & incenditur. Varia inter Regulos bella. *Anno 43. lun. 4. anno 48. lun. 1. anno 53. lun. 10. Eclipſes Solis, item anno 57. lun. 8. totalis eclipſis.* Anno 58. Mo ti moritur æt. 19. Anno 59. ſuccedit
	10. Ngai ti regn. 4.	Ngai ti, Chim ti ſeptimi Imperatoris filius, ab Imperii primoribus electus.
Cyclus LII. Annus poſt Chr. 364.	11. Ti ye regn. 5.	Anno 2. Ngai ti moritur ætatis anno 25. Anno 3. ſuccedit Ti ye frater minor, à primoribus electus. *Anno 5. lun. 3. & anno 7. lun. 7. eclipſes Solis.*

Colaus *Huon ven* prælio vincit Regulum *Yen* in Septentrione; sed hic auctus copiis Reguli *Cin* aggreditur *Huon cum*, cæditque ad 30. millia.

Anno 7. Ti ye à Colao *Huon ven* dejectus è solio, creatusque Dominus arcis *Hai si*, ubi 15. post annis

12. Kien ven ti regn. 2. — moritur æt. 43. Anno 8. succedit Kien ven ti filius minor Yuen ti quinti Imperatoris, à primoribus electus.

Anno 9. Kien ven ti moritur ætat. 53. Anno 10.

13. Vu ti regn. 24. — succedit Vu ti filius.

Fu kien Borealis Imperator meditatur Austrum bello petere; dissuadetur, quòd familia *Cin* ex cœli mandato imperet, neque ita peccavit ut ejusdem gratiam amisisset. Spretis consiliis cum 600. equitum millibus, peditum 270. millibus Austrum petisse scribitur, 700, & stadia agmine perpetuo occupasse. Imperator Australis priusquam tota vis hostium confluerer, repente cum selectioribus aliquot millibus ex 80. quos habebat millibus armatorum castra aggreditur tantâ vi & fortitudine, & panico terrore correptos hostes adeo fregit, ut ex tanto exercitu vix 30. millia evaserint. Postmodum à ductoribus suis metipse *Fu kien* Imperator debellatur, capitur, ac tandem captus in fano proximo strangulatur.

Alia deinde ex aliis regna in Septentrione rebellant. Imperator Australis vino luxuique se dedit, omnia facturus ditionis suæ, si victoriam prosequi voluisset.

Anno 12. *lun.* 10. *anno* 18. *lun.* 6. *anno* 21. *lun.* 10. *&* *anno* 28. *lun.* 5. *Eclipses Solis.*

Anno Imperii 20. *Cometes apparet*, ei propinat alter belli Imperator Borealis, ut omen sinistrum à se avertat.

Anno 33. Vu ti clam suffocatus in lecto moritur. Ansam dedit jocus quidam, quo secundæ Reginæ 30. annos agenti sibi vetulam videri dixisset.

14. Ngan ti regn. 22. — Anno 34. succedit Ngan ti filius hebes & obtusus.

Rebellant regna tam minora quàm majora omninò septem.

Topo quei Reguli regni *Tai* post sextam stirpem abolitam nepos residuus debellat funditus Regem regni *Yen* Borealis, direptâ aulâ ubi familiæ suæ per annos 149. sub 13. Principibus duraturæ nova rursus fundamenta jacit.

Lieu yu è circumforaneo calceorum venditore miles, dein Dux belli, multis clarus victoriis gradum sibi sternit ad Imperium, mox futurus sequentis familiæ conditor.

Anno 37. *lun.* 6 *anno* 40. *lun.* 4. *anno* 44. *lun.* 7. *anno* 51. *lun.* 9. *&* *anno* 54. *lun.* 1. *Eclipses Solis.*

Anno 55. Ngan ti à *Lieu yu* occiditur æt. 37. *quo anno Cometes.*

15. Cum ti regn. 2. — Anno 56. substituitur Cum ti decessoris frater uterinus.

Eodem anno 56. lun. 11. Eclipsis Solis.

Anno 58. Cum ti suffocatus æt. 37. familia *Cin* extinguitur. Eundem annum sibi attribuit regicida *Cao çu vu ti.*

Octava familia.
1. Cao çu vu ti regn. 2.

Cao çu vu ti (alias *Lieu yu*) octavæ familiæ *Sum* fundator, quæ sub 8. Principibus stetit annis 59. è gregario milite Dux, ac dein Imperator, proceritate,& formâ corporis Imperio dignâ, magnanimus & gravis, in vestitu & epulis moderatus, aulam habuit *Nan kim* è quâ erat oriundus.

Imperiales quinque familiæ quæ ordine sequuntur, dicuntur *V tai.* Fuit autem per hæc tempora diarchia seu duumviratus dictus *Nan pe chao*, hoc est Australe & Boreale Imperium.

2. Xao ti regn. 1.

Anno 59. moritur Cao çu vu ti æt. 67. Anno 60 succedit Xao ti, aliàs *Ym yam vam* dictus primogenitus decessoris, jocis & oblectamentis immodicè deditus.

Cyclus LIII. Annus post Chr. 424.

3. Ven ti regn. 30.

Anno 1. Xao ti è solio dejectus à Colao *Tan tao ci*, ac paulò pòst occisus æt. 18.

Eundem annum sibi vindicat successor Ven ti filius natu tertius conditoris.

Ven ti Princeps pius, rectus, modestus, at Bonziorum fautor. Publicos magistratus ultra sexennium prorogari vetat. Arma movet in Borealem Imperatorem, cui 16. Dynastiæ se subjecerant: primo prælio vincitur, at deinde triginta præliis victor duce *Tan tao ci* Colao : at hic in præmium mortem tulit, ob nimiam potentiam suspectus : quo audito, Boreales animos rursum & arma movent. Non uno prælio victi Australes. Anno Imperii 26. tanta utrimque cædes extitit, ut campi sanguine stagnarent, avesque aliò migrarent. *Tai vu ti* Borealis Imperator jubet omnes Bonzios regnorum suorum interfici, fanis idolisque cremari jussis, quod aliàs deinde non semel factitatum.

Anno Cycli 4. *Lun.* 6. *anno* 12. *Lun.* 1. *anno* 15. *Lun.* 11. *anno* 17. *Lun.* 4. *& anno* 23. *Lun.* 6. *Eclipses Solis.*

4. Vu ti regn. 11.

Anno 30. Ven ti à primogenito suo occiditur æt. 47. Anno 31. succedit Vu ti filius natu tertius, occiso fratre primogenito & parricidâ. Princeps litteratus, equitandi & sagittandi peritus imprimis, adeoque venationi immodicè deditus; prodigus tamen & oris soluti, nec suos, ut par erat, tractans.

Anno 31. *Lun.* 7. *Eclipsis Solis*, *item anno* 38. *Lun.* 9.

5. Fi ti regn. 1.
6. Mim ti regn. 8.

Anno 41. Vu ti moritur æt. 35. Anno 42. succedit Fi ti filius natu major, moxque ob crudelem indolem quam fœdavit innocentium sanguine, occiditur. Succedit Mim ti undecimus filius Ven ti, ingenii ferocis. Tredecim juvenes regios, fratrum suorum filios (fuerunt ei 28.) jubet interfici : ipse liberis carens, certos homines ad pellices suas submittit, quæ si masculum pa-

riant, matre interemptâ, ſterili Imperatrici educandum tradit.

Anno Imperii 3. memorandam cladem accipit.

Promovet *Siao tao chim* ad primam dignitatem, hic per duplex regicidium ad proximæ familiæ ſolium viam ſternet.

Anno 46. *Lun.* 10. *Eclipſis Solis.*

7. ÇAM NGU VAM regn. 4.

Anno 49. MIM TI moritur æt. 34. Anno 50. ſuccedit ÇAM NGU VAM filius primogenitus, immorigerus. Imperator Borealis à juſtitia laudatus, quòd carceri mancipatos diù retineret, ut longâ pœnitudine ducti ad frugem redirent.

Eodem anno 50. *Lun.* 12. *Eclipſis Solis.*

8. XUN TI regn. 2.

Anno 54. ÇAM NGU VAM occiſus anno æt. 15. à *Siao tao chim.* Anno 55. ſuccedit XUN TI filius tertius MIM TI.

Eodem anno 55. *Lun.* 9. *Eclipſis Solis.*

Nona familia. 1. CAO TI regn. 4.

Anno 56. XUN TI à *Siao tao chim* perfidè obtruncatus æt. 14. Anno 57. ſuccedit CAO TI duplex regicida, Colai *Siao ho* ex ſtirpe vigeſimaquarta nepos: familiam *Ci* fundat, quæ ſub quinque Imperatoribus tenuit annos 23. Aula *Nan kim.* Princeps litteris quàm bello clarior, dicere ſolebat, ſi per decem annos gubernaret, ſe effecturum, ut idem eſſet auri quod glebæ pretium: indutus aliquando veſtem fulgentem auro & rari pretii lapillis, repente juſſit omnes comminui, dicens, ex illis morbum gigni cupiditatis inſaturatæ.

2. VU TI regn. 11.

Anno 59. CAO TI moritur æt. 54. Anno 60. ſuccedit VU TI filius natu maximus. Magiſtratus non niſi ad triennium vult prorogari: connubia vetat inter ejuſdem cognominis familias, juxta priſcorum leges.

CYCLUS LIV. Annus poſt Chr. 484.

Fan chin conatur perſuadere mero caſu fortuitoque omnia agi, animam item cum corpore interire, nec quidquam poſt hanc vitam ſupereſſe. Fuit qui novam & impiam ſectam ſcripto refelleret.

Siao yen bello & pace clarus, Colaus creatur: uſurpabit proximè Imperium.

Borealis Imp. tranſlaturus aulam in *Lo yam* prov. *Ho nan*, cùm ſuos abhorrere ſciret, expeditionem fingit in Auſtrum, quò florem Imperii cum exercitu ducit. Tranſeundum erat per *Lo yam*, percunctatur ibi ſuos malint-ne belli aleam tentare, an ibi ſedem figere; at memores cladium præteritarum, volentes ac læti ſua caſtra in aulam commutarunt.

3. MIM TI regn. 5.

Anno 10. VU TI obiit æt. 45. Anno 11. ſuccedit MIM TI frater conditoris. Hujus fidei ac tutelæ binos ſuos filiolos commiſerat conditor: at *Mim ti* ambos in Imperio ad breve tempus collocatos intra quadrimeſtre è medio ſuſtulit.

In Septentrione alta pax. Borealis Imperator adeò litteris deditus, ut ſive equitans, ſive vectus rhedâ, nunquam

nunquam libros è manu dimitteret.

Anno 11. *Lun.* 5. *Eclipsis Solis.*

Anno 15. MIN TI obiit ætat. 40. Anno 16. succedit

4. HOEN HEU regn. 2.

HOEN HEU filius decessoris tertius, crudelis & lascivus, monitorum impatiens, Eunuchorum fautor. *Siao yen* Colaus & unà Regulus regni *Leam* aulam *Nan kim* invadit: ejicitur Imperator. Incenso palatio novum extruit longè magnificentissimum, sic ut pavimentum auratis floribus insterneretur.

Anno 17. HOEN HEU occiditur æt. 19. à Colao *Siao yen*, cujus fratrem HOEN HEU priùs occiderat.

5. HO TI regn. 1.

Anno 18. succedit HO TI frater, à *Siao yen* positus in solio, & mox depositus, ac dein occisus æt. 15.

Nona familia *Ci* extinguitur.

Decima familia. CAO ÇU VU TI regn. 48.

Anno 19. succedit CAO ÇU VU TI (aliàs *Siao yen*) duorum Impp. & sex Regulorum parricida: fundat decimam familiam *Leam*, quæ sub quatuor Regibus tenuit annos 55. Fuit hic ex pervetusta familia *Siao ho* oriundus. Princeps impigerrimus, negotia per se omnia expedit, excultus disciplinis propè omnibus, etiam militari, adeò parcus, ut eodem lectulo & pileo ad triennium usus scribatur; cæterùm Pythagoricis Bonziorum somniis adeò addictus, ut abjectis curis publicis ipse factus sit Bonzius. Edicto vetuit mactari boves & oves tam in sacrificiis quàm civilibus oblationibus, victimarum loco farinam offerri jubet.

Anno Imperii sui 15. obsidet urbem *Xeu yam* provinciæ *Xan si*. Decennio tenuit obsidio, quo tempore aliquot centum hominum millia partim aquis, partim fame & ferro periere. Sub hoc corruit Imperium Boreale *Guei* dictum, quod annis 149. sub 13. Regulis steterat, atque in duos dein divisum dominos, duplex quoque nomen sortitur Orientalis & Occidentalis, quæ deinde ad Reges transiit regnorum *Ci* & *Cheu*. Imperatrix Borealis *Hu* dicta Monasterium mille Bonziorum, quale Sina haud unquam vidit, extruit cum turri 180. orgyarum altitudine. *Yum nhim* seu æternæ pacis speciosum nomen cœnobio inditum.

Anno Imperii 26. se venundans idolo *Fe* in mancipium, relictâ aulâ, in fano Bonziorum degit, raso capite & vili habitu, solisque herbis & orizâ contentus, donec à primoribus mille myriadibus nummorum cupreorum redemptus, ad aulam reluctans reducitur, ubi quoque Bonziorum lege rituque degit; erant tum 13. fanorum millia in Imperio.

Colaus *Kien quen* cùm servire nollet usurpatori, spontaneâ fame (non infrequenti apud Sinas lethi genere) se necat. Re cognitâ Imperator: *A cœlo*, inquit, *mihi venit, non à Dynastis Imperium, quorsum perimit se miser?* Cùm non auderet criminum noxios ad mortem damnare, hac spe impunitatis passim aucta latrocinia & cædes.

Heu kim hujus cliens & Regulus *Ho nan* rebellat. *Nan kim* invaditur. Ipse Imperator captus & productus in conspectum victoris, nullum turbati animi signum dedit. Rebellis autem, quamvis ferocis ingenii, hic tamen non sustinens vel intueri os Imperatoris & domini sui, adeò commotus est animo, ut sudor ei ex vultu manaret, *Ah*, inquiens, *quàm difficile est collatæ à cœlo majestati resistere!* Tandem non ausus senem perimere, jussit, quæ ad victum petebat, parcè malignèque suppeditari.

Celebratur pietas adolescentis *Kie fuen* 15. annos nati, erga patrem capitis damnatum ob enormia crimina in magistratu suo patrata: re cognitâ puer principem adit, & pro vitâ patris suam offert: multis tentata pueri pietas fuit, an sponte, an aliorum impulsu, seriòne, an specie tenus id faceret. Ubi pietas diù explorata constitit, huic donatur vita patris, ipsique filio eximii cujusdam honoris donatur insigne: at ille constanter recusans, *Absit*, inquit, *ut ego id geram, quod rei quondam patris assiduè memoriam renovet.*

Anno 23. Lun. 3. Eclipsis Solis, item anno 33. Lun. 2. item anno 39. Lun. 5. totalis, item anno 40. Lun. 11.

Anno 47. Lun. 9. Cometes.

Anno 51. Lun. 4. & anno 57. Lun. 5. intercalari Eclipses Solis.

Cyclus LV. Annus post Chr. 544.

Anno Cycli 4. Lun. 1. Eclipsis Solis.

Anno 6. Cao çu vu ti flagitans pauxillum mellis, quo oris amaritudini mederetur, cùm id negatum fuisset, repente moritur anno æt. 86. Anno 7. Kien venti succedit, filius natu tertius, captus, & anno 8. occisus æt. 49. ab eodem *Heu kim*, qui titulum Imperatoris sibi vindicat, mox cum vitâ amittendum.

2. Kien venti regn. 2.

3. Yuen ti reg. 3.

Anno 9. succedit Yuen ti septimus filius conditoris. Stultè improbèque addictus sectæ *Lao kiun.* Colaus & Regulus R. *Chin*, *Pa sien* dictus, invasorem *Heu kim* deleto exercitu capit, & capite truncari jubet. Mox etiam rebellans, *Nan kim* aulam obsidet. Imperator muros urbis armatus circumit. Re tandem desperatâ ensem diffringit pretiosissimum, & Bibliothecam 140. millium voluminum concremari imperat, dicens: *Ars omnis proh! interiit tam militaris quàm litteraria.* Urbe captâ, vectus equo albo habituque vulgari victori se dedit, à quo anno 11. occiditur æt. 47.

4. Kim ti reg. 2.

Anno interim 12. substituitur Kim ti nonus filius decessoris.

Anno 13. Kim ti occiditur ætat. 16. & cum eo familia *Leam* extinguitur. Borealis *Cheu* Imperator idola omnia & fana cremari jubet.

Undecima familia

1. Cao çu vu ti regn. 3.

Anno 14. Cao çu vu ti (aliàs *Chin pa sien*, regicida, undecimam familiam *Chin* fundat, quæ quinque

Principes tenuit per annos 33. Fuit is è stirpe Ducis *Chin xe* sub *Han* quintâ familiâ bello inclyti oriundus. Litterarum & Bonziorum amans.

Anno 16. CAO ÇU VU TI moritur æt. 59.

Eodem anno 16. Lun. 5. Eclipsis Solis.

2. VEN TI reg. 7.

Anno 17. succedit VEN TI frater, qui diù privatus vixerat, subditorum amans, quorum lites per se decidit. Sæpe noctu obit ac lustrat palatium. In aula noctium horas & quadrantes distingui jubet tympanorum pulsu, qui mos toto imperio hodieque observatur. Fratrem Regulum *Ngan Chim* imperii hæredem declarare statuit, quòd filius imbecillior esset. Resistente Colao & Senatu, ab incepto destitit. Borealis *Cheu* Imperator renovat priscum morem, quo viri grandes natu ac bene meriti alebantur expensis regiis in domiciliis ad id destinatis.

Anno 20. Lun. 3. & anno 23. Lun. 1. Eclipses Solis.

Anno 23. moritur VEN TI æt. 45.

3. LIM HAY VAM, aliàs *Fi ti.* regn. 2.

Anno 24. succedit LIM HAY VAM filius decessoris, à Regulo *Ngan chim* depositus.

Anno 25. LIM HAY VAM moritur ætat. 19.

4. SIUEN TI regn. 14.

Anno 26. succedit per vim SIUEN TI Conditoris ex fratre nepos, naturâ festivus & hilaris. Musices imprimis & pacis, & sapientum studiosus. *Chin tao* clientum unus pretiosa munera offert Imperatori; at hic, ut spes ejus ambitiosas eluderet, palam & coram se cremari jubet omnia.

Borealis Imperator Colaum creat *Yam kien*, cujus filio filiam suam nuptui dat; Colaus dein auctus dynastiâ regni *Suy*, imperium brevì invadet.

Anno 27. lun. 10. anno 31. lun. 2. anno 34. lun. 11. die ult. & anno 37. lun. 10. Eclipses Solis.

Anno 39. SIUEN TI moritur æt. 42.

5. CHAM CHIM CUM, aliàs *Heu chu.* regn. 7.

Anno 40. succedit CHAM CHIM CUM filius decessoris. Baccho & veneri jocisque immodicè indulget. *Yam kien* in Septentrione Imperatoris titulum usurpat. Cum 500. millibus Austrum petit, fluvium *Kiam* impunè trajicit, aulam occupat. Ipse Australis Imperator se in in puteum præcipitat, unde vivus extractus.

Anno 46. CHAM CHIM CUM è solio dejicitur, & 24. post annis privatus moritur æt. 52.

Anno 42. Lun. 1. Eclipsis Solis.

Duodecima familia.

1. CAO ÇU VEN TI. regn. 15.

Anno 47 CAO ÇU VEN TI, aliàs *Yam kien*, fundat duodecimam familiam *Suy* dictam, quæ numeravit tres Imperatores per annos 29. Imperium Australe, quod à Boreali per 300. annos fluvius *Kiam* diviserat ceu limes, anno Cycli 54. Imperii nono, uni domino parere cœpit. Quod ipsum ab Astrologo prædictum fuerat. Erat is ex illustri domo, de quinta *Han* familia optimè merita oriundus. Aulam tenuit *Cham ngan* in prov. *Xen si.* Princeps rudis quidem litterarum, sed ingenii sagacis & profundi, temperans ciborum, populi amans,

musicam veterem & leges reformat. Compositiones floribus verborum adulatoriis comptas prohibet. Horrea publica per imperii totius urbes extrui jubens, vult ut quæque familia pro statu & conditione certam orizæ & tritici mensuram inferat, ut tempore sterilitatis succurri possit pauperibus, & ita tollatur ansa latrociniis.

Sanxerat ut furtum 8. assium capite plecteretur, sed hortatu suorum legem antiquat. At in judices muneribus corruptos inexorabiliter severus. Ad publica munia promoveri vetat eos qui mercimonia & artes alias exercent.

Anno 48. Lun. 2. die ult. Eclipsis Solis.

Anno 57. motus terræ universalis.

Anno 58. Lun. 2. Eclipsis Solis.

CYCLUS LVI. Annus post Chr. 604.

Anno 1. CAO ÇU VEN TI, eò quòd destinasset primogenitum, etsi inutilem, hæredem imperii, occisus in aula à filio secundo, æt. 64.

2. YAM TI regn. 13.

Anno 2. succedit YAM TI filius natu secundus, parricida & fratricida: vir magnis dotibus inclytus, prodigus, luxui immodicè deditus. Aulam paternam ex prov. *Xen si* in provinciam *Ho nan* transfert. Duo excitat horrea prodigiosæ magnitudinis, alterum caveis ter mille & ambitu leucarum duarum. Septum curat extrui 15. leucarum ambitu, palatia & hortos, ubi obequitantem numerosi pellicum equitantium greges sequuntur cum cantu & musicis instrumentis. Fluvium *Hoam ho* trajicere parantem, classis ornatissima per 40. & ampliùs stadia seu 4. leucas disposita deducit.

44. Satrapiæ & regna Barbarorum Occidentalium & Borealium clientelam deferunt. Armorum usum plebi interdicit, qui mos hodieque viget. Ad muri Sinensis restaurationem millio hominum adhibitus scribitur.

Operâ 100. litteratorum libros de re militari, politicâ, medicâ, rusticâ castigari, & denuò recudi jubet: de sortilegiis verò & sacris Bonziorum 17. millia voluminum prodierunt. Gradum doctoratus instituit, qui huc usque perseverat tam in civilibus quàm militaribus. Lustrans per se ditiones comitatum habet 80. millium. Coreanos 12. centenis millibus tam mari quàm terrâ domare frustra tentat, desideratis ferè omnibus & residuis dumtaxat bis mille 700. Renovatâ in Coreanos expeditione, hi tandem clientelare obsequium missis legatis deferunt. Præfectum in prov. *Xan si* creat. Hic sequentis familiæ erit conditor.

Anno 13. YAM TI dum lustrat Austrum occiditur, æt. 39. à plebeio *Hoa kie* dicto, in urbe *Yam cheu* prov. *Nan kim*. *Li yuen* Dynasta exercitu 120. millium comparato imperium usurpat votis communibus.

3. CUM TI regn. 1.

Anno 14. succedit CUM TI nepos CAO ÇU VEN TI à *Li yuen*

Li yuen in solio collocatus, & paulò pòst depositus. *Suy* duodecima familia extinguitur. *Li yuen* filius natu secundus paternis auspiciis bellum gerens, aulam capit. Ibi contemplatus ædes regias inusitati splendoris & majestatis, ingemiscens, ait: *Opus, quod hominis animum dissolvit ac pessumdat, & exhausisse videtur cupiditatem cordis humani, utique nefas est diutius persistere.* Sine morâ igitur totum in favillas redigi jubet.

XIII. Familia.
1. XIN YAO TI regn. 9.

Anno 15. XIN YAO TI (aliàs *Li yuen*) è Reguli *Si leam* nepos ordine septimus fundat, familiam decimam-tertiam *Tam*, cujus ditionis erat Dynasta; hæc tenuit 20. Imperatores per annos 289. Suppliciorum acerbitatem & vectigalium onera moderatur. Erigit templum *Lao kiun* tanquam idolo.

Anno Imperii 6. debellatis rebellibus, totius Monarchiæ dominus evadit. Ex unâ æris unciâ decem nummos cudi jubet, cum binis litteris *tum pao:* hæc moneta unica hodieque in usu est. *Fu ye* Colaus auctor est, ut 100. Bonziorum millia cogat uxores dicere ad militiæ sobolem: annuit Imperator.

2. TAI ÇUM regn. 23.

Anno Cycli 23. XIN YAO TI Imperium filio resignat, novem post annis moritur æt. 70. Anno 24. succedit TAI ÇUM filius natu secundus, de quo plura hîc afferimus, quòd ipso imperante lex Christiana Sinam sit ingressa. Princeps fuit omnibus numeris absolutus, pius, prudens, amans moneri, frugalis. Octo tantùm edulia mensæ adhibet. Tria millia fœminarum è palatio dimittit.

Libros undique conquiri jubet. Academiam in aulâ restaurat, in quâ octo mille discipuli, & hos inter exterorum Principum filii numerati sunt. Magistros inter eminebant *Xe pa hio su*, id est, octodecim studiorum Præfecti: imò & militarem Academiam, jam ante ab Rege Boreali introductam, instituit. Quin & militare Gymnasium, ubi ars jaculandi exerceretur, ibidem extrui & ipse frequentare voluit; verùm cùm non probaretur id Colaïs, quòd dicerent inusitatum esse, & alienum videri à tanta Majestate, necnon cum periculo conjunctum: *Ego*, inquit, *hoc Imperium meum considero, sicut pater quispiam familiam suam; subditos verò omnes, velut tenellos infantes ex me progenitos sinu meo complector; quid igitur, pertimescam?* Ad latrocinia impedienda volebat populo omnia affatim esse ad vitam: *Regnorum salus*, inquiebat, *pendet à populo, hunc deglubere & exhaurire ut Rex abundet, tantumdem est ac si quis suam ipsius carnem in frusta conscindat, ut eâ ventrem impleat: venter augescit, ac impletur; at corpus minuitur, marcescit, perit.* Quam deinde sententiam declarans, *Multi Regum*, inquiebat, *à se non ab aliis pereunt: cupiditas exitio est; etenim dum huic saturandæ sumptus sunt immensi, protinus oritur augendorum vectigalium necessitas; ex hac populi totius afflictio: afflicto vexatoque populo, quis neget periclitari*

Regnum? periclitante Regno, quid pronius quàm perire Regem? caput unà cum suo corpore: hæc ego dum considero, non audeo laxare fræna cupiditatibus meis. Constitutos ab se Judices ac Magistratus munera vetuerat accipere, pœnâ capitis propositâ; exploraturus ergo suorum fidem, hominem adornat, qui munus Præfecto offerat. Hic admittit, fit ipse certior, jubet interfici; verùm Colaus, *Est ille quidem nocens*, inquit, *ô Rex, sed neque tu innocens, qui eum per insidias ad violandam Legem pellexisti.* Pepercit reo Imperator.

Altero post anno cùm Præfectus militum supremus, munus è veste serica accepisset, cognitâ re Imperator ei magnam vim misit vestis sericæ, mirantibus verò aliis, & ad supplicium deposcentibus hominem: *Supplicium*, inquit, *acerbius ipsa morte suus illi rubor erit, hoc eum lentè cruciari volo.* De minimis quibusque rebus vult commonefieri dicens, *Ab his ad majora gradum fieri, adeoque à minimis pendere Imperii conservationem.* De argenti fodinis factus certior, illas vetat aperiri, dicens, *Auro & argento cariora mihi sunt meorum verba & consilia, quæ ad Reipublicæ emolumentum suggeruntur.*

Quotiescumque vel cœli siccitas, vel imbrium copia famem & vastitatem minabatur, exemplo priscorum Regum edicto jubet enuntiari quid abs se, quibusve in rebus peccetur: auguriis interim nullam dat fidem; itaque cùm fortè ciconiæ nidificantes coram ipso, alâ rostroque plausissent, quibusdam procerum felicitatem ei inde augurantibus, subridens ipse, *Xui çai te hien*, inquit, id est, *Auguriorum felicitas in hoc sita, ut sapientes habeam;* quo dicto protinus jussit nidum dejici. Audiens laudari armamentarium suum, & ei, quod præcedens familia *Suy* instruxerat, anteponi, *Mihi*, inquit, *subditi mei pro armis sunt, quandiu suo Principe & pace gaudent; ubi hæc duo familiæ* Suy *defuerunt, nec arma fuerunt usui.* Cùm præceps & inconsideratior fuisset in uno clientum suorum ad mortem condemnando, legem condidit, ne quis antè plecteretur quàm datis ter codicillis causa rei iterum atque iterum fuisset cognita.

Secundo Imperii anno cùm locustæ grassarentur, jamque fames timeretur, ingemiscens Imperator, *Ex messe*, inquit, *quam vos absumitis pendet vita meorum? Ah! quantò malim consumi à vobis viscera mea.* Hæc fatus unam locustarum vivam deglutivit. Narrant locustas eo anno stragem vix ullam messi intulisse. Audierat *Li hium* clientem suum ægrotare, & morbo curando pilos barbæ redactos in pulverem præscriptos à Medico, Imperator ex suâ ipsius barbâ pharmacum parari jubet, & ægroto offerri, qui illo usus convalescit. Didicerat ex libris medicis HOAM TI Imperatoris, quòd læsis humeris ac dorso nobiliores quoque partes ex interioribus facilè offenderentur; itaque Legem

tulit, ut qui rei essent, non in dorso, sed in femoribus vapularent, quæ Lex hodie viget.

Anno quarto &c. cùm floreret ubique messis, & magna quies à finitimis barbaris, *Hæc duo*, inquit, *magnæ quidem mihi sunt voluptati, sed angit me res una, quòd diuturna felicitas negligentiæ superbiæque mater sit.* Eum qui capesseret Imperium, docebat *similem esse ædificanti domum, quam ruinæ periculo expones, si jam fundatam & bene constitutam denuo velis immutare: ita Imperio jam constituto, bonisque firmato legibus, à novitatibus abstinendum.* Aliàs, *Rex*, inquit, *morbo medentis est instar: discordia, perturbatio, bellum, Imperii est morbus, qui tametsi jam sit depulsus ab Imperio meo, magna tamen populi convalescentis habenda est cura, ne relabatur in pristinum morbum, & cui deinde nullâ queat mederi industriâ: pax alta nunc terras obtinet; parent nobis Barbari, nec tamen sollicitus esse desino ut primis ultima respondeant, quocirca vos docete me, monete, reprehendite.* Ad hæc Colaus *Guei chim*, *Ego quidem, ô Rex, non tam gaudeo de pace florentis Imperii, quàm quod* Kiu ngan su guei, hoc est, *pacis tempore, periculi vivas memor.*

Aliàs item, *Vulgò*, inquit, *dicitur Imperatorem maximè verendum esse, nec habere quod pertimescat: at ego sanè vereor providentiam Imperatoris Cœli, quæ ad nos usque pertingit, & simul vereor oculos omnium subditorum ad me unum conversos: itaque sic angor, & sic invigilo mihi ipse, ut qui nec Cœli voluntati, nec desiderio populi adhuc responderim.* Aliàs rursus, *Audivi*, inquit, *in Occidente reperiri Barbaros, qui si gemmam pretii majoris invenerint, haud dubitent eam convulnerato corpore intra cutem recondere, nos autem ridemus illos & meritò: verùm si nos ipsi dum servivimus cupiditatibus nostris, regnum amittimus, si clientes nostri dum fidem justitiamque vendunt muneribus, in ultimum vitæ discrimen se conjiciunt, nonne majori jure vel ab ipsis Barbaris ridemur?* Siccitatis tempore solaturus afflictum populum, recludi jubet carceres, & communem noxarum veniam promulgari: docet tamen rariùs hoc clementiæ genere utendum esse Principi, ne cùm proborum damno foveatur, & invalescat improbitas: zizania, segeti ne noceant, utique eradicanda.

Anno septimo custodias adit publicas & per se lustrat; è vinctis trecenta & nonaginta, qui omnes capitalis noxæ rei erant, ad tempus dimittit, jussos, ubi messem collegissent, ad statum reverti: revertuntur ad unum omnes præstituto tempore; admirabundus ac lætus Princeps vitam omnibus cum libertate donat.

Tredecim viros idoneos ad cuncta coram inspicienda per omnes Regni partes amplissima cum potestate dimittit, mandans ut severè in Præfectos Urbium & Provinciarum inquirant.

Memorant Chronica anno Imp. octavo pervenisse ex longinquis regionibus variarum gentium legatos,

oris habitu corporisque admodum peregrino, & nunquam antea Sinis viso: quin adeo gloriatum fuisse Imperatorem, quòd suis primùm temporibus homines capillo rufi, oculisque viridibus (glaucos interpretor) Ditionem Sinicam adiissent. Certum videtur eos ipsos fuisse, quos lapideum in provinciâ *Xen si* monumentum effossum anno 1625. ætati nostræ prodidit, disertè referens & annum eundem, & imaginem S. Crucis, & legis Christianæ compendium charactere Sinico, & nomina 72. præconum Syriacis litteris insculpta lapidi. De hoc consule Kircheri Sinam illustratam, & vetus Manuscriptum Arabicum quod asservatur in Regiâ Galliarum Bibliothecâ, ubi disertè scribitur circa idem tempus missos esse Evangelii præcones in Sinam à Catholico Patriarcha Indiæ & Sinæ, qui in urbe *Mossue* degebat.

Anno 9. dicti legati in urbem Regiam *Cham ngan* hospitum ritu deducti sunt à Colao *fan Hiuen lim*, de quo & in Chronicis & in dicto Lapide fit mentio honorifica.

Anno 10. obiit Regina *Cham sun*, litterarum peritiâ, pietate ac prudentiâ celebris; itaque dum vixit, in nullum ex domesticis regiis graviùs animadversum est, raro prorsus exemplo. Offenderat aliquando Principis animum Colaus *Guei chim*, crebriùs importuniùsque eum monens, jamque ab illius aditu & conspectu arcebatur; inaudiit Regina, adit extemplo conjugem, sed inusitato cultu ornatuque corporis, & instar gratulabundæ. *Audivi*, inquit, *sæpenumero, mi Rex, quod ubi datur Imperii gubernator sapiens atque perspicax, subditi quoque dentur veraces & recti: rectus & verax est Colaus tuus, nimirum quia tuipse tam eximiâ es sapientiâ & perspicacitate, hunc ego tibi gratulatura venio.* Placavit offensum opportuna dilectæ conjugis gratulatio. Librum ipsa conscripserat de recta Gynecæi institutione triginta constantem capitibus; hunc postquam extincta est, lacrymabundus Imperator coram suis accipiens in manus: *Norma*, inquit, *centum sæculorum continetur hoc Volumine; scio quidem luctum hunc tam acerbum cœli nutu mihi evenisse, neque jam esse quo illi medear; sed enim dum reminiscor adjutricis tam fidæ, cujus præclara monita consiliaque nunquam posthac auditurus sim, an ego ferre desiderium, an temperare lacrymis possim?* Amoris interim ac doloris magnitudinem Mausolæum declaravit ipso illo, quod extruxerat suo patri, magnificentius (uno quippe antè anno pater decesserat.) Cùm itaque die quodam Colaum *Guei chim* in editiorem ducens locum, Mausolæum conjugis eminùs conspicuum digito monstravisset, Colaus dissimulans ab se visum esse: *Existimabam*, inquit, *ô Rex, contemplari te & indicare sepulchrum patris: nam conjugis quidem diu est quod vidi.* Lacrymas elicuit Principi vox ista, qui non ignarus quid illâ carperet, destrui jussit Reginæ

Mausolæum.

Mausolæum. Usque adeo filiorum pietas vincit apud Sinas amorem conjugalem!

Anno Imp. 11. puellam familiæ *Vu xi* quatuordecim annos natam, quòd admodum præstantis esset formæ & ingenii, in Aulam admittit, & titulo de more donat honorifico. Post annos aliquot tyrannidem exercebit hæc puella imperandi jure contra fas sibi vindicato.

Anno 12. mense septimo, Imperator (uti constat ex monumento supradicto) dato diplomate Divinam Legem per Imperium totum promulgari permittit; fundum largitur extruendo Templo in urbe regia.

Anno 17. moritur Colaus *Guei chim*. Elogium fidissimi Clientis scribit ipsemet Imperator, & sepulchro jubet incidi; conversus deinde ad suos, *Tria sunt*, ait, *specula mortalibus, unum ex ære, ad quod pileum suum vestemque suam aptè componunt; alterum ex veterum libris & monumentis, in quo contemplantur ortus Regnorum & incrementum, & occasus; tertium sunt mortales ipsi, quos si consideres attentiùs, facilè disces quid ipse pecces, quid te fugere, quid prosequi par sit: & ego tribus hisce speculis adhuc quidem sum usus, & nunc (proh dolor) amisi tertium functum vitâ*; Colaum designans. Aliàs, *Est*, inquit, *Principi cor unicum. Sed qui hoc oppugnant plurimi: & alii quidem studio quodam fortitudinis gloriæque bellicæ id oppugnant; alii deliciis & cupiditatibus*; *hi doctis contentionibus & cavillationibus, adulatione & blanditiis; illi dolis item mendaciisque non pauci; tam variis artibus machinisque pugnantium una ferè cura est, ut gratiam Principis acquirant, adeoque opibus & honore augeantur: quisquis ergo de perpetua quadam cordis vigilantia paulum remiserit, quàm pronum erit à se vinci & perire!*

Anno 19. contra Coreanos qui defecerant, expeditionem suscipit, sed conatu irrito. De via sepulchrum vidit Colai *Pi can*, qui olim tuendæ veritatis causâ ab impio *Kie* fuerat occisus: ornat ipsum perhonorifico titulo *Yn tai su*, id est, Magni Magistri familiæ *Yn*.

Anno 21. puellam *Sin hoei* dictam, Colai filiam, litteris & ingenio claram, in consortium thori sui admittit, & sapientis titulo exornat. Narrant eam quinto post ortum mense cœpisse fari; quarto ætatis anno libros *Confucii* tenuisse memoriâ; octavo scripsisse appositè variis de rebus: hoc certum, in legendis libris fuisse assiduam. Eodem anno trecenta millia militum rursus in Coream destinat, verùm cùm ipse pauló pòst diem obiret, optimatum consilio intermissa expeditio est. Rara fuit hujus Principis & cura & industria in liberis instituendis, ex obviis quibusque rebus apposita petens ipsis documenta. Cùm orizâ vescebatur, meminisse jubebat quanto sudore illa colono constitisset,

ſic enim fore ut nunquam eis deeſſet. Cùm navigabat, *Aqua, ut videtis*, inquit, *ſuſtentat naves, & ea poteſt navem ſubmergere: aqua populus eſt, Rex navis.* Aliaque his ſimilia.

Uno ante mortem anno duodecim monita, quæ litteris viginti-quatuor continebantur, filio dedit; monita hæc erant: *Tutè, Fili, fac regas*, inquit; *honores quos conferre par eſt, in propinquos confer; acceſſe ſapientes; examina Magiſtratus; audi monentes; repelle detractores; faſtu abſtine; moderatio parſimoniaque cordi ſit; præmia ſuppliciaque meritis reſpondeant; curæ ſint res agraria, res militaris, civilis & litteraria. Tu, ò Fili, petes à priſcis Regibus exempla gubernandi; nam ego is non ſum qui tibi ad exemplum ſufficiam: medium ut attingas, ſummum pete; excides medio, ſi collimaris dumtaxat in medium. Multis in rebus à me peccatum eſt ex quo imperare cœpi: ſed tu vires contende, ut quæ ages, agas rectè, & conſtabit Imperio pax ſua: quòd ſi fueris ſuperbus, ſi iners, ſi prodigus & diſſolutus, non Imperii modò, ſed tuiipſius jacturam facies.*

Anno 23. menſe quarto, cùm morbus ingraveſceret, hæres Imperii filius diu noctuque aſſidebat patri, cibo etiam aliquot per dies abſtinens & caneſcens præ cura & mœrore, quod obſervans pater, lacrymas tenere non potuit, filiumque intuens: *Quorſum*, inquit, *mori me pigeat, Fili mi, quando tanta erga me pietas tua?*

Eodem anno qui fuit Cycli 46. TAI ÇUM moritur ætat. 53. Anno 47. ſuccedit CAO ÇUM deceſſoris filius nonus. Anno Imperii 5. ardet Imperator ſtudio viſendæ *Vu xi* puellæ, quam pater in concubinam admiſerat: illo autem mortuo cœnobiticam Bonziorum vitam cum aliis ejuſdem ſexûs profeſſa degebat in fano: fanum adit, puellam reducit ad palatium; & quòd prole maſculâ careret, repudiat reginarum alteram, & ipſam Imperatricem, fruſtra obnitentibus Colais, etiam propoſitâ capitis & fortunarum jacturâ, & officii ſui abjectis inſignibus. Publicè ad ſolium evecta cùm obſervaſſet Imperatorem earum adhuc meminiſſe quas repudiarat, præcidi jubet ambabus & manus & pedes, & aliquot poſt diebus utriuſque caput, quo facto feralibus umbrarum manibus, furiarum prope ritu quocumque ſe verteret terrorem noctu diuque ingeminantibus, loci mutatione remedium petere cogitur: tranſactis interim ſex annis, Imperii regimen, ſuis Imperator committit amoribus, eò quoque inſaniæ deveniens, ut ei *Tien heu*, hoc eſt reginæ cœli, hactenus inauditum nomen contulerit. Ad ſolium evecta, filium ex ſe primogenitum veneno ſuſtulit, id unum agens, ut fratris filios adeoque familiam ſuam ad Imperium ſi poſſet eveheret, quod ſecus accidit.

3. CAO ÇUM regn. 34.

Anno 13. *Lun.* 5. *anno* 17. *Lun.* 8. *anno* 24. *Lun.* 3. *intercalari, anno* 27. *Lun.* 7. *anno* 31. *Lun.* 5. *anno* 35. *Lun.* 2.

intercalari, anno 40. *Lun.* 6. *anno* 45. *Lun.* 8. *& anno* 54. *Lun.* 5. *die ult. Eclipses Solis.*

Cyclus LVII. Annus post Chr. 664.

Anno Cycli 6. à Coreanis tandem defertur clientelare obsequium. Ex monumento lapideo constat fuisse hunc Principem legis Christianæ fautorem, pluribus locis exstructa templa vero Numini; per decem item provincias fides propagata; confertur quoque titulus honorificus cuidam *Olo puen* dicto.

Vu heu intrusa, regn. 21.

Anno 20. Cao çum moritur æt. 56. Anno 21. succedit per vim *Vu heu* Regina, vafra, crudelis, litterarum tamen studiosa; filium suum eundemque hæredem designatum repudiat, creatque Regulum in prov. *Hu quam*, tertio filiolo in jus locumque fratris nomine tenus subrogato. Crudeliter sævit in præcipuas quasque familias, quòd suspicaretur sibi non favere: fuit dies quo 850. neci dati.

Anno hujus 15. impium cœpit bellum contra legem Christi, uti constat ex lapideo monumento; duravit 15. circiter annis persecutio. Eodem anno *Tie* Colaus gravibus verbis Reginam monet, ut à 14. annorum exilio revocet filium à Cao çum Imperatore nominatum hæredem, causam afferens, quòd inauditum sit ut in aulâ parentali majorum, ex aliena prosapia oriundi Imperatoris nomen inferatur à posteris non agnoscendum: ex prov. *Hu quam* revocatur itaque, & per 7. annos in palatio Orientali residet, donec defunctâ matre solium conscendat.

4. Chum çum regn. 5.

Anno 41. *Vu heu* moritur æt. 81. Anno 42. succedit Chum çum filius Cao çum, otio & veneri deditus. Imperatrici *Guei* exilii sui sociæ fideli regimen committit; hæc autem auctore *San su* aulæ Præfecto, cum quo turpiter vivebat, filium suum *Xam* dictum molitur subrogare. Non tulerunt hoc Reguli & Principes, sumuntur arma.

Anno Cycli 46. Imperii 6. Chum çum veneno sublatus moritur æt. 55.

Xam in solio collocatur. Regulus patruus aulam invadit. Regina *Guei* cum filiâ obtruncatur. *Xam* adolescens ultro se dedit, & patruo cedit Imperium, à quo Dynasta ditionis *Ven* creatur.

5. Juy çum regn. 2.

Anno 47. succedit Juy çum filius Cao çum, decessoris frater ex *Vu heu* Reginâ.

6. Hiuen çum regn. 44.

Anno 48. Juy çum moritur æt. 55. Anno 49. succedit Hiuen çum decessoris filius natu tertius, bonæ indolis Princeps, rara moderatione animi, publicique boni studiosus, valde item religiosus. Familiam suam *Tam* propè collapsam quadantenus restaurat, hinc magna pax per 30. ferè annos. Eunuchorum unum *Cao lie su* palatii Præfectum primus creat, ignarus scilicet quanta & suæ & aliis Imperialibus familiis mala pareret tot Eunuchorum ad publica munia evectorum potentia.

Divina quoque lex denuo vigere cœpit, & frui pace per tres deinde, qui ſucceſſere Principes continuata, uti teſtatur monumentum lapideum, quo inſuper Præfectum *Cao lie ſu* cum muneribus miſſum (inter quæ imagines erant quinque Philoſophorum Regum) ut ea in templo quod Evangelici præcones vero Numini conſecrarant, offerrentur.

Anno 2. *Lun.* 3. *intercalari, die ult. anno* 6. *Lun.* 6. *anno* 11. *Lun.* 3. *anno* 17. *Lun.* 11. *anno* 22. *Lun.* 2. *anno* 28. *Lun.* 4. *anno* 31. *Lun.* 9. *anno* 37. *Lun.* 5. *anno* 40. *Lun.* 9. *totalis, anno* 44. *Lun.* 12. *anno* 49. *Lun.* 9. *& anno* 56. *Lun.* 5. *Eclipſes Solis.*

CYCLUS LVIII. Annus poſt Chr 724.

Aurea argenteaque vaſa, veſtes auro textas & alia ejuſmodi nimium luxum præferentia, ante fores palatii flammis aboleri jubet, ut creſcentem in dies cupiditatem extingueret, exin Imperatrix & Reginæ vulgari veſtis uſu tunc uſæ, unionum piſcationem interdicit, uſque adeò fidens & amans quatuor fratrum Regulorum, ut in eodem ſecum ſtrato dormiret, noctesque confabulando tranſigeret. Hinc lectus ille ſtratum quinque Regum dictus. Ægrotante fratre potionem medicam coquebat ipſe, & dum fortè ad foculum barba ambureretur, adſtantibus, *finite*, inquit, *dummodo convaleſcat frater, jactura barbæ quid refert?* Regium Collegium *Han lin yuen* dictum eminentium Scholæ Doctorum 40. inſtituit, qui veluti Magiſtri Regii in aulâ reſideant, & è quibus ſeliguntur Hiſtoriographi Regii, Viſitatores provinciarum, Prætores & Proreges, &c. Libros veteres de militari ſcientia conquiri jubet, & novos edi. Viſit natalem domum *Confucii*, cui titulum *Ven ſiuen vam*, id eſt, *rei litterariæ illuſtris Regis*, impertitur. Diſcipulos ejuſdem Philoſophi nec non heroes inclytos variis honorum titulis ornat.

Colaus *Yuen chao* monita Regi offert, quæ inter erant, ut Eunuchos à publicis muneribus removeat, ut conſanguineos ad dignitates cum poteſtate conjunctos non evehat, ut duas ſectas *Fœ* & *Tao* idololatricas prorſus extinguat, &c. Imperator non audit.

Duces bello claros & optimè de Imperio meritos, etſi non eſſent è ſanguine regio, primus titulo Reguli donat. Luſtrat Imperium quod *Tai cum* in decem diviſerat, ipſe in 15. provincias vult diviſum. Præcipui Præfecti è toto numerati 17686. minoris verò notæ Præfecti 57416. *Van yu* Regulus auctor eſt fratri, ut pro veſtibus panniſque ſericis & maſſis argenti in exequiis idololatricis pro alterâ vitâ conſumi ſolitis, deinceps è papyro factæ crementur, qui uſus à Bonziis & ſectariis *Lao kiun* (cujus ſtatuam ſolenni pompâ in palatium introduxerat) hodieque obſervatur.

Sub finem omnia in pejus ruunt, fuerunt cum uno prælio 40. altero 70. item altero 200. (ſi fas eſt credere)

Sinarum

Sinarum millia desiderata, nec erat qui tantæ cladis certiorem faceret Imperatorem, Eunuchis aditus omnes occupantibus. Præ aliis rebellat *Ngan lo xan* exterus Princeps, ab Imperatore ad summa quæque & armorum quoque præfecturam evectus. Hic victoriis insolens, partem magnam Septentrionis occupat, titulo Imperatoris per nefas usurpato.

Anno 33. magna latronum vis emergit, à quibus stragem accipit Imperator, desideratis suorum 40. millibus. Unde compulsus fugere in *Su chuen* provinciam.

Damnatur Imperator, quòd uxorem repudiaverit, & nurum nuptam suam fecerit, occisis etiam levi de causâ filiis tribus.

7. So çum regn. 6.

Anno 34. So çum decessoris filius, vivo etiamnum patre capessit Imperium: Princeps bellicosus & sæpius victor, delevit latronum exercitus duce *Co çu y* Colao. Patrem è *Su chuen* ad aulam magno cum honore reducit, qui anno Cycli 38. moritur æt. 78. *Ngan lo xan* diripit aulam *Cham ngan*, & regios thesauros in *Lo yam* deportari jubet: elephantes quoque & equos centum, ad numeros musicos saltare edoctos, & craterem, quem buccâ præferebant, Impetori quondam offerre solitos inter convivia: quod cùm coram se ut facerent, adduci non possent, jussit omnes interfici: sed ipsemet non diu pòst à filio interfectus in lecto, perfidiæ suæ pœnas dedit. Parricida mox à belli Duce *Su mum* occisus, sed & hic, quòd minorem natu hæredem dynastiæ suæ nominare vellet, à primogenito obtruncatur.

Anno 39. So çum moritur æt. 52. Anno 40. succedit Tai çum filius, indolis liberalis. Initia sub hoc prospera, sed postmodum quinque Dynastæ contra jus suam sibi vindicant & tuentur ditionem. Fana mille Bonziorum & totidem Bonziarum visit Imperator.

8. Tai çum regn. 17.

Fu hu cien Præfectus morti proximus caput radi jubet, more Bonziorum & habitu sepeliri volens: quod exemplum alii dein sunt secuti sub familiâ *Sum* decimânonâ. Fuit qui offerret Imperatori glirem simul cùm felicula, ambo sugentes lac ex eadem fele. Gratulantur munus adulatores, ad quæ *Yen fu* Colaus: *quæ res*, inquit, *ò Rex, naturæ ordinem haud sequuntur, justum gratulandi argumentum non præbent. Hoc age ut cum barbaris & latronibus clàm non ineatur commercium; adulteria cæteraque flagitia non sint impunita, tollantur monstra, tunc gratulandi erit locus.*

Anno Imperii 8. supra 200. millia Tartarorum Borealem Chinam invadunt, ac tandem onusti spoliis domum redeunt. Imperator è fuga in aulam reducitur à *Co çuy*.

In monumento lapideo fit honorifica mentio *Co çuy* belli Ducis. Refertur ibidem Imperatorem pretiosa odoramenta in natali Salvatoris obtulisse, simul etiam

dapes ad templi ministros misisse.

Anno 56. Tai çum moritur æt. 53. Anno 57. succedit Te çum filius, minutiis intentus, naturâ timidus, suis diffidens, adulatione gaudens. Peregrina munera quibus felix omen captabatur, admitti vetat, dicens, *optima peti auguria ex viris sapientibus.*

9. Te çum regn. 25.

Anno Imperii secundo sculptum erectumque monumentum lapideum, de quo suprà.

Anno 1. *Lun.* 12. *intercalari, anno* 6. *Lun.* 10. *anno* 9. *Lun.* 8. *anno* 15. *Lun.* 9. *anno* 19. *Lun.* 7. *anno* 23. *Lun.* 5. *anno* 33. *Lun.* 10. *totalis, anno* 36. *Lun. totalis, anno* 45. *Lun.* 3. *& anno* 52. *Lun.* 10. *Eclipses Solis.*

Cyclus LIX. Annus post Chr. 784.

Coçuy belli Dux natus annos 85. diem obit. Quatuor Imperatoribus servivit, adeo bene meritus de Imperio, ut scribant per annos 1300. paris fidei nullum extitisse. Evectus ad summa, nullius sensit invidiam, inter summas opes non fuit qui in eo crimen notaret. Has opes liberalissimè expendebat. Habebat tria millia famulorum. Octo filios reliquit gesto magistratu claros. Mortuum luxit China per triennium.

Ob nimiam tot Eunuchorum potentiam & insolentiam rebelliones insurgunt. *Li hoai quam* belli Dux ab Imperatore deficit, qui mox fugere compulsus est in *Han chum* urbem prov. *Xen si*: sed tandem domiti rebelles & barbari cis & ultra Croceum fluvium. Cùm Imperator tot bella & calamitates fatis attribueret, diceretque à judiciariis multa sibi prænuntiata, Colaus *Li mie*: *Alii*, inquit, *ô Rex, de fato differant licet, at te certè nosque ipsos haud par est sermones hujusmodi usurpare: etenim prout nos rempublicam vel justè rectèque vel perperam administramus, ita fabricamus ipsi nobis ac populo fatum vel fortunatum vel infortunatum.*

Anno 21. Te çum moritur æt. 64. Anno 22. succedit Xun çum filius, qui specimen boni Principis dedit; sed quòd morbo immedicabili & sordido laboraret, filio committit Imperium.

10. Xun çum regn. 1.

Anno 23. Xun çum moritur æt. 46. Eodem anno succedit Hien çum filius, prudens, & prompti consilii. Fame laboranti populo liberaliter opitulatur, in hunc finem varios per Imperium ministros legans. Conquiri jubet vitæ immortalis herbam per sectatores *Lao kiun.*

11. Hien çum regn. 15.

Anno 36. excipit regio apparatu os digitale idoli *Fœ* è *Xen si* allatum, nequidquam adversante Senatu Rituum supremo & ad flammas deposcente; quod dum tuetur pervicaciùs, indignabundus Princeps aliquos ad inferiorem dignitatis gradum dejicit, pœnâ Sinas inter usitatissimâ.

Anno 37. Hien çum repente moritur æt. 43. ab Eunuchis, ut creditur, veneno sublatus.

Anno 38. succedit Mo çum filius. Amnistiâ indictâ incautè militem dimittit, qui ad latrones transit.

12. Mo çum regn. 4.

Paulatim Imperium vergit in ruinam.

13. Kim çum regn. 2.

Anno 41. Mo çum auream potans medicinam moritur æt. 30. Anno 42. ſuccedit Kim çum filius, ab Eunuchis electus, diſſolutis moribus, & totus effuſus in jocos: quare Reginæ matri ab Eunuchis commiſſa Imperii cura.

Anno 44. Kim çum à venatione redux, dum mutandæ veſtis cauſâ in conclave ſe recipit, extinctis repente luminibus occiditur ab Eunuchis æt. 18.

14. Ven çum regn. 14.

Anno 45. ſuccedit Ven çum filius Mo çum, electus ab Eunuchis. Litterarum & ſapientum amans. Eunuchi ſubodorati inſidias contra ſe, ferociter invehuntur in miniſtros militeſque Regios. Ex his ceciderunt amplius mille, & familiæ complures ſtirpitus extinctæ.

15. Vu çum regn. 6.

Anno 57. Ven çum mœrore contabeſcens moritur æt. 33. Anno 58. ſuccedit Vu çum filius Mo çum, natu quintus, ab Eunuchis electus, relicto deceſſoris filio. Bellicoſiſſimus Princeps ac prudens. Latrones & Barbaros domat. In ſeligendis idoneis miniſtris perquam vigil & accuratus. Sub hoc inſtituta aut renovata videtur lex, quæ hodieque viget, ut ſingulis quinquenniis aut ſeptenniis juſſu Regio inquiratur in mores & vitia Mandarinorum qui in aulâ degunt: quin in more jam poſitum eſt, ut quotquot in aulâ munus aliquod gerunt, cum omni humilitate & veniæ deprecatione debeant ſcripto confiteri quæcumque toto illo officii ſui tempore delicta commiſerunt, & hac occaſione contingit, ut vel quia quid celarunt, aut ob aſperitatem aut ruſticitatem, ab officio aut gradu, dejiciantur aliqui; diſſimulatis interim quandoque peccatis aliorum graviſſimis, dum vel aurum & gratia vincit jus & æquitatem, & indulgentiam regiam provocat.

Anno 4. *Lun.* 8. *die* 1. *anno* 9. *Lun.* 11. *anno* 13. *Lun.* 8. *anno* 18. *Lun.* 5. *anno* 24. *Lun.* 7. *anno* 32. *Lun.* 8. *anno* 39. *Lun.* 4. *anno* 53. *Lun.* 1. *&* *anno* 60. *Lun* 2. *Eclipſes Solis.*

Cyclus LX. Annus poſt Chr. 844.

16. Siuen çum regn. 13.

Anno 3. moritur Vu çum æt. 33. Anno 4. ſuccedit Siuen çum undecimi Imperatoris Hien çum nepos, præterito deceſſoris filio electus ab Eunuchis, fortè quia à puero ſtupidus audiebat: at ſuſcepto Imperio rara enituit in eo prudentia, conſilium, moderatio, & quòd æmularetur virtutes ſecundi Imperatoris, dictus paſſim Parvus Tai çum. Clam conſulit de Eunuchis extinguendis. *Hu tao* Colaus oblato libello ſuadet primò ut noxios gravioris culpæ inexorabiliter plectat, deinde verò neminem in locum mortuorum ſubſtituat, ſic paulatim extingui poſſe eunuchos: verùm non multò poſt res fit palam, inde diſſenſiones inter eos & Præfectos Regios.

Anno 16. Siuen çum hauſtâ ambroſiâ immortalitatis & vermibus ſcatens moritur æt. 50. Anno 17. ſuc-

17. Y ÇUM regn. 14.

cedit Y ÇUM decessoris filius, ab Eunuchis electus, superbus, prodigus, veneri luxuique deditus.

Anno Imperii 14. Cycli autem 30. reliquias *Fœ* idoli in palatium deferri curat mense quarto : mox ejusdem anni mense septimo Y ÇUM moritur æt. 31.

18. HI ÇUM regn. 15.

Anno 31. succedit HI ÇUM filius decessoris duodennis; ab Eunuchis electus, penes quos summa rerum est. Crebræ defectiones Borealium, & latronum undique eruptiones, quæ omnia scriptores isti accepta referunt reliquiis istis : offendit enim graviter litteratos, cùm intelligunt ossa demortui vel membra inter se separari aut dissociari, & hinc inde per partes distrahi, quod idem est ac violari corpora mortuorum : quæ etiam ratio est, quod honoratiùs nobiliùsque reputent laqueo vitam finire, quàm capite minui.

Hoam ciao latronum dux aulam *Cham ngan* invadit, ferro & flammâ ubique sæviens. Fugit Imperator.

Anno 45. *Like yum*, dictus *To yen lum*, id est, monoculus draco, 28. annorum juvenis & Dux copiarum Imperialium, cum latronum Duce confligit : primò victus, tandem eodem die tribus præliis victor evadit. Ad aulam reducit Imperatorem : idem postmodùm alios rebelles armis feliciter domat, unde dynastiâ donatus regni *Cin*. Hujus filius fundabit familiam decimam-quintam *Heu tam* dictam.

Eodem anno 45. tertio post reditum in aulam mense

19. CHAO ÇUM regn. 16.

HI ÇUM moritur æt. 27. Anno 46. succedit CHAO ÇUM filius sextus HI ÇUM, ab Eunuchis in solio positus, ingenio non mediocri & fortitudine. Conatur Imperii res restituere, sed irrito conatu.

Cùm deliberat de tollendis è medio Eunuchis, ab his in conclavi includitur Imperator, scriptis humi ejusdem peccatis : à Colao *çu yu* clam submissis armatis cæduntur Eunuchi, qui aliò priùs Imperatorem abduxerant. Reducitur hic in aulam : edicto Regio jubentur omnes interfici, triginta duntaxat pueris ad officia viliora reservatis. *Chu uen* Dux perfidus fidissimum Colaum *çu yu* perimit. Cogit Imperatorem aulam mutare in *Ho nan*, & aulam *Xen si* æquari solo.

Anno 1. *lun.* 3. *anno* 5. *lun.* 5. *anno* 11. *lun.* 1. *anno* 20. *lun.* 7. *anno* 33. *lun.* 9. *anno* 36. *lun.* 4. *anno* 45. *lun.* 3. *Eclipses Solis.*

CYCLUS LXI. Annus post Chr. 904.

20. CHAO SIUEN ÇUM regn. 2.

Anno Cycli 1. CHAO ÇUM à perduelli *Chu uen* occiditur æt. 38. Anno 2. substituitur CHAO SIUEN ÇUM filius, qui se ultrò & Imperium usurpatori defert, à quo dynastiâ donatur, & anno 3. occiditur æt. 17. & cum eo decimatertia *Tam* familia extinguitur.

Sequuntur posteriores quinque familiæ Imperiales *Heu u tai* dictæ, bellis, rebellionibus, parricidiis non dissimiles quinque familiis quæ *Tam* familiam antecesserant, dissimiles verò annorum Principumque numero,

numerò: priores namque annos 198. Principes verò 24. posteriores verò numerarunt sub 13. Principibus annos dumtaxat 53. quinque regna majora pro suo quæque arbitrio dominantur. Gens *Sie tan* dicta, coloniis Coreanorum quondam aucta, nunc *Leao tum* dicta, præ reliquis bello acris, sequentibus Principibus facesset negotium.

XIV. Familia.
1. TAI ÇU regn. 6.

Anno 4. TAI ÇU, aliàs *Chu uen*, fundat decimamquartam familiam *Heu leam*, quæ duos Imperatores & 16. annos tenet. Aula *Pien leam* metropolis prov. *Ho nan*.

2. MO TI, aliàs KIUN TI regn. 10.

Anno 9. TAI ÇU à filio primogenito occisus æt. 62. Anno 10. succedit MO TI filius, natu tertius, postquam patricidam fratrem in prælio vicit & interfecit.

Ab anno Cycli 13. ordiuntur annos dominationis Boreales barbari, mutato nomine *Leao* dicti. Novem Principes successivè numerarunt per annos 209.

Anno 19. MO TI (cæso exercitu ab sequenti Imperatore) rebus desperatis se sponte perimit æt. 36. & cum eo perit familia. Eodem anno succedit CHUAM ÇUM filius monoculi, de quo suprà. Fundat decimamquintam familiam *Heu tam*, quæ habuit 4. Imperatores per annos 13.

XV. Familia.
1. CHUAM ÇUM regn. 3.

Aulam transfert in *Lo yam* prov. *Ho nan*.

Princeps bellicosus, & qui ad ærumnas bellicas jam callum obduxerat, otii & somni adeò impatiens, ut humi cubans campanam excitatricem è collo suspensam gestaret; at deinde comœdiis ludisque se dedit, factus ipse quandoque comœdus, ut Reginas & neptes suas oblectaret, unde quod multa committeret indigna majestate Sinicâ, suis odio & contemptui fuit: tandem cùm orta esset inter milites seditio, anno Cycli 22. sagittâ ictus interiit æt. 35. casune, an industriâ, incertum.

2. MIM ÇUM regn. 8.

Anno 23. succedit MIM ÇUM, extra fines Imperii natus, & à patre decessoris adoptatus, & à Satrapis electus. Princeps admodum religiosus, amans pacis, & cùm litteras ignoraret, tamen fautor litteratorum. Sub hoc Typographia cœpit. Vespertinis horis quotidie cœli opem implorat his verbis: *Ego barbaros inter & ipse barbarus sum natus. Turbatis temporibus mihi collatum Imperium: unum desidero, ut cœlestis Majestas cor applicet huic administrationi, & submittat viros sapientes & sanctos, qui monitis suis atque consiliis mecum hoc moderentur Imperium.* Eunuchos vetat ad officia publica evehi. Pax sub hoc Principe, & magna agrorum ubertas.

3. MIN ÇUM regn. 1.

Anno 30. MIM ÇUM moritur æt. 67. Anno 31. succedit MIN ÇUM filius decessoris. *Xe kim tam* gener Imperatoris MIM ÇUM convocatis auxiliaribus copiis *Sie tan* barbarorum 50. millium, aulam occupat, è solio dejicit Imperatorem, ac deinde occidit anno ætsuæ 45.

4. Fi ti, aliàs Lo vam, regn. 1.

Anno 32. ſuccedit Fi ti deceſſoris filius adoptivus, qui rebus deſperatis mox fugiens in oppidum *Guei cheu*, inibi eodem incendio & gazas & ſeſe cum familiâ abſumpſit.

XVI. Familia.
1. Cao çu regn. 7.

Anno 33. Cao çu gener Mim çum, uſurpato Imperio fundat familiam decimamſextam *Heu cin* dictam, quæ ſub duobus Principibus annis 11. ſtetit. *Sie tan* barbarorum ductor victori Cao çu Imperium non defert, ſed ſibi titulum aſſumit Imperatoris, quare Cao çu pacis amantior 16. civitates regionis Pekinenſis *Leao tum* finitimas barbaris cedit præter annuum munus 300. millium ſericorum voluminum. Ex hac barbarorum potentia conſecutâ 400. & amplius annorum bella & ſtrages in Imperio.

2. Ci vam regn. 4.

Anno 39. Cao çu moritur æt. 51. Anno 40. ſuccedit Ci vam è fratre nepos, electus à Satrapis. Anno 43. rupto fœdere barbari irrumpunt: mittitur belli Dux *Lieu chi yuen* cum exercitu, quo ſiſtat irrumpentes. Hic moras nectens capi ſinit Imperatorem, qui dynaſtiâ donatur, atque ita familia extinguitur.

XVII. Familia.
1. Cao çu regn. 2.

Anno 44. uſurpat ſolium Cao çu, aliàs *Lieu chi yuen.* Fundat familiam 17. *Heu han* dictam, quæ per quatuor annos duos principes numerat. Boreales barbari inſolentiores facti, vaſtato Septentrione Auſtrum invadunt, ſed cùm ubique occurrerent frequentes latronum cunei, *non putabam*, inquit Dux ipſorum, *tam difficile eſſe domare Sinas:* quare ſpoliis onuſti, in *Leao tum* redeunt.

2. Yn ti regn. 2.

Anno 45. Cao çu obiit æt. 54. Anno 46. ſuccedit Yn ti filius deceſſoris. Mittitur *Co guei* Dux belli cum exercitu contra barbaros, quos prælio non uno fundit.

Anno 47. Yn ti in ſeditione à militibus occiſus anno æt. 20. familia perit. Regina fratrem interfecti nominat, ſed ductores exercitus victorem *Co guei* è Septentrione reducem, Imperatorem proclamant, & vexillis regiis flavi coloris, qui ſolius Imperatoris eſt proprius, Principem cooperiunt, & in aulam adducunt, ubi à Reginâ, abdicato eo quem nominaverat, mox agnoſcitur, cui deinceps veluti matri obedit & ſervit Imperator.

XVIII. Familia.
1. Tai çu regn. 3.

Anno 48. Tai çu, aliàs *Co guei*, belli Dux Imperator è familiâ tertiâ *Cheu* oriundus, fundat 18. familiam, quam *Heu cheu* dictam voluit. Tenuit hæc 9. annos ſub tribus Imperatoribus. Adit *Confucii* ſepulchrum, regios ei titulos delaturus, quibuſdam negantibus deberi hujuſmodi honores homini, qui etiam reguli fuiſſet ſubditus, *imò verò*, inquit, *non alio ritu celebrandus, qui & Regum & Imperatorum Magiſter eſt.* Sub hac, aut, ut alii multo ante, ſub familiâ *Tam* 13. ingreſſi ſcribuntur Sinam Mahometani.

Anno 50. Tai çu moritur æt. 53. abſque liberis.

2. Xi çum regn. 6.

Anno 51. ſuccedit Xi çum filius adoptitius, progenitus autem è fratre Imperatoris. Laudatur à virtute militari & ſtudiis litterarum. In palatio ſuo vult exponi aratrum & machinam textoriam, ne ſudoris ſuorum oblivio ſubeat. Cùm ingens eſſet ſterilitas & annonæ penuria, jubet vendi orizam regiam vili pretio, nec niſi poſtea perſolvendo: dicentibus præfectis numquam adeo pauperes fore ſolvendo: *at*, inquit Imperator, *neſcitis me patrem eſſe, ipſos verò mihi filios? quis autem vidit patrem, qui filio fame laboranti opitulari nolit, niſi cum onere pretii rependendi?* Dynaſtæ aliquot illi ſe ſubdunt; ſtatuas æneas idolorum comminui jubet, ut nummi, quorum penuria tunc erat, cudantur.

3. Cum ti regn. aliquot menſibus.

Anno 56. Xi çum moritur æt. 39. ſuccedit Cum ti filius ſeptennis, à patre commiſſus tutelæ *Chao quam yu* viri bello inclyti, optimeque de Imperio meriti. Proceres & belli Duces cùm duos ſoles in cœlo obſervaſſent, omen & anſam hinc petunt, jacentem in lecto tutorem, & nihil minus cogitantem ſalutant Imperatorem, veſtemque flavam corpori circumdant.

Anno 57. Cum ti è ſolio depoſitus, dynaſtiâ donatur. Familia Imperatoria *Heu cheu* deſinit.

XIX. Familia. 1. Tai çu regn. 17.

Eodem anno Tai çu ſuſcepit Imperium eâ conditione, ut mater ſua primas ubique obtineat. Numeravit 18. Imperatores, ann. 319. primò in Septentrione per annos 167. ſub 9. Principibus, & ſub totidem in Auſtro per annos 152. Familia hæc tot præcedentibus familiis adeo infauſtis & turbulentis ſucceſſit multo felicior ac magis pacata, unde poſt tot turbines & viciſſitudines ſecuta ſerenitas diuturna, ac multò diutius quoque duratura, ſi æquè amaſſet armatam ac togatam palladem.

Tai çu ex *Lo yam* aulâ & urbe provinciæ *Ho nan* oriundus erat. Hoc naſcente ferunt refulſiſſe cubiculum purpureo lumine, unde ex armorum præfecto factus Imperator, inſignia ſua voluit eſſe coloris purpurei. Regiam conſtituit in *Pien leam* Metropoli prov. *Ho nan.* Princeps prudentiâ, liberalitate, clementiâ erga victos & pietate erga ſubditos ſingulari.

Anno 1. *Lun.* 10. *anno* 9. *Lun.* 1. *anno* 20. *Lun.* 10. *anno* 24. *Lun.* 8. *anno* 27. *Lun.* 6. *anno* 34. *Lun.* 1. *anno* 40. *Lun.* 4. *anno* 43. *Lun.* 2. *anno* 47. *Lun.* 11. *anno* 57. *Lun.* 5. & *anno* 58. *Lun.* 4. *Eclipſes Solis.*

Cyclus LXII. Annus poſt Chr. 964.

Decem regna inter ſe diſcordia cum Imperio conciliat. Quatuor valvas palatii quatuor mundi partibus obverſas patere jubet aſſiduè, dictitans *velle ſe ſuas ædes cordi ſuo eſſe conſimiles, quod pateret oculis omnium ſubditorum.* Faſtum veſtium ſuis vetat, uſu gemmarum filiabus etiam ſuis interdicto, exemplo præit ipſe habitu veſtium modeſto ac propè vulgari contentus.

Patrem, avum, atavum, tritavum titulis imperatoriis donat, uti & matrem prudentiâ & modestiâ celebrem. Huic cùm gratularentur omnes, & mirarentur quòd nullum lætitiæ sensum proderet: *audivi*, inquit ipsa, *quod regnare sit perdifficile. Filius si rectè se suosque regat, erit quòd gratulemini; si secus, non erit mihi tunc integrum, ne ad priorem quidem vulgaris fœminæ conditionem reverti. Hinc angor ac mæreo.* Uno post anno moriens filio præscripsit, ut nullâ filiorum habitâ ratione hæredem Imperii nominaret fratrem natu proximum, & ab hoc tertium, & deinde quartum: *quod enim*, inquit, *Imperio potiaris ò fili, non tam tuis meritis debetur, quàm quòd familia superior Principem infantem reliquerit.*

Cùm in hyeme subiret memoria ac miseratio suorum, qui in Septentrione contra barbaros dimicabant, misit Præfecto armorũ vestem regiam suam pelliceam, optare se dictitans ad singulos mittere. Dici non potest quantum animorum castris attulerit hæc una vestis. Viros militares litteris operam dare jubet, & antequam ad gradum evehat, examini sisti, ubi de arte militari scribant, ac deinde etiam cursu, equitatuque & jaculo sese exerceant, qui mos hodieque viget. Obsidebat *Cao pin* belli Dux urbem *Nan kim*, vidensque non diu posse resistere, morbum simulat. Anxii præfecti visunt decumbentem. Ibi remedia, ut fit, alii alia coram suggerunt. *Non aliud*, inquit, *morbo meo remedium magis præsens, quàm ut juramento vos obstringatis, à civium cæde prorsus abstinere.* Juratum est. Convalescit, urbs capitur, nec sine vi & cæde, tametsi modicâ; sed hæc ipsa Imperatori quoque elicuit lachrymas & hanc simul vocem: *miseranda conditio bellorum, quæ numquam vacant cædibus etiam innocentium!* Jussit extemplò dispertiri in cives, 100. mille modios orizæ. Ad litterarum acuendum studium, *Confucii* natale solum adit Imperator, ejusdem conscribit panegyrim. Nepotem *Cum y* dictum ex stirpe jam quinta & 40. titulo dynastæ donat. Convivio sæpe suos bene meritos excipit. Cùm die quadam *Lieu* Dynastæ jam supplici facto poculum vini offerret Imperator, adverteretque vultu prodi suspicionem veneni, *quid trepidas*, inquit, *ego, si nescis, cor meum intra viscera meorum collocatum habeo, quo pacto igitur illud obruam veneno?* quæ dicens ipsemet prior exhausit.

2. TAI ÇUM regn. 21.

Anno 13. TAI ÇU moritur æt. 50. Anno 14. succedit TAI ÇUM frater à matre moriente commendatus. Princeps pius, moderatus, amans litterarum. Bibliothecam 80000. voluminum constituit. *Leao tum* barbaros armis aggreditur vario eventu. Obsidionem urbis præcipuæ stratagemate solvit *Cham ci chien* Colaus militaris. Noctu trecentos milites unâ singulos tædâ instructos appropinquare jussit castris hostium,

&

tædâ instructos appropinquare jussit castris hostium, & repentino isto lumine speciem præbere magni exercitus eminùs adventantis, ingens pavor barbaros occupat, fit fuga, & cædes penè ad internecionem.

Anno Imperii 14. cùm pluviarum defectus esset, cœlum supplex deprecatur, seseque reum calamitatis profitetur, jubet dimitti incarceratos, & ecce ipso die pluit. Lun. 8. Cometes apparet. Jubet dapes imminui, publico abstinet, amnistiam indicit, & mox disparet Cometes. *Ecquis hic dicat*, (inquit Ethnicus interpres) *cœli voluntatem & decretum esse irrevocabile?*

Anno 34. Tai çum moritur æt. 59. Anno 35. succedit Chin çum filius natu tertius. Boni Principis specimen initio præbet; cùm Cometes appareret, vult de more moneri si quid peccet. Decem milliones aureorum remittit de vectigalibus, efflagitat identidem filium à *Xam ti* seu supremo cœli Imperatore, à quo tandem fuit exauditus.

3. Chin çum regn. 25.

Leao tum Barbari urbem obsident in prov. *Pe kim.* solvitur obsidio, suadetur prosequi victoriam, maluit populi pacem, & fœdus cum victis, haud secus ac si vicissent, eâ scilicet conditione, ut quotannis 100. millia aureorum, & 200. millia sericorum voluminum dono mitterentur.

Anno Imperii 11. nuntiatur librum è cœlo delapsum esse ad portam urbis regiæ; pedes Imperator illum excipit venerabundus: erat is ex sectâ *Tao*, sortilegiis plenus; credulus Imperator fanum ibidem exstruxit, frustra obnitentibus Præfectis, qui cremandum suadebant. *Ab hoc tempore*, inquit interpres, *nihil fuit præter illudere supremo cœli Domino.*

Anno Imperii 16. recensita sunt virorum capita, ad quos agricultura spectat, unde vectigal petitur, 21. milliones 976. mill. & 965. in hoc numero non sunt fœminæ, pueri usque ad annum 20. Magistratus, Litterati, Eunuchi, milites, Bonzii, nec qui in navigiis degunt, quorum numerus incredibilis.

Recudi jubet libros veterum, & per Imperium dispergi.

Anno 69. Chin çum moritur æt. 55. Anno 60. succedit Gin çum decessoris filius sextus è secundâ Reginâ. Imperatrix pro tredecenni administrat regnum, nec illud ante mortem, quæ undecim post annos secuta est, dimittere voluit.

4. Gin çum regn. 41.

Anno 2. Lun. 5. prænuntiata Eclipsis Solis non apparuit: hinc adulatoria gratulatio principi: id quia aliàs factum notant, hinc meritò suspectæ Eclipses quædam. Anno 5. Lun. 12. anno 11. Lun. 2. anno 14. Lun. 11. totalis, anno 18. Lun. 9. anno 28. Lun. 2. intercal. anno 39. Lun. 6. anno 43. Lun. 5. anno 46. Lun. 3. anno 49. Lun. 8. anno 51. Lun. 12. anno 52. Lun. 6. anno 56. Lun. 3. Eclipses Solis.

Cyclus LXIII. Annus post Chr. 1024.

Princeps pius & re & nomine, pacis & populi quàm belli amantior, unde animi additi Barbaris renovandi bella. Cum iis pacem indignam suâ majestate init. E palatio ejicit idola omnia. Vetat sibi offerri munera peregrina, & rari pretii, & bene ominata. Colao *Liu* ægrotanti, cui præscriptus erat pulvis è barbæ pilis, suam abradi jussam submittit.

Cùm inter dapes ferculum esset ex ostreolis 28. quarum singulæ constiterant mille nummis cupreis, re cognitâ, *absit*, inquit, *ut complexu duorum paxillorum in os gulosum ingeram* 8. *&* 20. *nummorum millia.*

Anno Imperii 26. cùm post magnam sterilitatem pluisset tandem, principique gratularentur proceres: *Omni*, inquit, *illo tempore quo aquarum penuriâ laboratum est, ego quotidie succensis ritè odoribus cœlum deprecabar: nocte cùm audirem tonitru, surrexi de strato, cingulumque sumens & pileum, sub dio constiti, & simul atque pluit, procidi in genua, & salutans reverenter cœlum, gratias eidem egi, ac sic demum ausus fui ad cubile meum reverti: nunc rem unam imprimis expeto, ut mihi fidenter significetis, quâ in re fortè peccem: etenim vereor ne inane geram nomen, & pluris quàm par est faciam apparatum exteriorem. O quam præclarum est, & quanti refert vespere & manè afferre animum usquequaque purum, quoties cœlum clam quoque & privatim deprecamur!*

Laudes suas commaculavit pius Princeps repudio uxoris; causa fuit desiderium prolis masculæ. Multi hoc damnant, alii probant, adductis exemplis: sed enim Colaus *Tao fu*, idemque è stirpe *Confucii*, petenda docet exempla à legitimis virtutum magistris *Yao* & *Xun*. Laudatur *Fu pie* Colaus, quòd operâ & consilio suo vitam servasset plusquam 500. hominum millibus fame contabescentibus.

Hien çum septimns Barbarorum *Leao tum* Rex per legatos repetit ditionis Pekinensis urbes decem, quas 18. familiæ conditor vi & armis recuperaverat: mittitur *Fu pie* legatus; tandem Imperator pacis studiosior, quotannis spondet 200. aureorum millia, & 300. mill. sericorum voluminum, loco urbium, idque, quod probrosissimum fuit, cum littera *na*, quod pensionem tributariam denotat.

Anno 40. moritur Gin çum æt. 54. Anno 41. succedit Ym çum è fratre decessoris decimotertio natus loco. Principem cum Imperatrice moderante Imperii habenas diffidentem prudenter reconciliat *Han ki* Colaus.

5. Ym çum regn. 4.

Floret Colaus *Su ma quam* inter Historiographos celeberrimus, qui ex bis mille voluminibus corpus confecit: orditur autem annales à Hoam ti Sinensis Monarchiæ conditore.

6. Xin çum regn. 18.

Anno 44. Ym çum moritur æt. 36. Anno 45. succedit Xin çum filius, Princeps majoris animi quàm

prudentiæ. Favet litteris impensè: *Memcium* secundum Sinarum Philosophum posthumo Ducis titulo condecorat.

Floruere sub hoc & sequenti auctores novæ Philosophiæ, & veterum librorum interpretes *Cheu*, *Chim*, *Cham*, *Xao*, &c. variis honorum titulis tam in vita quàm à morte ornati. Cùm tempore sterilitatis mœstus Princeps se in conclave reciperet, jejunio & solitudini vacans, placando cœlo, *Vam ngan xe* Atheo-politicus, *quid*, inquit, *ô Rex affligeris? non est quod cœlum extimescas, calamitates casu, non consilio accidunt.* Cui *Fu pie* Colaus: *Si Princeps cœlum non extimescit & reveretur, ecquid tandem erit quod non perpetret?* Idem *Fu pie* auctor est principi, ut ne immodicâ severitate & curâ exquirat quid ab suis peccetur. *Majora* inquiens *mala hinc nata existere. Cœli potiùs sit instar contemplantis omnia tam recta quàm prava; maximè cùm hæc ipsa serius ociùs prodant sese, suumque referant vel præmium, vel pœnam.*

Anno 1. *Lun.* 5. *anno* 5. *Lun.* 3. *anno* 10. *Lun.* 6. *anno* 15. *Lun.* 1. *anno* 19. *Lun.* 6. *anno* 22. *Lun.* 4. *anno* 29. *Lun.* 11. *anno* 31. *Lun.* 4 *anno* 35. *Lun.* 8. *anno* 38. *Lun.* 6. *anno* 43. *Lun.* 9. *anno* 46. *Lun.* 7. *anno* 50. *Lun.* 4 *& anno* 59. *Lun.* 4. *Eclipses Solis.*

CYCLUS LXIV. Annus post Chr. 1084.

Vam ngan xe uti vir erat è supremâ litteratorum classe & versipellis ingenii, auctor fuit decem vectigalium instituendorum, quæ res animos populi multùm exacerbavit. Succedit sterilitas, revocantur edicta & onera, & ecce profusis imbribus cœlum remunerat clementiam Principis.

7. CHE ÇUM regn. 15.

Anno Cycli 2. moritur XIN ÇUM æt. 38. Anno 3. succedit CHE ÇUM sextus filius. Hujus tutrix avia Imperatrix. A Colao libellus offertur 10. puncta 20. litteris commendans. 1. Cœlum time. 2. Populum ama. 3. Teipsum perfice. 4. Litteris vaca. 5. Sapientes evehe. 6. Monentes audi. 7. Vectigalia contrahe. 8. Supplicia mitiga. 9. Prodigalitatem fuge. 10. Dissolutionem cave.

Repudiat uxorem legitimam, exemplo se tuens antecessorum: ad hæc Colaus, *satius*, inquit, *foret ô Princeps, imitari virtutes majorum quàm peccata:* Excandescens Imperator monentem magistratu privat.

8. HOEI ÇUM regn. 25.

Anno 17. moritur CHE ÇUM æt. 25. Anno 18. succedit HOEI ÇUM filius XIN ÇUM natu undecimus. Artium liberalium disciplinis probè instructus, at luxui jocisque intentus, aviæ committit regimen. Eunuchis impensè favet, quos regulorum ornat dignitate, solis è regio sanguine principibus dari solitâ. Superstitioni item & sectæ *Tao* addictissimus.

Anno Imperii 16. quendam ejus sectæ celebrem Cœnobitam *Chamy* nomine, qui floruerat sub quintâ *Han* familiâ, titulo *Xamti* seu supremi Numinis donat,

ſectæque illius ſe Pontificem ſupremum nominari vult. Tot conſecuta deinde mala, & Imperii ruinam attribuunt ſcriptores ſacrilegii hujus atrocitati, quo vera cœli Majeſtas uſque adeò contempta fuit & abjecta.

Societatem init cum *Niu che* ſive Tartaro Orientali contra Barbaros *Leao*, quos aliquot præliis debellat, extincto regno *Leao*, quod per annos 209. ſub novem Principibus ſteterat. Ejus reliquiæ ad Occidentem profugæ regnum fundant, quod poſt annos 100. ab Occidentali Tartaro prorsùs delebitur. Tartarus Orientalis affectat Imperium. *Kin* nomen dominationi ſuæ tribuit: capit *Pe kim*, *Xen ſi*, &c. Imperator invitatus adit Tartarum, cum eo de limitibus tranſacturus. Imperator re infectâ redit. Pergit iterum infelix rogatu ſuorum; ſed à Tartaro perfidè detentus, cogitur, inſignibus regiis depoſitis, extra regnum & murum Sinenſem migrare.

9. Kin çum regn. 1.

Anno 42. Hoei çum in Tartariæ deſerto *Xa mo* captivus moritur æt. 54. Anno 43. ſuccedit Kin çum filius natu major, à moriente patre nominatus. Sex miniſtros proditionis reos juſſu patris è medio tollit. Tartarus *Ho nan* provinciæ aulam invadit, Imperatorem & Reginas in Tartariam abducit, relictâ Imperatrice *Mem*, quòd repudiatam ſe diceret. Multi è præcipuis proceribus voluntaria morte probrum barbaræ captivitatis antevertunt. Imperator autem captivus moritur 30. poſt annis, æt. 61.

10. Cao çum regn. 36.

Anno 44. ſuccedit interim Cao çum filius nonus Hoei çum ex repudiata *Mem* uxore. Aulam transfert in Auſtrum in *Nan kim*, unde dein compulſus migrare in urbem *Ham cheu* prov. *Che kiam*. Hinc Auſtralis *Sum* familia deinceps dicta.

Princeps fuit amans pacis & litterarum. Primis annis aliquot victorias retulit de Tartaris & latronibus, ſtrenuiſſimo ductore *Cum ye*, qui in Septentrione in 13. præliis victor evaſerat. Sed idem neglectis ſapientibus, improbos & perverſos in conſilium admittit. Adeò deditus Bonziorum ſectæ, ut Imperii adminiſtrationem filio à ſe adoptato committat, quò vacaret impenſiùs commentationibus ſuperſtitioſis.

Hi çum Rex Tartarorum ut litteratos Imperii baſim & florem ſibi devinciat, *Confucii* Gymnaſium & ædes ipſemet adit, honores poſthumos ei perſoluturus: cùmque eſſent qui dicerent non eſſe cur hominem vulgarem regiis honoribus proſequeretur, reſpondit: *Tametſi Confucius non eâ conditione fuerit, ut hos honores mereatur, attamen ejus doctrina digna eſt, quam ritu Regio veneremur.*

Anno 4. *Lun.* 7. *anno* 8. *Lun.* 5. *anno* 11. *Lun.* 3. *anno* 14. *Lun.* 1*l. Eclipſis & Cometes ab Occid. anno* 18. *Lun.* 4. *anno* 24. *Lun.* 11. *anno* 28. *Lun.* 9. *anno* 30. *Lun.* 3. *anno* 34. *Stella inſtar Lunæ in Auſtrum tendens. anno* 35. *Lun.* 5. *anno*

anno 40. *Lun.* 8. *anno* 46. *Lun.* 9. *anno* 52. *Lun.* 1. *anno* 54. *Lun.* 2. *& anno* 60. *Lun.* 12. *Eclipses Solis.*

CYCLUS LXV. Annus post Chr. 1144.		Pacem cum Tartaro init, non dubitans Majestas Sinica ei subscribere cum nomine *Chin*, id est subditi, & *Cum*, seu tributarii, dummodò sibi parentum 8 ante annis vitâ functorum corpora, Imperio ipso chariora pignora, restituerentur; quo facto publica lætitia & amnistia indicta. Mirè extollunt hanc filii erga parentes pietatem scriptores. Anno Imperii 35. rupta pace Tartarorum Rex cum 600. millibus Meridiem petit. Capitur urbs *Yam cheu.* Stricto acinace mortem suis Rex minatur, ni victo metu fluvium *Kiam* trajiciant. Oritur in exercitu seditio, in quâ Rex ipse occiditur. Re itaque infectâ reditur in Septentrionem. Anno Cycli 19. CAO ÇUM resignat Imperium filio adoptitio: 25. post annis moritur absque liberis, æt 84.
	11. HIAO ÇUM regn. 27.	Anno 20. succedit HIAO ÇUM, qui erat fundatoris hujus familiæ post sextam stirpem nepos. Princeps à pietate commendatus: pacificè utcumque regit, quia Rex Tartarus *Xi çum* item pius, sapiens, & indolis erat pacificæ. Floruit sub hoc *Chu hi* veterum librorum interpres celeberrimus. Obiit autem septuagenario major, anno 6. imperantis *Kum çum.* Variis perfunctus muneribus sub quatuor Imperatoribus, post mortem honoratus titulo *Ven cum*, id est, litterarum principis, & cum cæteris *Confucii* discipulis consecutus titulos posthumos; quorum nomina in tabellis in Gymnasio *Confucii* exponuntur, qui mos hodieque viget: nam ubi constat de viri virtute, sapientiâ & in gesto magistratu integritate, solent eos Imperatores in album & ordinem referre condiscipulorum *Confucii*, ut in partem veniant honorum, qui statis temporibus à Præfectis urbium exhibentur. Anno 46. HIAO ÇUM moritur æt. 68. Anno 47.
	12. QUAM ÇUM regn. 5.	succedit QUAM ÇUM decessoris filius natu tertius. Anno 51. QUAM ÇUM coram procerum suorum cœtu correptus apoplexiâ in terram corruit, nec sibi restitui potuit. Moritur postmodum æt. 54.
	13. NYM ÇUM regn. 30.	Anno 52. NYM ÇUM natu tertius decessoris filius, tametsi multùm reluctans evehitur ad solium Princeps re & nomine pacatæ indolis, pius, modestus: à suis se regi, ne dicam decipi, patitur. Edicto vetat, ne quis pro arbitrio suo annales edat. Anno Imperii 8. incendium Palatii quatuor dies tenuit. Post 36. item annos in urbe regiâ *Ham cheu* incendium, quo 530. millia domorum absumpta. *Anno* 2. *Lun.* 6. *Cometes anno* 5. *Lun.* 4. *anno* 12. *Lun.* 5. *anno* 15. *Lun.* 3. *anno* 21. *Lun.* 6. *anno* 30. *Lun.* 5. *anno* 33. *Lun.* 3. *anno* 40. *Lun.* 11. *anno* 43. *Lun.* 5. *Planetæ*

simul visæ sub unâ constellatione. anno 45. *Lun.* 8. *anno* 52. *Lun.* 3. *anno* 57. *Lun.* 6. *& anno* 60. *Lun.* 4. *Eclipses Solis.*

Cyclus LXVI. Annus post Chr. 1204.

Tartari *Kin* seu Orientales rupto iterum fœdere invadunt Sinam.

Tartari Occidentales, qui sub quintæ *Han* familiæ sexto Imperatore *Vu ti* multis cladibus ad internecionem deleti, per 1300. circiter annos nil dignum memoratu contra Sinam egerant, tandem anno *Nym çum* Imp. 12. cœperunt Imperii sui jacere fundamenta. Indunt nomen familiæ *Yuen*, quod principium sonat. Ab anno primo nascentis Imperii usque ad decimum-quartum occisæ ferunt 1847. myriades ab hoc familiæ Tartaricæ conditore tyranno. Quintus ab hoc Princeps post annos 32. toti Chinæ dominabitur.

Tartarus Occidentalis à Sinis invitatus bellum auspicatur contra Orientales. Orientalis pacem petit cum Sinis, hi respuunt, quo cognito: *hodie*, inquit, *Occidentales mihi meum Imperium, cras tuum tibi auferent.*

Tartarus Occidentalis memoratur extinxisse regnum Mahometanorum *Metena* dictum, inde ab *Into*, (putà Indorum) & *Samaul han* (putà Samarcandiæ) regna processisse usque ad *Tie muen* (id est ferream portam) arcem sic dictam, inde occasione monstri cujusdam inusitati territus, monitusque à tot cædibus quibus cœlum non gaudet, abstinere, ab occasu ad ortum tendens vim totam armorum ad Sinense convertit Imperium.

Anno 21. Nym çum absque liberis moritur æt. 57.

14. Li çum regn. 40.

Anno 22. succedit Li çum fundatoris post decimam stirpem nepos. Princeps addictus sectæ *Tao*, & litteris plusquàm ratio temporis & belli postulabat. Titulum Ducatus & dignitates confert familiæ *Confucii*, quæ & hodie perseverat ab onere tributi immunis.

Variis immissis exercitibus tam Sina, quàm Tartarus Occidentalis contra Orientales, tandem victor evadit. Aula *Ho nan* diripitur. Dein Metropolis prov. *Xan tum*, ubi tam pertinax fuit obsessorum constantia, ut carnibus jam humanis vescerentur. Postremus Orientalium Rex *Ngay ti* desperatis tandem rebus laqueo vitam finit: atque ita extinctum regnum *Kin* seu Orientalium Tartarorum, quod novem Principes habuerat per annos 117. verùm post annos 419. ex horum reliquiis seu posteris rursus emerget familia vigesima-secunda, totius Chinæ futura domina.

Quo tempore penes Imperatores Sinenses in Austro per 40. annos fuit Imperium, Boreale Imperium fuit penes Tartarorum Occidentalium Principes omninò quinque, quorum postremus *Ho pie lie* multis clarus victoriis imperare cœpit anno Cycli hujus 56. & post

		annos novemdecim fundabit familiam proximam *Yuen* dictam. Idem Princeps ut erat in rebus litterisque Sinicis versatissimus, ut Sinensium sibi animos magis conciliet, parentat & ipsi litterarum Principi *Confucio* ritu regio. *Anno* 7. *Lun.* 6. *anno* 15. *Lun.* 7. *anno* 18. *Lun.* 5. *anno* 20. *Lun.* 9. *anno* 25. *Lun.* 6. *anno* 34. *Lun.* 12. *anno* 39. *Lun.* 9. *anno* 42. *Lun.* 7. *anno* 46. *Lun.* 4. *anno* 49. *Lun.* 2. *& anno* 57. *Lun.* 3. *Eclipses Solis.*
CYCLUS LXVII. Annus post Chr. 1264.	15. TU ÇUM regn. 10.	Anno 1. LI ÇUM absque liberis moritur ætat. 62. Anno 2. succedit TU ÇUM decessoris è fratre nepos. Veneri & Baccho immodicè deditus, regi se sinit à perfidissimo Colao *Hia su tao.* Oblati multi contra eum libelli supplices, sed incassum: quare multorum defectio ad victorem Tartarum consecuta. Tartarus occupatis priùs provinciis Occidenti finitimis *Yun nan*, *Xen si*, *Su chuen*, (in cujus Metropoli *Chim tu* occisa feruntur quater decies centena civium millia,) tandem in *Hu quam* Australem provinciam tendit. Imperator omnium ignarus, è tribus Imperii partibus vix unam obtinet. Nobilis viri Marci Pauli, Sereniss. Venetorum Reipublicæ civis inclyti, in Chinam circa hæc tempora introïtus.
	16. CUM ÇUM regn. 2.	Anno 11. TU ÇUM moritur æt. 25. tribus filiolis relictis ad fortunæ ludibrium. Anno 12. succedit CUM ÇUM secundus filius. Pro puero prudens Imperatrix gubernat: pacem petit duris conditionibus, at verò *Pe yen* Ductor supremus Tartarici exercitus, nullas admittit: *Vestra*, inquit, *familia ob infantiam Principis prioris familiæ, potita fuit Imperio; nunc æquum videtur, ut ob infantiam Principum eodem privetur.* Tartarus cum 700. armatorum millibus petit Meridiem, & pleraque facit suæ potestatis. Celebratur Ducis *Pe yen* prudentia, quâ regebat ducenta armatorum millia non aliter quàm si unum regeret militem: alterum, quòd tot victoriis inclytus numquam auditus sit commemorare res suas ac merita.
	17. TUON ÇUM regn. 2.	Anno 13. à *Pe yen* captus Imperator obiit in deserto *Xa mo*, æt. 10. Anno 14. succedit TUON ÇUM frater major natu. Hic mari cum classe 130. millium hostem fugiens primùm ad *Fo kien*, & inde ad prov. *Quam tum* oram maritimam dilabitur.
	18. TI PIM regn. 2.	Anno 15. TUON ÇUM ex morbo moritur æt. 11. Anno 16. succedit TI PIM frater natu minimus, & ultima familiæ scintillula. A Tartarorum classe ingenti clade classis Sinica profligatur. Colaus *Lo sieu su* re desperatâ complexus octennem Principem, se pariter cum illo in mare præcipitat: re cognitâ Imperatrix

cum turbâ plurimâ ruit in præceps. Peracta fuit hæc catastrophe Lunâ 2. hujus anni prope insulam *Yai xan*, quæ paret oppido *Sin hoei* prov. *Quam tum*, *Quam cheu* dictæ. Dux alter Sinarum *Xi kie* evaserat medios per hostes cum parte classis ad insulam *Pim cham xan* dictam. Hîc vi ventorum à littore spirantium in altum mare provectus, vi turbinum & procellarum obrutus est. Periisse dicuntur hac die supra centum millia mortalium partim ferro, partim fluctibus: & hîc finem habuit funestissimum familia *Sum*.

Steterat Monarchia Sinica sub 19. familiis Imperatoriis per annos 4222. quando primâ vice tota parere cœpit exteris, jugumque subiit Tartari Occidentalis, si jugum dici potest, quando Sinas & sinceritate & fide & amore beneficentiaque ita sibi conciliavit, ut hodie etiam *Xim chao*, id est, dominatio sancta, vulgò nuncupetur.

XX. Familia. 1. XI ÇU regn. 15.

Anno Cycli 17. init Imperium XI ÇU Tartarus occiduus, filius *Tai çu* natu quartus, fundator familiæ 20. *Yuen* dictæ, quæ sub novem Imperatoribus annos 89. numeravit.

Aula primùm *Tai yuen fu* Metropolis prov. *Xan si*, ac deinde *Pe kim*. Hic postquam bellum gesserat 20. annis, tandem Sinæ toti imperat. Princeps pius, prudens, magnanimus, perspicax, Mecænas litterarum. Expeditio suscipitur in Japoniam nullo successu; nam ex 100. millibus qui partim mari, partim in insulis perierunt, vix tres quatuorve redierunt. Aquæductum aperit per stadia Sinica 3050. seu leucas Belgicas 245. circiter: per hunc supra novem mille navigia, singula 500. oryzæ modiis onusta, pro sola aula quotannis ex Austro viâ mediterraneâ devehuntur, quæ priùs maritimâ devehebantur.

2. CHIM ÇUM regn. 13.

Anno 31. moritur XI ÇU æt. 80. Anno 32. succedit CHIM ÇUM nepos, clemens & amans populi: vectigalia & supplicia moderatur: fraudi fuit invaletudo propè assidua, quo factum, ut nequiverit pro voto res Imperii administrare.

3. VU ÇUM regn. 4.

Anno 44. CHIM ÇUM moritur æt. 42. Anno 45. succedit VU ÇUM ex fratre nepos, pius & munificus, bene meritos variis dynastiis donat. *Confucium* regiis titulis donat. Vetat aurum, argentum, oryzam & sericum extra Imperium deportari.

4. GIN ÇUM regn. 9.

Anno 48. VU ÇUM moritur æt. 31. Anno 49. succedit GIN ÇUM frater uterinus: pius & re & nomine, moderatus, & cælestis, ut aiunt, indolis, gravis, acuti ingenii, moneri gaudens, litterarum studiosus. Regulis interdicit venationes à quinta Luna ad decimam, ne colonis damno sint. Magna hoc imperante pax. Identidem pluviam à cœlo efflagitat. Fuit cùm diu cessante pluviâ cœlum suspiciens: *Ah! ego*, inquit, *ego reus sum tantæ calamitatis*, & sequenti

mox

mox die effusi imbres secuti.

Cognito quinque fratres reos mortis, ingemiscens: *Vni saltem*, inquit, *detur vita*, *ut sit qui parentes alat & soletur.*

5. Ym çum regn. 3.

Anno 57. Gin çum moritur æt. 36. Anno 58. succedit Ym çum decessoris filius natu major, patri per omnia similis, pro cujus vitâ sæpe cum lachrymis suam cœlo devoverat pius Princeps.

Anno 60. Ym çum in ingressu tentorii, cum fido Çolao suo occisus æt. 30 à gravium scelerum sibi consciis perfidis. Hos sequens Imperator uno post mense meritis suppliciis plectit, stirpe etiam funditus deletâ.

Hæc una familia præ reliquis prodigiosa dici potest, quod hac imperante, tot terræmotus, ruinæ montium, inundationes, siccitates, incendia, &c. extiterint, quorum pleraque hîc præterimus.

Anno 2. lun. 1. anno 7. lun. 3. anno 12. lun. 7. totalis, anno 13. macula magna instar observatur in Sole, lun. 6. stella visa in mare delabi, quam millenæ consecutæ cum fragore. anno 19. lun. 7. anno 24 lun. 10. anno 27. lun. 8. anno 30. Cometa anno 31. lun 6 anno 35 lun. 12. Comet. per 76. dies. anno 37. lun. 2. anno 40. lun. 5. intercalari. anno 55. lun. 2. & anno 58. Eclipses Solis.

Cyclus LXVIII. Annus post Chr. 1324.

6. Tai tim regn. 5.

Anno 1. succedit Tai tim filius Reguli *Hien çum*, liberalis, pacis amans. Admitti vetat Bonzios è regno *Tibet* (*Lama* dictos) ne populo oneri sint

Anno 5. Tai tim moritur æt. 36. Comitia celebrantur, eligitur filius natu minor, hic verò recusat, eò quod fratri natu majori deberetur; evocatur hic itaque è Tartaria, & salutatur Imperator.

7. Mim çum regn. 1.

Anno 6. succedit Mim çum decessoris filius natu major, qui in convivio, sexto post mense repentè moritur; non defuit veneni suspicio.

8. Ven çum regn. 3.

Anno 7. succedit Ven çum frater minor. Peccat unâ re, quòd Antistitem Bonziorum *Lama* regiè excipiat, & in aulam introducat, qui adeò cùm immotus, nullâque vicissim honoris significatione, procerum salutationes curvatis poplitibus exhibitos vino ritè ministrato acceptaret, fuit qui hominis fastum non ferens, *Tu*, inquit, *bone vir*, *discipulus es* Fœ, *& Magister Bonziorum* : *ego verò*, *si nescis*, *discipulus sum* Confucii, *idemque magister litterarum Imperii* : *quo circa supersedeamus obsecro*, *mutuo venerationis ritu.* Hæc fatus, vinum illi stans obtulit: subrisit Antistes, cyathumque surgens exhausit.

Anno 9. Ven çum moritur æt 29 succedit *Nym çum*, sed quia post bimestre moritur, in serie Regum non ponitur.

9. Xun ti regn. 35.

Anno 10. succedit Xun ti septimi Imperatoris filius natu major, & frater *Nym çum* item natu major, tredecennis evocatus ex Australi prov. *Quam si* ad aulam.

V

Princeps indolis bonæ, sed inertis, dein ludis, jocis & veneri deditus, res Imperii negligit, Colao *Pe yeu hama* pro lubitu administrante omnia. Invitat è Tartaria *Lamas* suos & magos; hi chorum instituunt 16. puellarum saltatricium, dictum tripudium dæmonum cœlestium.

Anno hujus 23. homo Sina, cui *Chu* nomen, è servo Bonziorum, Dux latronum, occupat varia loca, dein & provincias Australes; tandem cædit exercitum Imperatoris, brevì ipse futurus Imperator.

Anno XUN TI 36. qui fuit primus sequentis fundatoris, Dux belli *Chu* trajecto croceo fluvio, urbes & loca nullo ferè negotio occupat, cædit exercitum Imperatoris, qui clàm fugâ sibi consulit.

Anno 45. XUN TI fugiens in Septentrionem, ibi biennio pòst moritur. Perit familia *Yuen* Tartari Occidentalis. Anno 46. succedit TAI ÇU, aliàs *Chu.* Fundat 21. familiam *Tai mim*, quæ per annos 276. numeravit 16. Imperatores. Aulam in *Nan kim* Metropoli constituit.

XXI. Familia. 1. TAI ÇU, aliàs ex regnatûs sui cognomento dictus *Hum vu*, id est magnus belliger. regn. 31.

Anno 47. die uno aula capitur *Pe kim.* Hujus ditionis Regulum creat filium natu quartum.

Patrem, avum, atavum, tritavum titulis posthumis honorat.

Regulos terris & reditibus contentos, rei publicæ negotiis occupari vetat, Eunuchis item dignitatem civilem aut bellicam conferri. Vetat mulieres Bonzaicam vitam amplecti, quin & viros ante 40. ætatis annum. Leges priscas & modernas in unum corpus 300. voluminum redigi jubet, quod opus centum viginti post annis tandem perficietur & lucem videbit. Menses 27. in luctu parentum usitatos, in totidem dies commutari permittit. Quadraginta regnorum legationibus honoratur, inter munera fuit leo in China primùm visus. Venerunt item legati ex Corea, Japonia, Insulâ formosâ, & Australibus insulis, item è regno *Sien lo* seu *Siam* cum litteris inscriptis auro in folium extenuato.

Uxoris suæ *Ma xi* etsi deformis, prudentiæ ac pietati debere se Imperium fatebatur. Nam cùm naturâ præceps ac ferocior esset, illa ut mariti vitio blandè mederetur, affirmabat iis Imperia à cœlo deferri, qui voluntati votoque cœlesti (quod est amoris & clementiæ) obtemperarent. Ad Imperatricis dignitatem evecta, numquam gemmas adhibuit, veste etiam sæpius lotâ utens. Morti proxima, cùm ei pharmacum offerret Imperator, sumere recusavit, ne si nihil proficeret, ut erat probabile, medici vitam fortè in discrimen vocaret. Obiit anno novæ dominationis decimo quinto. Quantus fuerit mariti luctus, hinc patet, quòd aliam deinceps creare Imperatricem recusarit.

Anno 4. *lun.* 9. *anno* 8. *lun.* 8. *anno* 11. *lun.* 4. *anno*

15. *lun.* 8. *anno* 19. *lun.* 8. *anno* 22. *lun.* 9. *anno* 27. *lun.* 11. *anno* 29. *lun.* 4. *anno* 33. *lun.* 3. *duo item Soles visi. anno* 35. *lun.* 6. *anno* 38. *lun.* 4. *anno* 41. *lun.* 8. *Eclipses Solis. & anno* 45. *Cometes per trimestre.*

Cyclus LXIX. Annus post Chr. 1384.

Gymnasium Regium amplis auget privilegiis; examini, quo Doctorum laurea in aulâ confertur, ipse assistit.

Confucio gentis magistro honores jubet deferri non regios, quos quidam Imperatores soliti erant deferre, sed eos dumtaxat, qui *Sien su*, hoc est magistris vitâ functis conferri soliti, uti viventibus conferebantur. Vetat etiam eo ritu honorare *Confucium* quo reliqui spiritus aut idola coluntur, *cùm enim*, inquit, *litterati, qui diem obierunt, à reliquis spiritibus diversi sint, par est quotannis eorum memoriam diversâ quoque honoris significatione rituque renovare, eoque dumtaxat, qui pristinæ cujusque conditioni, & quam gessit olim, dignitati competat.* Vetat insuper statuas *Confucii*, aut ejusdem discipulorum conflari & erigi. Inter egregia principis documenta, celebriora sunt ista: *In regendo populo turbulento cave sis præceps; in eo, qui jam pacatus sit, regendo, cave sis tetricus, minutus, molestus.* Item, *uti cœlum & terra procreant res omnes ad communem usum victumque hominis, ita sapiens Rex curas suas & contentiones eò dirigit potissimùm, ut diligat suos, foveat ac sustentet; & quamvis ipse contrahat vectigalia, sumptusque publicos ac privatos moderetur, semper tamen angitur ac timet, ut subditis necessaria suppetant; quâ quidem curâ & metu multò magis tunc cruciatur, quando graviora subinde vectigalia imperari necesse est.*

Cùm fortè dies plurimos cessassent pluviæ, Imperator stramineos indutus calceos, ac vestem lugubrem, ad montem contendit, ibidem triduum totum perseverans, opem cœli clementiamque implorat: exacto triduo largi imbres deciderunt.

Lustrans ipse ditiones Imperii comite filio natu maximo, mediis in agris currum jubet consistere, & conversus ad filium: *ideo*, inquit, *te mecum adduxi, ut tuis ipse usurpes oculis pauperum colonorum labores ac sudores, ut discas misereri illos, ac moderari vectigalia.*

Cursum felicitatis interrupit mors insperata filii hæredis, quem contra morem per triennium luxit, & in ejus locum nepotulum hæredem declarat.

Inciderat in latrones cum uxore & patre quidam *Sui* dictus: parantibus senem interficere, filius vitam pro paternâ obtulit: eisdem verò vim nuptæ parantibus inferre, *at*, inquit illa, *nefas hoc marito superstite.* In ignem igitur paratum præcipitant juvenem, quod conspicata mulier, in eundem se præcipitat, ibique maritum complexa abit in cineres. Huic fidei & pietati illustre monumentum erigi curat Imperator,

qui & castigat insanam alterius pietatem, qui ut ægrotanti matri valetudinem ab idolo exoraret, proprium ei filiolum sacrificaverat.

Anno Cycli 15. *Hum vu* moritur æt. 71. Anno 16. succedit KIEN VEN TI conditoris nepos tredecennis, piæ indolis Princeps, populique amans, cui remittit tertiam partem vectigalium.

2. KIEN VEN TI seu *Kien ven*, id est, stabiliens rem litterariam. regn. 4.

Hujus patrui Reguli ægrè ferunt antepositum tot sanguinis Regii ad Imperium maturis principibus adolescentulum. Auxerunt invidiam Colaorum patefacta contra se consilia. His aliisque rebus cæteros inter exacerbatus Regulus *Pe kim* natu quartus Conditoris filius, arma parat, & periniquæ (ut aiebat) gubernationis hostem se declarat. Magni contra ipsum exercitus mittuntur, uno 8. horarum conflictu trecenta bellatorum millia feruntur cecidisse. Offertur pacis conditio, respuit ille, nisi priùs tradantur ministri Regii. Tandem Regiam petit Nankinensem. Proditor *Li kim lum* portas aperit: ingens strages mortalium. Succenditur domus regia. Ambustum cadaver adolescentis Imperatoris, uti creditum, in conspectum victoris producitur, illachrymatur ipse, & Imperatorio ritu humari jubet: sævitum crudeliter in ministros Regios, è quibus uno die variis affecti suppliciis suprà octingenti, aliis interim fatum sponte præoccupantibus, aliis raso capite mentitis Bonziis fugâque elapsis.

Hoc peractum anno Cycli 20. Imperii quarto quo KIEN VEN extinctus æt. 17. Anno Cycli 21. succedit CHIM ÇU seu *Yum lo*, filius Conditoris natu quartus, Princeps initio crudelis, & magnanimus & prudens: fratribus suis, aliisque bene meritis restituit honores pristinos ac census.

3. CHIM ÇU, aliàs *Yum lo*, id est, æterna lætitia. regn. 23.

Cùm certum ob crimen interfici juberet *Li kim lum*, hic autem diceret haud imperaturum fuisse ipsum si venienti portas urbis regiæ non aperuisset, *imò verò*, inquit alter, *fortunæ meæ fuit venisse me: nam si venisset alius quicumque pari instructus robore armorum, non secus illi, ac mihi, portas aperuisses, proditor.*

Anno Imperii 5. adolescentes 1800. quòd ante annum æt. 40. contra legem à patre latam sectæ Bonziorum nomen dedissent, excedere cœnobio jubet.

Anno Imperii 7. transfert aulam *Nan kim* Australem in Borealem *Pe kim*, relicto hærede filio in aula *Nan kim* cum simillimis magistratibus qui in *Pe kim*. Multis legationibus honoratus, quas inter erant ex utraque Tartaria, ex Malacâ, è mari Australi & occiduo, item Mahometanorum cum Rhynocerote. Libros Alchimicos de usu Ambrosiæ immortalis cremari jubet. Cùm offerrentur lapides pretiosi effossi in prov. *Xan si*, occludi jussit fodinas, dicens non fatigandum populum vano labore, cùm lapides isti nec

nec sterili tempore comedi, nec brumali fovere corpus queant. Quinque æra campana 120. mille librarum singula fundi jubet.

Anno Imperii 13. Cycli 32. Aulæ Doctoribus 42. *Han lin* dictis, committit veterum librorum classicorum ampliorem explanationem, monens, ut duorum præcipuè interpretum *Chim çu*, & *Chu çu* (qui sub exitum familiæ *Sum* floruerant) commentis insisterent. Ab iisdem quoque nova quædam fabricata Philosophia, de quâ consule procemialem declarationem ad Scientiam Sinicam.

Anno Cycli 41. YUM LO moritur æt. 63. Anno 42. succedit GIN ÇUM decessoris filius, clemens & benignus. Audiens in prov. *Xan tum* laborari fame, protinus eò destinat Colaum *Yam su kie.* Dicente autem Colao, quòd concilia duo Regia consultanda de hoc essent, & quid facto opus censerent, renuntiandum: *Facessant*, inquit, *moræ istæ ac deliberationes: populo namque laboranti fame, tanta cum celeritate opitulandum est, quantâ concurritur ad commune extinguendum incendium, vel repentinam aquarum illuvionem reprimendam.* Aliis dicentibus rationem habendam esse diversitatis locorum, & hominum magis minusve egentium: *Habeatur*, inquit, *verumtamen sic, ut à minutis abstineamus, & dum opitulandum est tantæ calamitati, non vereamur peccare quodammodo largitate.*

4. GIN ÇUM aliàs *Hum hi*, id est dilatata concordia. Regn. aliquot mens.

Admodum studiosus cùm esset rei Astrologicæ, & nocte quapiam observasset mutationem nescio quam in stellis, accitis ad se Colais, *Actum est*, inquit, *de meâ vitâ: meministis autem me passum fuisse multa ab invidis per annos 20. quando degebam in Palatio Orientali, sed fides vestra concordiaque me contutata est, &c.* Hæc fatus, duobus spectatissimæ fidei viris sigillum donat. Insculptæ sigillo litteræ *Chum chin*, id est, *minister fidelis & integer*: ii cum lachrymis excipiunt pignus honoris extremum, quo deinceps sigillo epistolas suas obsignant.

Languere incipit Imperator, accersunt hæredem filium ex aulâ meridionali, mœstus advolat, serò tamen, jam extincto patre æt. 48. anno, & Cycli 42. qui annus præter morem successori tribuitur.

5. SIUEN ÇUM aliàs *Siuen te*, id est, manifesta virtus. Regn. 10.

Anno 42. (*post Christum* 1426.) succedit SIUEN ÇUM filius GIN ÇUM, Princeps clemens. Gaudet clàm & incognitus prodire. Edicto vetat promoveri litteratos ad gradum Licentiati ante annum æt. 25.

Patruum rebellem & in prælio captum perpetuo carceri in aulâ mancipat. Tartarorum irruentes copias ipse ductor exercitus feliciter delet. Cochinchinæ Prætori Regis titulum impertit, sed tertio post anno Rex à rebellibus è familiâ *Li* occiditur. Mittunt hi legatos, qui veniam deprecentur. Imperator audito Senatu, ne gravis populo esset, & quòd nullius propè

emolumenti res videretur, à mittendis longè adeo copiis abstinuit, legatos etiam cum titulo dignitatis remittens. Sub hoc arsit Palatium per dies aliquot. Ex incendio tanta vis æris, auri & argenti flammis liquata, ut ex hac massa innumera vasa confecta sint, quæ magno hodie in pretio habentur, qualia olim ex ære Corinthiaco.

6. YM ÇUM, aliàs *Chim tum*, id est, recta administratio. Regnat primò annis 14.

Anno Cycli 52. SIUEN ÇUM moritur æt. 38. Anno 53. (1436.) succedit YM ÇUM filius natu major & novennis, sub tutelâ Imperatricis & Eunuchi præcipui. Novem portas urbis Regiæ restaurat.

Anno Imperii 3. edicto prohibet in fanis idolorum exhiberi honores *Confucio*. Tartari continuis excursionibus latrocinia exercent.

Anno 5. Planetæ simul visi sub unâ constellatione, anno 15. Luna 9. Stella versus ortum cum sonitu desiit.

CYCLUS LXX. Annus post Chr. 1444.

Anno Cycli 6. Imperii 14. ipse Imperator in Tartaros ultra murum ducit exercitum quingentorum millium. Annonæ defectu multi pereunt: dilabuntur plurimi, tandem mense 8. utrimque pugnatur, cæditur Sinensis exercitus, victor Tartarus victum Imperatorem captivumque in interiorem Tartariam abducit. Hinc maxima in aulâ consternatio. Substituitur in solio filiolus biennis, cui tutor assignatus natu minor frater captivi: qui tamen Imperatoris non vices, sed titulum suscipit & auctoritatem: mittitur interim ab Imperatrice ingens vis auri, argenti, serici ad redimendum Imperatorem; acceptat Tartarus, at plura reposcens; quin specie reducendi Imperatoris eum ad confinia Sinarum adducit, iterumque contemptis muneribus tamquam tanto principe indignis, intra fines reducit.

7. KIM TI, aliàs *Kim tai*, id est gloriæ magnitudo. Regn. ann. 7.

Anno Cycli 7. succedit KIM TI frater captivi. Mittuntur, qui reducem excipiunt Imperatorem, sed Tartarus altioris ordinis & dignitatis primates postulat ad tanti principis comitatum. Tandem reducitur multò stipatus milite usque ad Imperii limites prope montem *Tam kia lin.* Unde Imperator in aulam scribit se renunciare Imperio, & quietem meditari, adeoque ne se venientem cum pompâ excipiant: tandem ut eluderet, fugeretque adventantium apparatum, per aliam urbis Regiæ portam ingressus est, ubi sibi mutuò occurrunt fratres, & post fraternos amplexus & lachrymas deductus tandem à fratre & aulâ totâ ad Palatium Australe, uti expetiverat.

Prosequitur interim frater Imperii regimen, imò jam meditabatur filiolum suum Imperii hæredem declarare, quod cùm in diem filii natalem reservaret, ad Colaum die quodam, *Natalis*, inquit, *filii mei hæredis incidit in diem secundam lunæ septimæ.* Colaus post reverentiam de more exhibitam, *Imò verò pace tua*,

ô *Rex*, inquit, *natalis hæredis* (denotabat filium fratris natu majoris) *incidit in primam diem lunæ undecimæ.* Conticuit ad hoc Imperator, & de filiolo hærede mentem depoſuit, & verò altero poſt anno vivere deſiit puerulus.

Anno Cycli 13. Imperii 7. in morbum lethalem incidit Imperator. Eo nondum mortuo reducitur ex palatio Auſtrali ad avitum ſolium frater natu major, qui mox anno Imperii 1. qui fuit Cycli 14. (1457.) lunâ 1. amniſtiam publicam per Imperium incidit. Moritur 2. lunâ Kim ti, regnante jam Ym çum. Per libellum ſupplicem poſtulatur, ut nomen fratris & memoria, quaſi ambitûs rei, aboleatur: renuit Imperator, qui tamen fratrem ſepeliri noluit ritu Imperatorio, ſed eo dumtaxat, qui eſt fratris natu minoris & ſanguinis regii.

8. Ym çum novo cognomento dictus *Tien xun*, id eſt, cœlum proſperum & propitium. denuo reg. an. 8.

Anno Cycli 21. Ym çum moritur æt. 31. Anno Cycli 22. (1465.) ſuccedit Hien çum deceſſoris filius primogenitus, è reginarum ſecundâ, quia ſterilis erat Imperatrix.

9. Hien çum, aliàs *Chim hoa*, id eſt, perfecta converſio. Reg. an. 23.

Princeps Bonziis impenſe addictus, rerum cupidus peregrinarum.

Anno Cycli 23. cædit exercitum prædonum in prov. *Hu quam.*

Anno Cycli 24 obiit Regina mater.

Anno 28. occaſione Cometes lunâ 11. conſpicui. Monita excipit Imperator.

Anno 29. Tartarorum Cunei in Sinam excurrunt, & prædis onuſti remeant.

Anno 36. Tartarorum exercitus ad internecionem cæſus à Sinenſi exercitu.

Anno 37. Coreæ Rex commodiorem, ſublatis ambagibus, & compendioſiorem viam proponit pro legationibus in aulam clientelæ causâ mittendis, non annuit Imperator. Tartari rurſus erumpunt, & vaſtant ditiones *Leao tum.*

Anno 38 ex regno *Samaul han*, (putà Samarcandiæ) legatio cum duobus leonibus. Alia legatio à Regulo *Fuen cheu* poſtulante librorum de obedientiâ & recto regimine monumenta.

Anno 41. in aula terræmotus.

Anno 42. lun 1. congeries ſtellarum cùm ſonitu & fragore diſſolvitur.

Anno 44. Hien çum moritur æt 41. Anno 45 (1488.) ſuccedit Hiao çum deceſſoris primogenitus. Princeps, Bonziorum ſuperſtitionibus & ſupplicationibus impenſè favens, aſſentatoribus gaudens, alchimiæ perquam ſtudioſus.

10. Hiao çum, aliàs *Hum chi*, id eſt, amplum regimen. Reg. an. 18.

Anno Imperii 5. hæredem ſolemniter declarat.

Anno Cycli 52. Rex Cochinchinæ per legatos copias petit auxiliares contra rebelles: recuſat mittere Imperator. In prov. *Xen ſi* Bonziorum Coryphæus re-

bellium Dux & ductor in prælio victus capitur, & in aula capite plectitur. In ditionibus occidentalibus tanta fames, ut se mutuò vorarent filii & parentes. In provinciis Australibus ad Orientem grassatur pestis ingens, & in Sinis insolita.

Anno 53. Sol solito obscurior. Sonitus item in aëre auditus. Terræmotus adeo terribilis, ut hiatu terræ quingenta hominum millia absorpta ferantur.

Anno 54. in omnibus provinciis terræmotus.

Anno 55. ursus aulam ingreditur: hinc auguria funesta, palatii interioris conflagratio secuta.

CYCLUS LXXI. Annus post Chr. 1504.	11. VU ÇUM, aliàs *Chim te*, id est perfecta virtus. Reg. an. 16.	Anno Cycli 1. moritur Imperatrix. Tartari in Sinam irruentes prædas ingentes reportant.

Anno 2. HIAO ÇUM moritur. Anno 3. (1506.) succedit VU ÇUM decessoris filius, quo anno Cometa apparuit, stella item cum tonitru in pluviam resolvitur. Terræmotus, ventorum turbines insoliti. Hac occasione à *Tao* Colao monetur Imperator, ut seriò se regimini applicet, refrænet immoderatos iracundiæ impetus, nimiam venandi & equitandi pruriginem, à jocis & ludicris abstineat, exterminet ex aulâ adulatores, & dissolutis moribus juvenculos; accersat sapientes, & publici boni sectatores, &c. ita demum revocari posse irati cœli piam erga se voluntatem.

Anno Cycli 6. Tartari rursus ditiones Sinensium depopulantur. Anno 7. Regulus è regio sanguine rebellat, in prælio capitur, & in aulâ occiditur. Anno 8. latronum Cunei emergunt in ipso territorio *Pe kim*, & provinciis *Xan tum* & *Ho nan*, partim fame, partim exactionibus miseros ad arma stimulantibus, *Lieu ce* dicti, quòd rapidorum torrentium in morem per terras & provincias grassantes quaquaversum diffluerent. Missi contra eos varii exercitus, à quibus repressi quidem & sopiti, sed non penitus extincti, identidem scilicet cùm occasio & opportunitas favebat, repullulantibus.

Anno Cycli 11. Imperator clàm & mentito habitu prodiens à tigride vulneratus, & ad mensem coactus decumbere.

Anno 15. debellaturus Tartaros ipse Imperator in Septentrionem pergere meditatur, sed clàm scilicet & tacito nomine, sub titulo scilicet Archistrategi; dissuadet totus Senatus, rem novam & periculis obnoxiam esse; sub mentito enim habitu & nomine rebellioni ansam præberi; persistit mordicus in proposito Imperator, quin & excandescens in Colaum acinacem stringit. Hic collum intrepidus præbet, reprimit furorem Imperator, & mutat propositum.

Anno Cycli 16. meditabatur Imperator proficisci in provincias Australes *Nan kim*, *Che kiam*, &c. resistit Senatus, oblatis libellis supplicibus, per hoc scilicet addi

addi animos, & viam Tartaris pandi in provincias Boreales, reputantibus ſcilicet fugâ ſibi conſulere voluiſſe Imperatorem. Hic verò, ut erat propoſiti tenax, in furorem actus, Senatores jubet ante Palatii valvas flexis genibus ſub dio ad totos quinque dies perſiſtere, alios verò in monendo plus æquo ſeveriores carceri mancipat. Succeſſit ingens & inſolita pruina & inundatio aquarum ad 4. cubitorum altitudinem, quibus auguriis commotus Imperator, in domum ſuam quemque remittit, & de excurſione in Auſtrum cogitationem deponit.

Anno Cycli 18. Imperii 16. VU ÇUM coram primoribus Imperatrici commendat tutelam filii hæredis. Malè adminiſtrati regni ſe reum agens, moritur æt. 31.

11. XI ÇUM, aliàs *Kia cim*, id eſt, eximia tranquillitas. Reg. 45.

Anno Cycli 19. (1522.) ſuccedit XI ÇUM deceſſoris natu ſecundus, tredecennis.

Initio ſpecimen dedit boni Principis, pius & prudens. Libellos ſupplices identidem per ſe examinat. Immodicè amans Poëſios. Tempore ſterilitatis moneri poſtulat ſiquid à ſe peccetur, ex ærario interim & annonâ Regiâ ſubditis providens. Magnum murum reparari jubet. Impenſe deditus Bonziorum ſomniis, & ſupplicationibus, nec non Ambroſiæ immortalitatis, & Alchimicæ artis ſtudioſior, cui conquirendæ per ſingulas provincias Legatos deſtinat. Quin anno Imperii ſui 18. meditabatur Imperio ad tempus ſe abdicare, commiſſâ rerum curâ hæredi filio, niſi primates obſtitiſſent; qui iteratis libellis binas ſectas *Fœ* & *Lao kiun* penitus eliminandas, ſed in caſſum contendebant. Renovat Conditoris Legem circa titulum *Confucii*, quem non alium eſſe vult quàm *Sien ſu*, hoc eſt *Magiſtri vitâ functi*. Vetat inſuper ejuſdem ſtatuas conflari, ſolâ tabellâ memorativâ permiſſâ. Vir inops duas filias vendere & proſtituere cogitabat, quo cognito ambæ in flumen ſe præcipitarunt: iis mauſoleum Imperator erigi jubet, cui titulus, *par Virginum*.

Anno Cycli 47. Imperii 29. Tartari cum exercitu 60. millium, aulæ approximant, ſed ab exercitu Sinenſi cæſi fugatique, captis 200. & amplius armorum ductoribus. Anno ſequenti Tartarus legationem mittit, quâ facti ſui veniam poſtulat, rogans liceat ſibi quotannis ad equos vendendos excurrere. Annuit Imperator, ſed quia experientiâ docti quod anſa ſeditionibus & rixis inter Præfectos & Mercatores daretur, & quod ſub eo prætextu prædas agerent, interdictum deinde fuit equorum commercium.

Anno Cycli 49. Imperii 31. (qui fuit æræ Chriſtianæ 1552.) ſecundâ Decembris obdormivit in Domino Orientis Apoſtolus S. Franciſcus Xaverius in Sinarum inſulâ Sancheu, *ſubjectâ provinciæ* Quam tum, *ætatis ſuæ anno* 55.

Anno 50. maritimi prædones Duce *Hoam che* cum classe 100. navigiorum littora Sinensia infestant.

Anno 52. Japones, qui priùs ut clientelares ventitare cùm muneribus soliti, jam ut prædones & aperti hostes ad quatuor mille numero ad oram provinciæ *Che kiam* exscendunt: cæduntur ad internecionem 1800. reliquis fugâ dilapsis, & dum naves repetunt, mari haustis. Anno sequenti ad decem mille iterum exscendunt, sed à *Cao lim* militum 900. dumtaxat ductore quatuor præliis cæsi, mox à superveniente milite undequaque cincti prorsus extincti sunt. Post septem rursus annos novæ Japonum copiæ oram maritimam provinciæ *Fo kien* invadunt: imparatos ex improviso Dux belli *Cie* adortus ad internecionem delet. In Septentrione Dux belli *Lieu han* extra murum cum exercitu contra Tartaros pugnaturus progreditur; his autem ad interiora & sylvas suas dilapsis, non aliud operæ pretium tulit præter 28. Tartarica capita & 170. camelos.

CYCLUS LXXII. Annus post Chr. 1564.

Anno Cycli 3. Imperatoris 45. & postremo offertur libellus supplex quo severè monetur, sibi & Imperio attendat, sic ut initiis extrema respondeant. A viginti & ampliùs retrò annis statuta & leges majorum pessum ire, & nisi succurrat, Imperium in interitum vergere: raro filium hæredem Imperii ad colloquium paternum admitti: incorruptæ fidei clientes abjici, aut duriùs haberi, & ob diffidentiam & suspiciones levi de causâ indignè mulctari: Deliciis hortorum & otio cum puellarum gregibus indulgere plùs æquo, neglectâ quodammodo Imperatrice legitimâ conjuge: homines belli ignaros, & auri magis quàm honoris cupidos, exercitibus præfici; ærarium exhauriri in Palatiis & hortis extruendis, & Bonziorum næniis & supplicationibus, necnon Pharmacis fictæ immortalitatis, quæ ab ipso cœlo delapsa mentiuntur; quasi verò ab ipsis temporibus *Yao* & *Xun* ab eâ moriendi lege quispiam immunis sit repertus, &c. Excanduit ad hæc Imperator, libellumque in terram abjicit, quem rursum arripiens ac relegens suspirat, pœnitudinis ostendens indicia, sed seræ: nam 10. Luna morbo correptus, sumptoque immortalitatis toxico mortalem se sensit extinctus anno æt. 58.

12. MO ÇUM, aliàs *Lum kim*, id est, augusta gloria. Regn. 6.

Anno Cycli 4. (1567.) succedit MO ÇUM decessoris filius. A patre in vincula detrusos solvi jubet; alios morte mulctatos ad solatium afflictæ familiæ, posthumis titulis donat. Cæterùm Princeps moneri impatiens, & monentes ad inferiorem dignitatis gradum plerumque abjiciens, multa à patre rectè instituta pro arbitrio suo immutat.

Legitimam conjugem, quòd sterilis & morbida esset, in aliud Palatium migrare jubet; improbantibus rem

proceribus, respondet, nihil ad ipsos & regni statum res inter conjuges pertinere; conjugem, cùm convaluerit, à se revocandam.

Cùm juxta leges nemo in patriâ provinciâ fungatur magistratu civili, obtinuit per libellum supplicem *Cao* Colaus, ut minoris notæ præfectis (uti sunt ii qui præsunt litteratis, aut exactoribus vectigalium) in natali solo magistratu fungi liceat.

Anno Cycli 9. Imp. 6. in morbum incidit. Imperatricis & Colai *Cham kiu chim* tutelæ committit hæredem decennem, & sequenti mox die moritur æt. 36.

13. XIN ÇUM, aliàs *Van lie*, id est, decem mille annorum ephemerides. Reg. 48.

Anno Cycli 10. (1573.) succedit XIN ÇUM decessoris filius, Princeps supra ætatem prudens. Tantâ tutorem & magistrum suum *Cham kiu chim* in veneratione habet, ut quoties docendi gratiâ adveniret, si æstas erat, præmitteret qui flabello regio sudantem refrigeraret; si hiems, tapetes duplicatos juberet insterni: quin & ægrotantem invisit, & medicam potionem manu regiâ porrexit; filio quoque ejus, cui primum nomen secundi ordinis in examine ad doctoratum obtigerat, in gratiam magistri sui primi ordinis nomen secundum concessit.

Fuit æquitatis & justitiæ amans, & ut erat perspicacis & prompti ingenii, ita & litterarum librorumque studiosus. Statuit ut licentiati ex 15 provinciis, regiis sumptibus in aulam ad examen deducantur. Interest ipse Doctorum examini. Libellos supplices, quos primo intuitu penetrabat, quotidie ab horâ quartâ matutinâ examinare & decidere solebat, rariùs tamen se videndum præbebat. Ordinavit ut singulorum per Imperium Præfectorum nomina, gradus, patria, per 4. anni tempora typis evulgarentur, qui mos hodieque viget.

Anno Cycli 11. Tartari in *Leao tum* irruentes Duce *Chin* ad internecionem cæduntur. Imperator in gratiam matris, quæ idolis erat addictissima, amnistiam indicere statuerat: impedivit Colaus, allegans eam impunitatis spem ad omnia scelera viam pandere, cœlum ipsum utique pœnas à sceleratis exigere, quin & in Bonziorum inferno sua flagitiis decreta esse supplicia.

Anno Cycli 16. Imperator postquam de more solenni ritu pileo virili donatus esset, uxorem ducit, quam mox creat Imperatricem.

Sistendis & aliò derivandis ingentium aquarum eluvionibus 800. millia operariorum adhibet.

Anno Cycli 18. (1581.) primus è Societate Iesu P. Michael Rogerius Sinam ingreditur.

Anno 19. nascitur è Gynecæi servâ filius primogenitus, futurus unius mensis Imperator, quòd è legitima prolem non susceperit. Cometa apparet. In provinciâ *Xan si* tanta sterilitas, ut innumeri mortales

fame interierint. Excavatæ ſcrobes ſeu foſſæ ingentes variis in locis circiter ſexaginta, *Van gin kem* dictæ, id eſt, *myriadis mortalium foſſæ*, quòd ſingulæ caperent cadaverum myriadem. Fuit mulier quæ conſpicata maritum fame enectum in foſſam projici, in eandem inſiliit, ſed juſſu Præfecti inde extracta, mortuo marito non ſuſtinens ſupereſſe, triduo poſt expiravit.

Eodem anno Tartari excurrentes à, Duce *Li chin* ſupra decem mille cæſi. Moritur hoc anno *Cham kiu chim* Colaus & Magiſter Imperatoris, qui eundem titulo poſthumo *Ven chum*, hoc eſt, *viri litteris & fide præſtantis*, honoravit, juſſitque corpus in patrium ſepulchrum provinciæ *Hu quam* cum pompâ deduci: verùm biennio pòſt graviter ab æmulis accuſatus, ipſe cum poſteris, titulis & dignitatibus exutus, fortunis etiam omnibus fiſco Regio addictis. Hujus filius voluntario ſuſpendio pœnas prævênit.

Anno Cycli 20. (1583.) Tartari viâ factâ per concreta gelu flumina magno numero in Sinâ graſſantur, & tandem penè ad internecionem deleti.

Eodem anno ingreſſus Sinam P. Matthæus Riccius S. I. fundator futurus ingentium Miſſionum.

Anno 22. ingens rurſus ſterilitas. Ipſe Imperator mœſtus & lugens pedes egreditur ad exorandam à cœlo calamitatem. Vectigalium quoque mediam partem remittit. Alio item tempore ſterilitatis, *Nan kin* ſeptem milliones condonat. Mittit per omnes provincias viſitatores qui examinent Præfectos & rerum ſtatum populique ærumnas.

Anno Cycli 29. Cometæ ad ortum conſpicui occaſione libellus ſupplex offertur à Senatore *Fum ngen*, quo oſtendit cometem ſcopæ inſtar eſſe, quâ portenditur everrendos ex Imperio miniſtros adulatores & muneribus corruptos, quos inter, tres præcipuè notabantur: pro monitis carcerem in præmium retulit & mortis ſententiam; at pietas filii pro patre vitam offerentis, Principem movit, ut mors cum exilio permutaretur.

Anno Cycli 30. viſus Cometa. Anno 31. in *Ho nan* provinciâ tanta fames, ut carnibus humanis veſcerentur. Fami ſubvênit ex ærario Regio pius Imperator. Japones Coream invadunt, ferro & flammâ vaſtant omnia, multaſque urbes ſuæ poteſtatis faciunt: fugit Rex, & mittit legatos in Sinam pro copiis auxiliaribus. Mittuntur mox copiæ: fit pugna, & utrimque cædes ingens; tandem deleti penitus Japones: qui deinde legationem mittunt ad Imperatorem, & veniam deprecati titulum ſibi tribui rogant. Sequenti anno titulus eis conceditur *Ge puen vam*, hoc eſt *Iaponiæ Regis*; ſed vetuit in poſterum legationem ab eo in Sinam inſtitui.

Anno

Anno 33. jubet Imperator, nequidquam repugnantibus ministris, aperiri auri & argenti fodinas in *Ho nan*, *Xen si*, & *Xan si*. Post sexennium easdem occludi jubet.

Anno Cycli 34. Imp. 25. (1597.) primitiæ BB. Martyrum Iaponum, qui pro fide in Cruce transfixi.

Anno Cycli 38. Imp. 28. (1600.) Lunâ 12. quæ respondet Ianuario anni 1601. P. Matthæus Riccius primùm aulam ingreditur, die autem 24. ejusdem Lunæ Imperatori offert munera, inter quæ Imago Salvatoris ac Deiparæ V.

Niu che, seu Tartari Orientales jam formidabiles, è septem Dynastiis seu hordis, quibus constabant, post varia inter se bella, tandem ab uno capite in regnum evadunt. *Tan yu*, seu Tartari Occidentales, deliniti muneribus Regiis, à bello inferendo cessant.

Imperator liberum sibi ratus è binis, quos habebat, filiis, alterutrum successorem eligere, eò quòd neuter (quippe ex illegitimo thoro geniti erant) ad Imperium jus haberet, statuit hæredem declarare secundò genitum ex reginarum unâ, quam deperibat. Obstitit Senatus, allegans id per leges haudquaquam licere. Perstat tamen in proposito Imperator, perstat & Senatus, è quo alii castigati, alii ab officio depositi, alii rejectis dignitatis insignibus aulâ excessere. Cessit tandem legibus Princeps, & è serva Gynecæi primogenitum hæredem declarat.

Anno Cycli 41. tanta in aula inundatio, ut muri urbis corruerint.

Anno 44. Lunâ 2. die 1. Eclipsis solis. Anno 45. in Austro magna inundatio, & in *Xen si* sterilitas.

Anno Cycli 47. Imp. 38. (1610.) Lunâ 4. moritur Matthæus Riccius, cum fama sanctitatis, anno æt. 58. Missionis 27. Huic Imperator magnum prædium in sepulturam assignavit.

Anno Cycli 48. tanta inundatio in urbe regia, ut nec equis, nec curribus utendis locus esset.

Anno Cycli 52. Imp. 43. (1615.) prima & sævissima in Christi legem persecutio in Nan kim *mota à* Xin kio *è præcipuis Præfectis uno. Præcones Legis alii verberibus cæsi & in caveis ligneis Macaum avecti, alii huc illuc dispersi, à Præfectis Christianis clàm servati. Post 6. circiter annos respirare & florere cœpit res Christiana, persecutore dignitatibus suis privato & ingloriè mortuo.*

Anno Cycli 53. Imp. 44. Tartari multis lacessiti injuriis, vi jam unitâ fortiores, non jam prædas agere, sed urbes etiam suæ potestatis facere tentant. Movebat illos inter alia, quòd mercatores sui in *Leao tum* barbarè à Præfectis Sinensibus tractarentur, & facultatibus suis per nefas privarentur, ad hæc Regis sui per summam perfidiam capti & obtruncati jactura. Quare hujus filius cum valido exercitu urbem *Cai yuen* in *Leao tum* invadit ac capit. Facti sui causam Impe-

peratori conſcribit, ſolam videlicet miniſtrorum ſuorum inſolentiam. Paratus urbem reſtituere, & arma deponere, ſi modò acceptæ injuriæ fieret ſatis. Epiſtolam improvidè Imperator ſummis Præfectis committit, qui nec reſponſo Regem Tartarum dignati ſunt. Quo contemptu in furias actus, vovet 200. millia capitum Sinenſium parenti ſuo ſe litaturum: mox cum 50. armatorum millibus *Leao yam* Metropolim capit, totamque ferè ditionem, unde progreſſus in provinciam Pekinenſem, omnia fermè ſui juris facit. Ipſam quoque urbem Regiam aggreſſurus, niſi ſupervenientes undique ingentes copiæ eum ad *Leao yam* Metropolim cum ſpoliis remeare coëgiſſent. Hîc ſe Imperatorem Sinarum vocari voluit Tartarus *Tien mim* dictus, hoc eſt *cœli decretum* ſeu voluntas. Princeps planè barbarus & crudelis.

Anno 54. viſæ ſunt myriades glirium & murium tranare magnum fluvium *Kiam* in provincia *Nankim*, res hactenus hîc nunquam viſa.

Anno Cycli 55. Tartarus ſimulatâ legatione Pekinenſes ditiones ingreditur; detectâ fraude, à Sinenſium exercitu invaditur: utrinque cædes ingens. Fugam ſimulat Tartarus, ſed mox Sinenſes copias undique cingit cæditque cum ipſo Duce ad internecionem. Sequenti mox anno ſexcenta millia militum ſubmittit Imperator: Rex Coreanus 12. millia auxiliarium, ac præ Sinis longè fortiſſimorum militum ſociat. Dubio diu marte pugnatum, tandem 50. Sinarum millia cæſa. Victor Tartarus ad Regiæ urbis mœnia appropinquat, in qua 80. millia erant præſidiariorum. Tanta interim in urbe conſternatio, ut Imperator in Auſtralem aulam ſtatueret migrare, niſi obſtitiſſet Colaus, dictitans hac fugâ acriores animos Tartaris addendos, & graviſſimas toto Imperio perturbationes orituras.

QUAM ÇUM, aliàs *Tai cham*, id eſt, magna tranquillitas. Regn. uno menſe.

Anno Cycli 57. Imp. 48. (1620.) Lunâ 7. Imperator VAN LIE moritur æt. 58. ſuccedit filius QUAM ÇUM, Princeps cùm adhuc puer eſſet, litterarum præ viris peritus, & ſupra ætatem prudens, ſed uno poſt menſe, primâ ſcilicet die nonæ Lunæ (errore & incuriâ, uti creditum eſt, Medici) declarato hærede extinctus eſt æt. 38.

15. HI ÇUM, id eſt aliàs *Tien ki*, cœli manifeſtatio. Regn. 7.

Anno Cycli 58. ſuccedit HI ÇUM, aliàs *Tien ki*, filius deceſſoris primogenitus. Princeps naturâ timidus, & pluſquàm par erat Eunuchis fidens, è quibus 12. millia numerantur. Ex toto Imperio nova advocat auxilia. Regi Coreano regia mittit munera, gratias agens de auxiliis ſub avo miſſis, poſtulatque nova & majora. Inter cætera auxilia adfuit cum aliquot millibus mulier, ſeu Amazon Sinica, ex *Su chuen* provinciâ, loco filioli, quem in proprio regno reliquerat (quod Regnum montibus cinctum ſui juris eſt.) Claſſis quoque maritima præparatur. Hac item occaſione ſuadent Imperatori Doctores Paulus & Michaël, ut ex urbe

Macao tormenta bellica majora accersat. Sed antequam pervenissent, jam Tartari è tota ditione *Leao tum* ejecti, ipsa Metropolis recuperata, incolis scilicet crudelitatem Tartari Regis detestantibus, quem alia bella in Tartaria retinebant. Sed hic confecto mox bello, rursus in *Leao tum* irrupit, & Metropolim obsidet, è præsidiariis Sinis 30. millia desiderata, è Tartaris 20. millia: tandem proditione urbs capta, mox edicto publico jubentur more Tartarico capillos radere, siquidem salvi esse vellent, quod posteà per totám Sinam observatum fuit, tametsi milleni maluerint vitam & caput, quàm capillos amittere. Mittitur cum novis copiis contra Tartarum fortissimus Dux *Mao ven lum* è prov. *Quam tum* oriundus: munit arcem *Xam hay* in insula *Cu* sitam, locum inaccessibilem, quo Tartaris aditus intercludebatur in Sinam.

Hoc eodem anno, qui erat Imp. 2. (1622.) urbs Macao, *quæ ob præclara merita gentis Lusitanæ, & maria à Pyratis purgata, Regio favore iis pridem fuerat concessa, & uti olim totius Orientis & Iaponicarum Missionum, ita nunc Sinicarum nobilissimum est emporium, à Batavis terrâ marique obsessa, sed irrito conatu; nam clade acceptâ navigia repetere compulsi sunt.*

Cyclus LXXIII. Annus post Chr. 1624.

Anno Cycli 1. Imp. 4. funesta toti Imperio motuum civilium collisio accidit, increbrescentibus per 4. provincias *Lieu ce* (de quibus supra) hoc est grassantium latronum ingentibus copiis.

Anno Cycli 2. Imp. 5. (1625.) prope Metropolim prov. Xen si *monumentum lapideum, quo Lex sancta describitur, & 70. Evangelii præconum Syriacis litteris insculpta nomina, tandem è terrà ceu sepulchro mille & ampliùs annorum effossum in lucem prodiit, magno Neophytorum gaudio, & irrefragabili fidei, quam prædicabat Societas Iesu, testimonio.*

Anno Cycli 4. Imp. 7. moritur Imperator Tien ki æt. 32. Tyrannus item Tartarus *Tien mim* dictus moritur, cui successit *Tien çum* filius, patri per omnia dissimilis, mitis indolis, clemens, humanus.

16. Hoai çum, aliàs *çum chim*, id est, Augustum omen felicitatis. Regn. 17.

Anno Cycli 5. succedit Hoai çum, seu *çum chim* frater decessoris, & filius Quam çum, natu quintus, litterarum amans, quas elegantissimè exarabat. Princeps optimæ indolis, Bonziis apprimè deditus, etsi de Religione Christiana, quam ab avo audierat, semper bene senserit, eamque foverit: suppliciorum rigorem mitigat in resolvendo lentus. Fidos ministros non audit. Vestium splendorem moderatur, serici quoque textrinis inhibitis. Præfectorum cum Eunuchis communicationem interdicit. Milites Palatii ab Eunuchis introductos, viatico instructos, ad ædes patrias & amicos visendos mittit ad mensem, deinde iisdem reditum interdicit. Cæterùm castus passim habitus, quique

legitimum thorum inviolatè ſervaverit. Auctor hic fuerat fratri deceſſori, ut Eunuchorum Principem (cui *Guei cum* nomen) longè potentiſſimum & crudeliſſimum è medio tolleret. Ab ejus enim arrogantia & protervia, & Aulæ & Imperii ruinam imminere. *Guei cum* igitur ſibi malè conſcius, hoc imperante mox ſumpto toxico gravius ſupplicium prævenit. Mortui cadaver à furente populo in fruſta diſſectum, ingens vis auri & unionum fiſco addicta, multa fana eidem viventi ad memoriam ab adulatoribus per Imperium erecta, flammis abolita & ſolo æquata ſunt.

Imperator, quòd acre bellum gerendum eſſet contra domeſticos hoſtes, prædones ſcilicet, mittit cum novo exercitu *Yuen* Eunuchum, cum ampla poteſtate paciſcendi cum Tartaro: *Yuen* verò vir ſubdolus & perfidus, auro clàm corruptus, iniquis conditionibus paciſcitur. Imperator pacem reſcindit, *Yuen* ut ad eam admittendam compellat, ſublato primùm æmulo ſuo *Mao ven lum* Duce fidiſſimo per venenum in convivio, auctor fit Tartaro, ut per aliam viam invadat Pekinum. Fit expeditio pro voto uſque ad aulam, quam & obſidet: advocatur Dux *Yuen* in auxilium: adeſt, & quidem per muros urbis nil ſibi metuens introduci ſe ſinit, moxque quæſtione habita, proditionis convictus jugulatur; quo audito Tartarus ſolutâ obſidione in *Leao tum* ſpoliis onuſtus regreditur: varia poſt hæc anceps belli utrimque fortuna per octennium circiter.

Anno Cycli 8. (1631.) *primi ex S. Ordine Prædicatorum, ac deinde S. Franciſci, Sinam intrant.*

Anno Cycli 10. *Imp.* 6. (1632.) *pie moritur* Siu *Doctor Paulus è ſupremo Præſide tribunalis rituum Colaus, & rei Chriſtianæ columen. Pro hac tuendà Apologiam in perſecutione obtulit, in quâ & dominia ſua, & facultates & familiam ſeque ipſum in pignus obtulit, ſiquid non ſanctum Lex Chriſtiana continere probaretur. Pro hac autem promovenda firmandaque patres* Terentium, Rho, Adamum, *&c. ad reſtaurandam Aſtronomiam & Kalendarium Imperatori felici cum ſucceſſu propoſuit. Reliquit autem hujus curæ ſucceſſorem* Li *Petrum itidem Colaum. Eunuchorum operà è Gynecæo præcipuæ puellæ, annuente Imperatrice, fidem & baptiſmum ſuſceperunt.*

Anno Cycli 12. Imp. 8. moritur Rex Tartarus *Tien çum*, cui ſuccedit filius à colenda virtute *çum te* dictus, pater ejus qui proximam fundabit familiam. Princeps prudens, comis, quippe puer inter Sinas occultus vixerat, litteras, linguam, & mores Sinicos egregiè doctus. Unde Duces ac Præfectos Sinenſes plurimos ſua benignitate ſibi conciliavit & attraxit, pertæſos ſcilicet tam pravi regiminis, quoſque Imperatoris auſteritas, ob infauſtos armorum ſucceſſus dirè ſævientis abalienabat. Hoc

Hoc & sequentibus annis nil nisi intestina bella, cædes, rapinæ, à prædonum octo exercitibus, quæ fuit potissima perdendi Imperii causa: nam à Tartarorum irruptionibus satis præmunitum jam videbatur. Octo perduellium capita pro summa rei inter se decertant, donec tandem ad duos perduellium Principes *Li* & *Cham* tota vis armorum devoluta est. Hi, ne alter ab altero consumatur, ab invicem recedunt: *Cham* quidem ad Occidentales provincias *Su chuen* & *Hu quam*, (de quo infrà agetur) *Li* verò ad Boreales, animum & exercitum applicant: & hic quidem è provincia *Xen si*, quam ex parte occupaverat, provinciæ *Ho nan* Metropolim obsidione cingit, sed cum clade coactus eam solvere. Repetitur obsidio, quæ sex menses tenuit cum tanta obsessorum constantia, ut caro humana venalis exponeretur: adest tandem Imperatoris exercitus suppetias laturus, cùm extremum nil tale suspicans & metuens, exitium attulerit: nam cum ruptis Crocei fluminis aggeribus latronum exercitum aquis delere moliretur, accidit ut tota urbs cum 300. incolarum millibus aquis hausta fuerit. Contigit miseranda hæc strages nonâ Octob. anni 1642.

Li interim totâ provinciâ & deinde *Xen si* potitus, omnes quotquot erant Præfectos ubique interficit, Expræfectos mulctat pecuniis, populum verò benignè habet, onera etiam & vectigalia remittens. Quo factum, ut multæ copiæ Imperatoriæ ad se diffluerent, & ipse *Li* Dux latronum tantâ auctus potentiâ jam titulum Imperatoris sibi vindicaret. Mox *Xen si* provinciâ subactâ, Pekinensem ingreditur, & ad ipsam urbem Regiam securus contendit, quò jam diu ante millenos clam immiserat subdolus, qui se adventante turbas cierent, & minimè dubius de tradenda urbe, per summam scilicet proditorum perfidiam, & Præfectorum inter se & cum Eunuchis discordias. Præsidiariorum 70 millia urbi tuendæ præerant, & tamen tertio ab adventu die portis ultrò apertis urbem cum 300. millium exercitu intrat, & rectâ ad palatium pergit ipsius Imperatoris. Hic jejuniis & Bonzaicis supplicationibus instituendis intentus, & omnium quæ agebantur ignarus, tandem proditum se agnoscens, cum 600. armatis portis egredi tentat & gloriosè occumbere, sed desperatis consiliis & rebus, desertus ab omnibus, in palatium regressus, in hortum secedit, ubi in vestis fimbriâ proprio sanguine scripsit ejusmodi verba: *Mei me prodiderunt, de me statue quod placuerit, modò populo meo ne noceas.* Deinde stricto acinace nubilem filiam, ne in latronum manus incideret, dum tentat perimere, illa ictum declinans, brachio mutila exanimis concidit. Ad extremum fasciâ collo involutâ se ipsum Imperator suspendit anno æt. 36. Cum eo nomen Imperiique tota-

prosapia 80. ut fertur, millibus constans, paulatim extincta. Ad hujus exemplum supremus Colaus ibidem se suspendit, quod idem alibi & reginæ & fideliores Eunuchi præstiterunt. Regium cadaver diu quæsitum, altero tandem die casu repertum, in conspectum Tyranni in solio sedentis adducitur, à quo multis injuriis barbarè habitum, binis ejusdem filiolis (nam primogenitus fugâ evaserat) capite truncatis, ac Præfectis omnibus crudelissimè mactatis. Urbe deinde totâ militum furori libidinique permissâ, mox ad debellandum fidelissimum Ducem *V san quei* sese accingit, qui cum suprema potestate exercitui Sinico contra Tartaros præerat in *Leao tum*: obsidetur urbs & arx validissima 70. leucis ab urbe Regiâ distans. Ut verò ad deditionem filium impellat latro, patrem ipsum ante urbis muros constituit, comminatus acerbissimam necem, nisi urbem tradat. Filius *V san quei* è muro patrem aspiciens, flexis genibus ab eo veniam deprecatur, plus se Regi & patriæ, quàm patri debere contestans, adeoque millies potiùs moriendum, quàm latroni turpiter serviendum. Laudavit filium pater, seseque carnificinæ pro eadem patria constanter obtulit. At filius ulturus Imperatoris & patris mortem, ad Tartarum Regem cum muneribus legationem mittit, invitans ad arma & auxilia contra Tyrannum pactis conditionibus: adest hic alacer cum 60. millibus. Obsidio solvitur, fusis prædonum copiis. *Li* Tyrannus in aulam regressus, nec ibi securus consistens, direptis thesauris regiis, urbeque & aulâ flammis traditâ, cum exercitu fugit in *Xen si* provinciam, Tartaro equis pernicibus fugientem turbam ferro & armis persequente. Rex interim Tartarus *çum te* in Sinarum ingressu moritur, postquam filium natu minorem hæredem declaraverat, commissâ belli & Imperii curâ *A ma vam* patruo Regulo. Mox puer sexennis & supra ætatem prudens, urbem triumphans ingreditur, & communi totius populi congratulatione & plausu tanquam Assertor patriæ excipitur, & in solio collocatus Imperator salutatur, omnibus uno ore acclamantibus, *vivat Imperator, vivat* (Van suii, Van suii) *decem & decem millibus annorum*, & hæc vox populi Imperium illi contulit.

XXII. Familia.
1. XUN CHI, *id est* prosperum regimen.
Regn. 17.

XUN CHI dicebatur Imperator, fuitque conditor novæ familiæ Imperialis Tartaro-Sinicæ, *Tai cim* dictæ, hoc est *magnæ puritatis.* Hic annum Imperii sui primum velut bene sibi ominatum, statuit eum, qui fuit decimus septimus & funestissimus decessori *çum chim.* Fuitque Cycli 73. annus 21. post Christum verò 1644.

V san quei (à quo creditur in prælio occisus *Li* Tyrannus) jam serò agnoscens, ad canes arcendos à se leones incautè admissos, admittit à Tartaro Reguli dignitatem & titulum *Pim si*, seu *pacificantis occa-*

ſum, aſſignatâ pro ſede ipſius Regiæ Metropoli *Si ngan* provinciæ *Xen ſi*, quam latro ferro & igne priùs vaſtaverat. Tartarus ſubactis feliciter provinciis Borealibus, ad Auſtrales animum & arma convertit, anno ſequenti proclamatus jam erat Imperator in *Nan kim* Metropoli, *Hum quam* nepos *Van lie* Imperatoris; at mox captus, & Pekinum abductus, cum primogenito *çum chim* (vero-ne an ficto, incertum) ſtrangulatur. Itur exinde ad Metropolim prov. *Che kiam*, in qua *Lo vam* Regulus, Imperatoris titulum recuſat, videnſque urbem Tartaro cinctam, ut ſuorum excidium præverteret, è mœnibus flexis genibus ſupplicabundus, *de me*, inquit, *quod vultis ſtatuite, pro meis ſubditis ecce me victimam:* quo dicto ex urbe prodiens, ſe Tartaro tradit: quæ pietas, ſi non Principem, at urbem certè ſervavit & cives. In provincia *Fo kien* alter *Van lie* nepos, *Lum vu* dictus, Imperator proclamatus, ſed à Tartaro provinciâ totâ pacificè occupatâ, mox occiditur. Erat tum Architalaſſus è *Fo kien* oriundus, *Chin chi lum* dictus, qui Macai Luſitanis primùm ſervierat, & ſacro fonte ablutus, Nicolai nomen erat ſortitus. Hic ex parvis initiis, & magnis deinde commerciis cum Hiſpanis & Hollandis, factus ex Pyrata famoſo, ingentium claſſium Ductor, Imperatori primùm *Lum uu*, deinde Tartaro, ſed ſimulatè ſe ſubjecerat, à quo Regulus creatus, & ad ſolemne convivium invitatus, ſpecie honoris majoris in aula adipiſcendi deluſus, ad eam honorificè deducitur. Interim filius *Que ſim* cautior factus, in totius claſſis paternæ Imperium ſuccedit, nullis aut patris adhortationibus, aut Tartari promiſſis à fidei erga Regem & patriam propoſito dimovendus.

Jam ad *Quam tum*, & deinde *Quam ſi* provincias debellandas Tartaricus deſcendit exercitus, obvias quaſque urbes & loca facili negotio capit: verùm in provincia *Quam ſi* victoriarum curſus nonnihil ſtitit. Erat ibi Prorex *Kiu* Thomas, & militiæ totius, quæ ex variis provinciis eò confugerat, Dux ſupremus *Chin* Lucas, ambo Chriſtiani. Pugnatum eſt acriter: tandem Tartari victi cæſique. Mox victores Sinæ Imperatorem eligunt *Yum lie*, dictum è ſtirpe *Van lie*, qui ex Metropoli provinciæ *Quei cheu*, ubi Regulum agebat, deductus, regiam ſedem in *Chao kin* urbe prov. *Quam tum* conſtituit. Huic à conſiliis erat Eunuchus præcipuus *Pan* Achilleus, fidei chriſtianæ zeloſiſſimus, cujus operâ & unà patris Andreæ Coffler, ipſa Imperatoris mater, uxor & filius Imperii hæres ſacro fonte abluti ſunt. Et hic quidem, ut erat nomine, ita & re ſperabatur futurus Sinarum Conſtantinus. Regina certè, annuente Imperatore, legatum miſit Michaelem Boym ad præſtandam S. Sedi obedientiam, uti Urbs & Orbis agnovit. Percrebreſ-

cente igitur famâ tam victoriæ de Tartaro reportatæ, quàm novi Imperatoris, mox in prov. *Fo kien Vam* quidam Sacrificulus (olim Dux militiæ) cum latronum undequaque emergentium cuneis, nec non *Que sim* Architalassus, Nicolai filius, captas urbes recuperant, hic maritimas, ille mediteraneas: in prov. *Kiam si*, *Kin* Prorex à Tartaro deficit, nec uno prælio de iisdem victor extitit.

In Septentrione duo belli Duces *Ho* & *Kiam* singuli exercitum conflant. Dux *Ho* plurimas urbes provinciæ *Xen si* sui juris facit, ipsamque Metropolim obsidet, sed irrito successu: *Kiam* verò in provinciâ *Xen si* cum 140. equitum millibus & numerosiori peditatu Tartarorum exercitum duobus præliis ita cædit & fugat, ut jam aperto marte congredi Tartarus non auderet: sed hic tamen partim astu & dolis, nec non auro & promissis, partim cunctando, partim proditione natâ ex mutuis inter Sinarum Duces discordiis, vi demum & armis tam in Austro quàm Septentrione, omnium ferè victor urbium & hostium, trium aut quatuor annorum spatio tandem evasit.

Ad Occidentem in prov. *Su chuen* grassabatur alter latronum Dux *Cham hien chum*, de quo suprà; Sinicus Nero, aut potiùs carne humanâ indutus dæmon, etsi in speciem comis ac suavis erga milites, quibuscum, ut miles gregarius, ludebat & epulabatur. Hic postquam barbarè sæviisset in provinciis *Hu quam*, *Ho nan*, *Nan kim*, *Kiam si*, tandem furorem omnem in prov. *Su chuen* convertit. Primò è familia præterita Regulum, aliosque occidit: non semel ob unum sontem levi de culpa, omnes ejusdem plateæ, in qua is habitaverat, jubebat interfici, & ob unius militis crimen, totam legionem duorum millium, & ob unius Medici errorem in curando carnifice suo, mox centum Medicis vitam ademit. E sexcentis, quos habebat Præfectis, exacto sui muneris triennio, vix viginti supererant, cæteris vario mortis genere levi de causa mactatis. 5. millia Eunuchorum neci dedit, quòd inter eos fuisset, qui eum non Regis titulo, sed proprio *Cham hien chum* nomine compellasset. Ob unius sacrificuli (qui pridem auctor fuerat gravis persecutionis contra legem Christianam) 20. millia Bonziorum orco sacrificat. Laudat se coram Patribus Ludovico Buglio & Gabriele de Magallanes (quos modò amat, modò neci quater destinat) tanquam rem præclaram egisset, *Hi*, inquiens, *vobis vitam demere volebant*, *sed cœli Dominus me misit, ut de iis pœnas exigerem.* Sæpe collaudabat legem Christi, promittens, à se, ubi Imperio potiretur, magnificum Deo Templum extruendum. Ad litterarium examen & gradum studiosos undique edicto convocat. Adsunt 18. millia: hos omnes

nes in urbis gymnasio congregatos ad unum interfici jubet, quod, uti dicebat, suis sophismatis populum ad rebelliones sollicitarent. Anno (1646.) Imperatoris *Xun chi* tertio, profecturus in *Xen si* contra Tartaros, totius Metropolis *Chim tu* cives vinculis constrictos extra urbis mœnia jubet consistere; ipse obequitans in medio populi, qui flexis genibus cum ejulatu & lacrymis vitam deprecabatur, stans tantisper quasi dubius quid ageret, mox, *Occidite*, inquit, *occidite hos perduelles*. Quare omnes Tyranno inspectante sunt trucidati. Feruntur fuisse sexcenta capitum millia, è quibus innumeri parvuli, operâ Patrum baptismatis aquâ abluti, è carnificum manibus ad cœlos evolarunt. Deinde militibus congregatis edicit, ut exemplo suo quisque uxores suas, velut expeditionis bellicæ onera & impedimenta, è medio tollat; ipse ex 300. quas habebat, 20. dumtaxat ad trium Reginarum obsequium puellas sibi reservat. Totus exercitus Ducis imperium secutus, omnes, quotquot erant, mulieres interficit; mox incensis urbibus & Metropoli amplissimâ, *Xen si* provinciam ingreditur. Cùmque ei jam tertiò nuntiaretur, quinque exploratores Tartaros jam comparere, ipse è tentorio sine lorica & galea prodit extra castra rem exploraturus. Mox prima sagitta à Tartaro emissa cor Tyranni transfixit, unde in terram ex equo mortuus corruit: quo prostrato, & deinde cæso & dissipato exercitu, populi *Su chuen* residui Tartaros velut servatores suos lætè excipiunt. Debellatis jam fermè 11. provinciis supererant quatuor Australes, quæ *Yum lie* Imperatori parebant: mittuntur igitur ex aula tres Reguli trium exercituum Ductores. Obsidetur Metropolis provinciæ *Quam tum*. Annum ferè tenuit obsidio cum magna utrimque strage, donec tandem 24. Novemb 1650. Cycli anno 28. Imperatoris verò 7. urbs capta furori militum & deprædationi ad decem dies concessa, ubi 100. ferè millia trucidata sunt. Inde ad Regiam sedem *Chao kin* movet exercitus; sed *Yum lie* Imperator suis diffisus viribus, in *Quam si* provinciam, & deinde in *Yun nan* fugere compulsus. Anno sequenti moritur *A ma vam* tutor & patruus Imperatoris, vir prudens, comis, & ab ipsis Sinis amatus, & cui præcipuè Imperium Tartarus debet. Hujus frater Regulus tutelam sibi vindicabat, sed cùm primates omnes *Xun chi* 14. annos agentem, & cum filia Regis Tartarorum *Tan yu* Occidentalium jam uxoratum, parem Imperio per se administrando esse contenderent, adeo ut suspensis ad Palatii fores Præfecturæ suæ insignibus, negarent se illa ab alio quàm à *Xun chi* recepturos, tandem Regulus acquievit. Cæterùm *Xun chi* præclaris naturæ dotibus instructus Princeps, ut sibi Sinas devinciret, aditus primùm ad se faciles præter morem Regum Sinensium facit.

Leges, litteras, & ſtatuta politicæ Sinicæ, paucis mutatis, intacta voluit, ne quidem permittens, niſi ex ſingulari diſpenſatione, ut litteras & linguam Tartaricam addiſcerent. Sex Concilia ſuprema, à quatuor mille annis inſtituta retinuit, ſic tamen, ut tam Præfectis Tartaris, quàm Sinis totidem conſtarent ſingula; ea verò, in aula ſola, uti & è ſanguine regio Principum ſedes, ſtabilivit, abolitis ſex ſupremis conciliis, quæ in aula Auſtrali ſub familia præterita, & unà in Boreali floruerant. Palladem armatam cum togata egregiè conſocians, Philoſophis Sinicis, ut anteà, regendas urbes & provincias conceſſit. Quia verò ſagaciſſimi ingenii & magni judicii Princeps probè intelligebat, ab ſincero & incorrupto Litteratorum in examine ad gradus delectu pendere ſalutem & ruinam Imperii; cùm fortè comperiſſet auro emptum cenſorum & examinatorum favorem, ex his ſex & triginta inexorabiliter capite plecti juſſit, candidati autem, quotquot uſi muneribus fuerant, juſſi denuò in certamen deſcendere, victoribus veniam & gradum indulgens, victos verò cum tota eorum familia in Tartariam ſuam voluit relegari, quo ſupplicii genere hodieque plurimi toto Imperio criminum rei quotannis mulctantur ut Tartariæ deſerta repleant, gentemque multiplicent, filiis ſaltem & nepotibus Tartaricum genium paulatim ſuſcepturis.

P. Joannem Adamum Schall, vulgò *Tam jo vam*, ſingulari proſequitur amore, quem proinde non alio, quàm *Ma fa*, quod Tartaris *ſeniorem patrem* ſignificat, nomine compellat. Europeam Aſtronomiam introducit præfecturâ ſupremâ tribunalis Matheſeos ei commiſsâ, nequidquam frendentibus æmulis & præcipuè Mahometanis, qui omnes à 300. jam annorum poſſeſſione deturbati ſunt. Raro privilegio eidem concedit, ut quovis tempore abſque ullius tribunalis interventu immediatè libellos ſupplices offerret, quos ferè centum obtulit: quæ res in magnum ceſſit Imperii & religionis emolumentum. Hinc Religio Chriſtiana, quæ hactenus quaſi ſub modio latuerat, jam ſuper tecta ubique prædicabatur, templo novo cum regia auctoritate, & publica ſolemnitate erecto, anno jubilari 1650. altero deinde ad ortum templo, regio item favore exædificato, templum & ædes Adami ipſe Imperator adire dignatus eſt, & quidem intra biennii ſpatium circiter vigeſies.

Anno Cycli 33. (1656.) prima legatio à magno Moſcoviæ Duce, quæ quòd honores more & ritu Sinico exhibere renueret, optato ſucceſſu caruit ſecus quàm altera legatio decennio pòſt inſtituta Fuit & alia magnifica ab Hollandis legatio, ſpe etiam ſuâ & ſucceſſu fruſtrata.

Anno Cycli 36. Imperatoris 15. (1659.) Archita-

lassus *Que sim*, Nicolai filius, qui hactenus ad littora maritima continuis excursionibus cum magna strage prædas egerat, cùm anno præterito 500. navigia in oræ Nankinensis scopulos & syrtes allisa amisisset, tandem cum ter mille navigiis, variis oppidis toto itinere occupatis, *Nankim* metropolim obsidet. Urbis & provinciæ supremum Prætorem agebat *Lam*, adhuc adolescens & Sinensis. In Concilio bellico Tartarorum Ductor negat urbem defendi posse, quando à tanta civium multitudine nulla possit sperari securitas, quare omnes ante omnia trucidandos. Cohorruit ad barbari consilium Prætor, &, *si quidem*, inquit, *non aliter urbi & securitati sit consulendum, me ante omnes trucidate*. Repressit hæc vox barbarum pectus, simulque civibus vitam servavit. Vix viginti ab obsidione dies effluxerant, quando incidit dies natalis Architalassi, quem à toto exercitu solitis ludis & symposiis ad triduum celebrari gestiebat. Obsessi interim, in noctis silentio nil tale opinantes, & somno vinoque semisepultos adeò cautè fortiterque aggrediuntur, ut tribus hostium millibus desideratis, soluta obsidione, repetere navigia sint compulsi, relictis omnibus impedimentis in prædam victorum. *Que sim* cladem tantam, & recèns illatam patri fratribusque necem, quà posset, ulturus, non multò pòst cum bellica Tartarorum classe confligit: post acre certamen, tandem Tartarorum navigia partim in fundum dejecta, partim fugâ elapsa, partim capta cum quatuor circiter mille Tartaris, quos omnes, occisis eorum ductoribus, naribus & auribus truncatos, in continentem remisit. Cùm verò tam probrosa spectacula in aulæ conspectu diutius intueri non sustinerent commilitones, regio jussu ad unum omnes contrucidati sunt, quippe qui aut vincere, aut pro patria gloriosè mori debuerant.

Anno Cycli 38. (1661.) *Que sim* Architalassus urbem & arcem munitissimam Insulæ Formosæ à Batavis munitam terrâ marique obsidet. Tandem post quatuor mensium obsidionem, fame obsessos premente, & desperatis, quæ expectabantur auxiliis, cum tota insula pactis conditionibus, in potestatem Sinensium cessit; ibique suæ dominationis sedem *Que sim* constituit, sed minimè diuturnam; quippe anno mox sequenti, cùm accepisset, fœdus Batavos inter & Tartaros contra se initum, ad hæc ab Hispano Milite in Philippinis detectâ conjuratione, multa Sinensium millia contrucidata, recens denique à filio admissum incestûs flagitium, in tantam actus est rabiem, ut digitos dentibus suis dilanians, furibundi instar expiraverit.

Sed & hoc anno 1661. extincta, quæ residua erat familiæ *Mim* præteritæ scintilla, *Yum lie* scilicet

Imperator, de quo ſuprà. Confugerat ipſe in Regnum *Mien que* (vulgò *Pegu)* provinciæ *Yun nan* contiguum, quando Tartarus cum novis copiis adeſt. Datis ad Regem minacibus litteris profugum repoſcit: traditur abſque morâ cum tota familia, & in Metropolim infelix *Yum lie* adductus, eliſis laqueo faucibus ſtrangulatur. Duæ Reginæ mater & conjux aliæque Pekinum abductæ, & cum honore in Palatio ſeparato hodieque ſervantur, & uti conſtat, fidem olim Chriſto datam conſtanter ſervant.

Fatalis quoque hic annus fuit *Xun chi* Imperatori Tartaro-Sinico, qui meliùs cœperat quàm deſiit. Cauſam mortis immaturæ præbuit impotens amor mulierculæ, quam miſer deperibat. Ut autem eâ potiretur, maritum ad ſe vocatum, quaſi de munere ſuo malè adminiſtrato increpitum, alapâ inflictâ à ſe repulit: hic domum reverſus, poſt triduum mœrore conſumptus obiit. Quo cognito conjugem in aulam vocat, & Reginam à legitima ſecundam præter morem creat. Filiolum ei parit nova nupta. Natalis regiâ ſolemnitate celebratur. Poſt trimeſtre moritur infans, & natum mox ſecuta mater. Quàm Regi luctuoſa acciderit utriuſque mors, vel inde patet, quòd præ furore ac dolore amens, arrepto gladio ſibi necem intuliſſet, niſi Regina mater & Eunuchi impetum cohibuiſſent. Voluit tamen 30. hominum ſpontanea morte placari manes concubinæ, ritu apud Sinas execrando, quem barbarum morem ſucceſſor deinde ſuſtulit. Indixit etiam non ſolùm aulæ proceribus, ſed totius Imperii præfectis per menſem, ipſique plebi per tridui ſpatium, luctum habitumque funebrem, tanquam pro Imperatrice, quo eam titulo à morte honoraverat. Modus verò in funebri apparatu ſuprà dignitatem fuit & decorum. Pellicis cadaver ſacrophago rari pretii incluſum, & unionibus inſtratum, more Tartarico rogo imponitur, in quem magna vis auri & argenti, nec non ſerici, & regiæ ſupellectilis injecta, & flammis abſumpta, ducentis quoque aureorum millibus in milites & egenos diſtributis: defunctæ cineres, ipſe Rex muliebriter ejulans, in urna argentea ſuis manibus collocat, quorum amorem Regina moriens unicè commendaverat. Bonziorum autem greges ad duo millia cantibus ſuis & næniis & inſulſis ſuperſtitionibus miſerum Regem adeò jam dementaverant, ut & Gynecæi Virgines & Eunuchos ad aſſumendum ſacrificulorum habitum invitaret, atque ipſe inſuper jam in reprobum ſenſum declinans, raſo capite, victu, & veſtitu Bonziorum indutus, tribus etiam erectis in ipſo Palatio delubris, ad Idola, quæ antea vilipenderat, adoranda, nunc hoc nunc illud per urbem fanum adiret.

Non defuit hìc muneri ſuo Adamus per libellos ſupplices

ſupplices ad priſtinam frugem conatus miſerum revocare; ſed qui monentem plerumque erat ſecutus, moriturus jam non audit: admiſſus tamen aliquot ante obitum diebus, vetanſque coram ſe genua flecteret, poſtquàm loquentem audiiſſet, propinari jubet hoſpiti potum *cha*: nec plura collocutus, domum dimiſit. Auditus interim à ſuis incuſare ſuam negligentiam, & ut daret feriæ, etſi jam feræ pœnitudinis ſpecimen, accepto penicillo, 12. puncta amniſtiæ per Imperium indicendæ conſcribit: demùm ſentiens ſibi jam abeundum, vocatis ad ſe quatuor magnatibus, fatetur culpâ ſuâ malè adminiſtratum Imperium; quòd patri & avo, nec non regulis & bene meritis minus ſit patrocinatus; quòd matris conſilia contempſerit; quòd ex auri cupidine ſtipendiis proceres defraudarit; quòd rebus curioſis addictus multa inutiliter prodegerit, quòd populum non ut filios habuerit; quòd eunuchos admiſerit ac foverit; quòd denique Reginam nuper defunctam inordinatè amaverit, in eaque deflenda tam ſibi quàm ſubditis moleſtus fuerit. Poſtremò filiolum octennem quatrumvirûm tutelæ commendans, viſurus jam patres ſuos veſtem petiit, quam cùm induiſſet, continuò valefaciens collectis cruribus ac brachiis, *ecce*, inquit, *abeo*, ac mox ex variolis deceſſit ſub medium noctis, ætatis anno 24.

Manè inſequenti Bonzii omnes è Palatio ejecti. Sub meridiem loculo cadaver includitur, centum poſt dies (quod iis fit qui ex variolis obierunt) rogo imponendum. Poſtridie octennis hæres in ſolio collocatur, & ab omnibus ritè ſalutatur Imperator. *Conſulat lector librum cui titulus, De initio & progreſſu Miſſionis Sinenſis, & alium de hiſtoriâ novâ Tartaro-Sinicâ P. Fran. de Rougemont, qui de totâ* Xun chi *imperantis ſerie conſcripſerunt.*

2. Cam hi, *id eſt* firma tranquillitas. Regnat hodie.

Anno Cycli 39. (*1662.*) ſuccedit *Cam hi* filius natu minor octennis, quem, relicto primogenito, pater elegerat more inter Tartaros uſitato, ubi ſola patris voluntas tamquam à cœlo delapſa inviolabiliter ſervatur.

Initio ſub tutoribus quatrumviris res publica moderatè pacificèque adminiſtratur. Eunuchorum princeps tamquam tot malorum fax & incentor capite plectitur. 4. millia Eunuchorum è palatio proſcripta, mille reliquis ad infima & viliſſima miniſteria reſervatis. Edictum promulgatur, quo ſub pœna capitali jubentur incolæ totius oræ maritimæ per ſex provincias, mutare ſolum, & per trium ferè leucarum ſpatium ad interiora continentis commigrare, pagis, arcibus & oppidis maritimis ſolo æquatis, omnique prorſus maris commercio interdicto; quo factum eſt ut plurima hominum millia, quæ piſcatu vitam ægre

trahebant, ærumnis & fame interierint, templa etiam non pauca Christianorum cum idolorum delubris abolita sint: quin & civitas Macaensis eandem ruinam erat subitura, jussis Lusitanis mutare sedes, nisi Adamus in primis periclitanti urbi succurrisset: hinc maritimi hostis potentia adeò tandem debilitata est, ut post 20. circiter annos *Formosa* Insula ultrò ventura sit in potestatem Tartarorum.

Anno Cycli 41. *Cam hi* Imp. 3. (1664.) gravissima & universalis persecutio mota contra præcones Legis Christianæ, *de qua consule Relationes PP. Gabiani, Rougemont & Grelon.* Promulgatur edictum Regis contra Religionem tanquam rebellionis & pravæ doctrinæ magistram, cujus caput Joan. Adamus & tres socii acti rei 9. catenis onusti, è carcere ad varia trahuntur tribunalia. Citati in aulam omnes Europæi sacerdotes. Libri christiani, numismata, &c. velut rebellionis tesseræ, flammis tradi jubentur: Ecclesias tamen & sacras imagines violari, & Christianos divexari prohibetur.

Anno 1665. 16. Aprilis, in generali omnium Ordinum consessu damnatur Adamus primò ad laqueum, deinde ad crudelissimi snpplicii genus, quo per minutissimas dissectiones corpus spirantis mutilatur. Sententia à cœtu Regulorum & Quatuorvirûm confirmanda defertur, cùm derepente urbs tota contremiscit, & iteratis motibus concutitur. Indicitur publica amnistia, solvuntur è carceribus rei, uno Adamo excepto; qui post mensem, cùm pridie natalis Regis palatium conflagrasset, à vinculis liber dimittitur: relegantur (quatuor exceptis) qui in aulam venerant Sacerdotes Europæi (tres è D. Dominici, unicus è Seraphica familia, & 21. è Societate) in prov. *Quam tum* metropolim. 15. Aug. piè & pacificè P. Adamus moritur, declarandus deinde innocens, & magno prædio in sepulturam, nec non pristinis titulis & elogio donandus ab Imperatore.

Anno Cycli 43. (1666.) moritur *Sony* Quatrumvirûm natu major. *Cam hi* solenni ritu adit Imperii regimen, quod magnâ cum laude prudentiæ & æquitatis hodieque moderatur. Justitiæ certè mox suæ, aut potiùs divinæ specimen initiò dedit in Quatrumvirûm altero *Su ca ma* nominato. Hic ut erat consilio & authoritate præ cæteris eminens, ita & hostis Christiani nominis eò acerbior, quò dissimulatior. De 20. defectibus accusatus in vincula abripitur, bonisque fisco addictis damnatur ad mortem acerbissimam: Rex sententiæ subscribit, mitigatâ ægri hominis pœnâ, & in laquei supplicium commutatâ. Palàm ergò pridie Nonas Septembris septem filii & nepotes capite plexi, filius natu tertius minutatim concisus, patri denique fauces nervo elisæ.

Anno Cycli 45. Legatio Lusitanica singulari fa-

vore ab Imperatore excipitur, quæ res urbi Macaensi firmandæ profuit.

Anno Cycli 46. (1669.) jussu Imperatoris examinantur ac deteguntur errores novi Kalendarii Sinici à Ferdinando Verbiest, qui à *Xun chi* decessore è prov. *Xensi* in aulam fuerat evocatus. Ediderat illud *Yam quam sien*, qui loco Adami Mathematicæ præsidebat, & blasphemo & pestifero suo libro aulæ proceres, Bonzios, Mahometanos contra Christi legem & Europæ Astronomiam concitarat; sed hæc cum Kalendario è tenebris in lucem pristinam revocata. Quin & Religio Christiana in comitiis Imperii generalibus post 7. dierum examen declaratur, *Nihil pravi, aut quod seditionem redoleat, continere*: revocantur ab exilio ad pristinas Ecclesias Sacerdotes Europæi diplomate regio, quamvis eodem novæ Ecclesiæ vetentur extrui, & indigenæ Christi legem amplecti. *Yam quam sien* præfecturâ exuitur, & ad plebeiorum sortem, ac dein ad mortem damnatur: sed ab hac absolutus, & in patriam remissus, paucis post mensibus in itinere pestilenti ulcere à Deo percussus interiit. Noster verò Ferdinandus Ephemeridum præfectura donatur, plurimis deinde titulis ac favoribus hodieque auctus ab Imperatore quem etiam ad 5. menses magistrum habuit in Mathesi. *Consule librum, cui titulus*: Innocentia Victrix; *& alterum P. Ferdinandi, cui titulus*: Astronomia Europæa ex umbrâ in lucem revocata.

Anno Cycli 50 (1673.) novus turbo ac procella Imperium concutit. *V san quei* (de quo suprà) potentissimus regulus in Prov. *Yun nan*, qui Tartaros malè providus in Sinam introduxerat, in aulam vocatus ire renuit, nisi cum 80. millium comitatu. Mox dimissis legatis Tartaricum jugum excutit. Sinicum constat Kalendarium quod ad vicinos & clientelares Reges mittit. Hoc Rex Tunkinensis aliique admittere renuunt, mittuntque ad Imperatorem. *V san quei* interim tres Provincias *Yun nan*, *Su chuen*, *Quei cheu*, suæ potestatis facit, & insuper mediam ferè partem prov. *Hu quam*: major hujus filius in aulâ capite plectitur. Detegitur conjuratio, trucidantur rei omnes. Bienniò pòst rebellant Reguli *Fo kien* & *Quam tum*, patre utriusque pridem defuncto, habitumque & pileum Sinicum induunt. Accessit his Insulæ Formosæ aliarumque Dynasta maritimus. Actum erat de Tartaro, si quidem junctis animis & armis pro patria libertate decertassent: sed Dynasta cùm à Regulo *Fo kien* velut inferior tractaretur, mox arma in ipsum convertit. Multa utrimque commissa prælia, cladem utplurimùm referente Regulo. Ex aulâ interim cum exercitibus mittuntur Reguli Tartari; in *Hu quam* ipse patruus Imperatoris, alius in *Che kiam* & *Fo kien*, alius in *Quam*

tum & *Quam si.* Regulus *Fo kien* tot cladibus fractus, suisque diffisus, raso rursus capite se Tartaro dedit; à quo benignè habitus, legioni tantisper præficitur. Regulus verò *Quam tum*, quòd item ab *V san quei* inferiore, quàm par erat, titulo donatus esset, rupto fœdere, totam rursus ad Tartarum reduxit provinciam. Eodem anno (qui erat 1675.) 12. Julii Imperator adit templum & ædes nostras, ubi penicillo regio binos cubitales exarat characteres *Kim tien*, hoc est, venerare cœlum, seu cœli dominum, eosque sigillo regio munitos nostris consignat. Hujus exemplaria trium Ordinum Religiosorum templis & ædibus per Imperium præfixa vim hìc obtinent tacitæ approbationis legis Christianæ.

Anno Cycli 56. Imp. 18. (1679.) *V san quei* senio confectus moritur, acclamatur Imperator hujus filiolus *Hum hoa* dictus. Eodem anno, 2. Septembris, sub 10. horam matutinam, regiam urbem & loca vicina tam horribilis terræ motus concussit, ut innumera palatia, deorum fana, turres & urbis mœnia corruerint, & sub ruinis sepulti supra 400. & in proximo aulæ oppido *Tum cheu* dicto supra triginta hominum millia sub ædium ruinis oppressa. Quia verò ad trimestre ferè terræmotus tametsi languidior, per intervalla repetebatur, ipse Imperator, principes & proceres palatiis suis relictis sub tentoriis habitabant, & sub dio vitam trahebat misera plebs, quam pius Imperator solatus est, ex ærario depromens, quo & pauperes sub ruinis oppressi, suo sarcophago conderentur, & ædes collapsæ restaurarentur.

Ejusdem anni mense postremo, qui jam erat 4. Januarii (1680) Imperatoris palatium, orto repentè incendio, paucis horis absumptum est. Damnum excessit duos milliones 850000. aureorum. Quarto ab incendio die Imperator ad saltum suburbanum venationis gratiâ, quam amabat impensè, profectus est. Liceat hìc obiter in laudem imperantis Principis afferre pietatis ejus & justitiæ specimen, quod inter venandum, aliquando præbuit. Fuit, cùm eminus conspicaretur monumentum magnificum, quod esse audiens postremi è familiâ præteritâ Imperatoris *çum chim*, quem *Xun chi* pater honorificè sepeliendum curaverat, eò properè divertit, flexisque ante tumulum genibus illachrymans, exclamavit, *O*, inquit, *çum chim Imperator, tu nosti, quod mortis tuæ adeò miserandæ nos causam non dederimus, tui te subditi perduelles ad hanc te impulerunt.* Tum accensis de more suffitibus, vultuque in terram prostrato, eidem ritè parentavit. Aliàs cùm inter venandum procul à turbâ incidisset incognitus in senem amarè deflentem unicum filium à Præfecto Tartaro vi abreptum, princeps rei motus indignitate, senem jubet equo suo à tergo insidere, & ad ædes

raptoris

raptoris properare. Duarum leucarum erat iter. Mox hominem criminis convictum jubet coram proceribus, qui undequaque advenerant, capite plecti, & senem ipsum in ejus præfecturam succedere, addens simili pœnâ mulctandum, si in officio suo similiter deliquisset.

Anno Cycli 57. (1680.) Regulus prov. *Quam tum*, tametsi jam subditus, Tartaro tamen suspectus erat, eò quòd turbulenti genii vir ex commercio maritimo, contra Regis præscriptum, cum Hispanis & Batavis potentissimus evaderet, ad hæc in ruinam Macaensis urbis intentus esset, & magnâ in exercitu 40. millium authoritate polleret. Quare cùm jussus esset ab Imperatore in provinciæ *Quam si* perduelles arma movere, cùm fortè ab exercitu hinc inde distracto in urbem quampiam se contulisset, in provinciam *Quam tum* & palatium suum astu quopiam reductus est, ubi elapsis aliquot mensibus, à duobus magnatibus, qui 17. dierum spatio ex aulâ eò convolarant, die 9. Octobris multò manè, oblato, honoris causâ, laqueo, jussus est sibi fauces constringere, quo tempore 112. factionis socii (quos inter tres ejusdem fratres) capite plexi, dignus alioqui meliori sorte princeps, quippe qui de Deo & lege nostra optimè sentiebat, & ejus præconibus, suprà quàm dici potest, semper impensè faverat. Quòd autem immensis ejus opibus fisco addicendis inhiaret Tartarus, placuit Reguli patris necdum sepulti, sarcophagum recludere, ut explorarent, an habitu pileoque Sinico cadaver indutum foret, quod cùm comperissent Tartarico more vestitum bona omnia, ad reliquos fratres, quos inter gener erat Imperatoris, aliosque affines transierunt.

Hoc item anno exeunte RR. PP. è sacrà D. Augustini familiâ ex Philippinis Macaum appulsi, Sinam ingrediuntur.

Anno sequenti Regulus *Fokien* (de quo suprà) ob tyrannidem præcipuè in plurimos Præfectos sibi suspectos, dum rebellaret, exercitam, in aulâ coram omni populo in partes dissectus est, & canibus objectæ carnes: fratres tametsi insontes capite plexi. *Yun nan* provinciæ metropolis à Tartaro occupatur. *Hum hoa* Imperator spontaneo laqueo Tartaricum supplicium antevertit. *V san quei* patris pridem defuncti ossa è tumulo eruta, & in curiam transportata, partim ad terrorem cum infamiæ notâ variis locis affixa, partim in pulverem contusa, aëri & ventis in ludibrium dispersa sunt.

Hic quoque annus 1681. centesimus est propagatæ à Soc. Jesu in Sinâ Religionis Christianæ.

Anno Cycli 59. (1682.) extinctis jam tribus Regulis, & provinciis 15 feliciter debellatis, necnon pace per Imperium stabilitâ, Imperator natale solum & majorum suorum sepulchra statuit invi-

Dd

ſere. Iter iniit in Tartariam Orientalem die 23. Martii cum principe hærede declarato, tribus Reginis, & præcipuis Palatinis, & tribunalium Magiſtratibus & 70. circiter millium hominum comitatu, in quo comitem & ſibi ubique aſſiſtentem habere voluit Ferdinandum Verbieſt, *qui quòd iſthic ſemina quædam Religionis Chriſtianæ comperiſſet, Tartaricam Grammaticam compoſuit, quæ nunc è regiâ Bibliothecâ in lucem prodit, & Deo aſpirante, uſui erit venturis in Tartariam Evangelii præconibus.*

Anno Cycli 60. & ultimo, imperantis verò *Cam hi* 22. (1683.) Imperator longè majori cum apparatu, & 70. millium equitum comitatu in Tartariam occidentalem iter inſtituit, tum ne otio & deliciis Sinicis diffluens valetudini minùs conſuleret, tum ut ſe & militiam duris aſſueſceret, & ut doceret eâ normâ & ordine adverſus hoſtes armatam procedere, quo ad tygrides inter venandum, & feras debellandas præludi jubebat, tum denique ut magnificentiam ſuam & majeſtatem oſtentans, ſacrum quemdam terrorem barbarorum Dynaſtis incuteret, quos proinde benignitate regiâ & clementiâ, nec non muneribus & dignitatum titulis adeò ſibi conciliavit, ut provincias omninò 40. clientelares & ſibi ultrò tributarias ſuaviter fortiterque reddiderit.

Conſule de utroque itinere binas Epiſtolas Ferdinandi, qui ſecundi itineris comitem habuit Philippum Grimaldi.

Hic finit Tabula noſtra Chronologica Sinicæ Monarchiæ per 60. annorum periodos, ſeu Cyclos 73. continuatæ, qui annos explent 4380. quibus ſi addideris annos 255. duorum gentis Sinicæ conditorum *Fo hi* & *Xin num*, ſummatim exiſtent anni 4635.

Errata, quæ hîc occurrent condonabit, uti ſpero, benevolus Lector. Emendabit ea conſtans & irrefragabilis ordo Cyclorum, ad quos calculi omnes, ſicubi aberraverint, revocandi ſunt, prout in Præfatione indicatum eſt.

AD MAJOREM DEI GLORIAM.

Extrait du Privilege du Roy.

LE Roy par ses Lettres Patentes données à Paris le 18. jour de Fevrier 1663. signées, Par le Roy en son Conseil, JUSTEL, & seellées du grand seau de cire jaune; a permis à Girard Garnier de faire imprimer, vendre & debiter en tous les lieux de l'obeïssance de Sa Majesté, *un Recueil de diverses Relations de Voyages curieux, qui n'ont point esté publiées, ou qui ont esté traduites d'Harcluyt, de Purchas, & d'autres Voyageurs Anglois, Hollandois, Portugais, Allemands, Espagnols, & de quelques Persans, Arabes, & autres Auteurs Orientaux:* Enrichies de figures de Plantes non décrites, d'Animaux qui n'ont point esté veus, & de Cartes Geographiques de Païs dont on n'a point encore donné de Cartes, & ce conjointement ou separément, en un ou plusieurs volumes, en telles marges & caracteres, & autant de fois que bon luy semblera, durant l'espace de dix ans, à compter du jour que chaque volume sera achevé d'imprimer pour la premiere fois; Faisant Sa Majesté tres-expresses deffenses à toutes personnes de quelque qualité qu'elles soient, d'en rien imprimer, vendre, ny distribuer, ny aucune carte ny figure, sous aucun pretexte que ce soit, sans le consentement dudit Garnier, ou de ceux qui auront son droit, à peine de confiscation des exemplaires contrefaits, des caracteres, presses, & instruments qui auront servy ausdites impressions contrefaites, de tous dépens, dommages & interests, & de trois mille livres d'amande; A condition de fournir quatre Exemplaires dudit livre, selon qu'il est porté par lesdites Lettres, à l'Extrait desquelles, mis au commencement ou à la fin de chaque volume, & aux copies collationnées par un Conseiller & Secretaire de Sa Majesté, Elle veut que foy y soit adjoûtée comme à l'Original, nonobstant oppositions ou appellations quelconques, Clameur de Haro, Charte Normande, & toutes autres Lettres à ce contraires, comme le contient plus amplement ledit Privilege.

Registré dans le Livre de la Communauté des Imprimeurs & Libraires le 23. Avril 1663. DU BRAY, Syndic.

Achevé d'imprimer pour la premiere fois le 28. May 1687.

Ledit sieur Garnier a cedé son droit de Privilege pour le Confucius *seulement, à Daniel Horthemels Marchand Libraire à Paris, pour en joüir suivant l'accord fait entre eux.*

PARISIIS,
Ex Typographia Andreæ Cramoisy Parisiensis Typographi.

M. DC. LXXXVII.

IMPERII SINARUM

ET RERUM IN EO NOTABILIUM

SYNOPSIS.

IMPERIUM SINARUM DIVIDITUR IN XV. amplissimas Provincias, quarum singulæ ob magnitudinem, opulentiam, fertilitatem, magna regna verius appellari possunt, quam Provinciæ: his addi debet *Leaotum* regio uni Provinciæ non multò inferior. Hæc regio cum aliis 6. Provinciis *Eoo*, & Australi Oceano adjacent; sex Mediterraneæ sunt, reliquæ tres ad Occidentem à reliqua Asia montium ferè jugis separantur.

Imperii amplitudinem, Urbiumque, & Populorum multitudinem, & rerum abundantiam, velut in nucleo iliadem, hîc subjicio, prout in Atlante Sinico ex Sinensium libris exposuit P. Martinus Martinius, ac deinde P. Gabriel de Magalhanes, in descriptione Sinicæ Monarchiæ è manuscripto Lusitanico Gallicè traductâ.

Urbes Metropolitanæ (quas inter una est primaria) quæ Imperatori cum Civitatibus & Oppidis sibi subjectis vectigal pendunt, numerantur C.L.V. quæ rectius totidem Provinciæ vocari possunt, quippe singulæ sub se continent non paucas civitates, Oppida, Villas, Municipia, &c.

	Provinciæ	*Metropoles*	*Civitates.*	*Familiæ.*	*Viri.*
I.	*Pekim.*	8.	135.	418989.	3452254.
II.	*Xansi.*	5.	92.	589659.	5084015.
III.	*Xensi.*	8.	107.	831051.	3934176.
IV.	*Xantum.*	6.	92.	770555.	6759685.
V.	*Honan.*	8.	100.	589296.	5106270.
VI.	*Suchuen.*	8.	124.	464129.	2204570.
VII.	*Huquam.*	15.	108.	531686.	4833590.
VIII.	*Kiamsi.*	13.	67.	1363629.	6549800.
IX.	*Nankim.* nunc *Kiamnan.*	14.	110.	1969816.	9967429.
X.	*Chekiam.*	11.	63.	1242135.	4525470.
XI.	*Fokien.*	8.	48.	509200.	1802677.
XII.	*Quamtum*	10.	73.	483360.	1978022.
XIII.	*Quamsi.*	11.	99.	186719.	1054760.
XIV.	*Yunnan.*	22.	84.	132958.	1433100.
XV.	*Queicheu.*	8.	10.	45305.	231365.
	Summ.	155.	1312.	10128789.	58916783.

P. de Magalhanes, qui 30. annis in aulâ moratus, ibidem obiit anno 1677. posthumo elogio ab Imperatore donatus, sic scribit:

In toto Imperio loca partim civica partim militaria muris cincta sunt 4402. loca civica recensentur 2045. nimirum Urbes Metropolitanæ primi ordinis *Fu* dictæ 175. Civitates secundi ordinis *Cheu* dictæ 274. Civitates tertii ordinis *Hien*

dictæ 1388. Hospitia Regia cum excubiis *Ye* dictæ 205. & inferioris ordinis *Cham chin* dicta 103.

Ratio verò ob quam P. de Magalhanes majorem Urbium, ac Civitatum numerum ponit, quam P. Martinius; hæc est; quod ille annumeret quasdam particularium Principum, qui Imperatori Sinarum non parent & à quo titulum dumtaxat accipiunt, sitas tamen inter montes, in quatuor ipsius Imperii Provinciis, *Suchuen*, *Queicheu*, *Yunnan*, *Quamsi*; annumeret etiam Urbes, & Oppida regionis *Leaotum*, quæ Sinæ in particularibus tantum Catalogis solent recensere : P. verò Martinius eas solum scripsit, ex quorum districtu Imperatori vectigal penditur.

Hospitia Regia absque muris pro Præfectis, Cursoribus, aliisque ex aulâ regio sumptu iter facientibus *Ye*, vel *Chin*, vel *Yechin* dicta, sunt, 1145.

Familiæ in toto Imperio recensentur, 11502872.

Virorum numerus pertingit ad capita 59788364.

Non ingrediuntur hunc numerum, mulieres, parvuli ante annum ætatis 20. necnon è Regio nati sanguine, Ministri Regii, nec Præfecti & Expræfecti, neque milites, Baccalaurei, Licentiati, Doctores, Bonzii utriusque sectæ, mendici, iique qui in navibus innumeris habitant.

Inter loca militaria Arces primi nominis, & ordinis, *Quan* dictæ, sunt 627. Arces secundi ordinis, *Guei* dictæ 567. Arces tertii ordinis, *So* dictæ 311. Arces quarti ordinis, *Chin* dictæ 300. Arces quinti ordinis, *Pao* dictæ 150. Arces sexti ordinis, *Pu* dictæ 100. Arces septimi ordinis, *Chai* dictæ 300.

Numerantur itaque loca militaria 2357. præter Turres, & Castella ter mille, *Tai* dicta, intra, & extra famosum illum murum sita (quorum nomina in mappis Sinensibus recensentur.)

Murus Sinarum Imperium ab utrâque Tartariâ separans, & complectens *Leaotum* cum tribus Provinciis *Pekim*, *Xansi*, *Xensi*, ab ortu in occasum ad 400. circiter leucas Lusitanas; juxta Martinium verò, ad trecenta milliaria Germanica (quorum 15. uni gradui respondent) rectâ protenditur. Si verò muri flexus, & montium circuitus considerentur, complectitur leucas ferè 500. hujus altitudo 30. latitudo 12. & alibi 15. cubitorum est.

IN toto Sinarum Imperio Flumina navigabilia, & Lacus magis celebres, 1472.

Pontes celebriores, 331.

Montes præ aliis plurimis memorabiliores, 2099.

Turres, & Arcus triumphales, aliave id genus magnifica Ædificia, Regibus, virisque illustribus erecta, 1159.

Bibliothecæ celebres, & Libris instructissimæ, 272.

Gymnasia Sapientiæ, seu Academiæ Magistro Imperii *Confucio* erectæ totidem numerantur, quotquot Urbes sunt, & Civitates.

Baccalaureorum numerus (nam Studiosorum innumerabilis videtur) assurgit circiter ad capita 90000.

Avita Templa, seu potius illustres aulæ majoribus suis aut benemeritis erectæ ad perpetuam Familiæ memoriam, 709.

Mausolea architecturâ suâ apud posteros commendata, 688.

Virtute, & Factis Heroïcis illustres viri, libris, & metris celebrati, 3636.

Illustriores virtutibus Fœminæ, quæque ob constantiam, in tuendâ virginitate, aut fide maritali passim deprædicantur, 208.

Præter 32. Regulorum Palatia, sunt sua singulis ubique Præfectis assignata, pro cujusque gradu, & dignitate Palatia. 32167.

Templa vero Deo dedicata, præter Sacella, sunt circiter 240.

Christianorum numerus anno 1681. erat circiter 260000.

Idolorum Templa præ reliquis magis frequentata ob magnificentiam, aut conficta Idolorum miracula, 480.

In his aliisque Templis minoribus, & Deorum fanis, quorum numerus videtur incredibilis) habitant Bonzii diplomate Regio donati 350000.

Multò plures recensentur absque diplomate, qui mendicatò vivunt.

In sola Regia Pekinensi sunt Bonzii Cælibes, 10668.

Bonzii uxorati, & diplomate Regio instructi, 5022.

Omnium utriusque sectæ Bonziorum, seu Sacrificulorum numerus passim creditur propé accedere ad 1000000.

De numero Mahometanorum, qui 700. ab hinc annis Sinam ingressi, sunt qui credunt millionem excedere.

De numero Pauperum Senum, & invalidorum, quibus olim sua assignabantur domicilia, & quæ ab omni ævo in singulis Urbibus, & Civitatibus, annonâ Regiâ aluntur, nildum licuit certi cognoscere.

ANNI à *Fo hi* primo gentis Conditore usque ad annum hujus sæculi 1683. inclusivè, computantur 4635.

Anni computati per 73. cyclos, quorum singuli annis 60. constant, sunt 4380.

Familiæ Imperiales longioris durationis decem brevioris duodecim.

Imperatores ab *Hoamti* usque ad modernum *Camhi* imperantis per Monarchiæ Sinicæ annos 4380. continuati, 235.

His si addas duos gentis conditores, Reginas duas contra leges Regni intrusas, & Imperatores 14. qui (vel quod intrusi, vel quod annum regiminis non habuerint) à Scriptoribus excluduntur, erunt 253.

Præfecti Togati, seu qui Magistratu civili per triennium extra patriam Provinciam de more funguntur, & novem ordinibus suisque volucrum insignibus aliisque indiciis distinguuntur, conficiunt numerum, 13647.

Singulorum nomina, patria, gradus Litterarius, uti & Præfectorum militarium, singulari libro (qui ex mobilibus litteris more Europæo componitur) singulis trimestribus ex aulâ per totum Imperium circumferuntur: similiter quotannis Kalendarium, nec non futuræ eclypses Solis & Lunæ, & quæcumque à sex supremis aliisque Conciliis proposita, ab Imperatore decernuntur, & si quæ in Provinciis portenta & publicæ calamitates contingant, authenticè comprobata, ex solâ aulâ, ad omnia Imperii loca per cursores determinatis temporibus disperguntur.

Præfecti militares, qui sex ordinibus suisque belluarum insignibus & vexillis discoloribus inrer se distinguuntur, numero sunt 18520.

Liber Sinensis *Kieu Pien tu* dictus, id est, *Novem Confinium Mappa*, à Præside supremi Tribunalis armorum, à 170. jam annis editus, & oblatus Imperatori cum 132. Mappis Cosmographicis majoribus, refert Sinensis Imperii intra & extra murum confinia contra Tartaros defendi, (excipiuntur thurmæ auxiliares) ad à præsidiariis militibus 902054. advolantes.

Equi præfatis militibus destinati, numerantur, 389167.

Stipendia Regia illorum militum præter triticum, aut milium & pabulum equorum tantùm annuè, ascendunt ad aureos 2517357.

Non hîc agitur de numero Præsidiariorum militum, qui Provinciarum confinia, loca Maritima, Civitates; & Arces tuentur, quorum militum majora sunt stipendia, quàm eorum, qui ad murum vigilant: nam quotannis pro 50. militum millibus, aureorum millionem cum dimidio, hoc est sex milliones florenorum Belgicorum assignari volunt.

Tempore pacis, qui Præfectis noctu diuque assistunt milites, recensentur 767920.

Equi eisdem militibus destinati affirmantur esse 564900.

P. Alvarus semedo ad muri custodiam assignat milites dumtaxat. 682882

Ad urbium verò & arcium præsidia (exceptis maritimis) milites 594000.

EA, ex quibus Imperatori quotannis penditur vectigal (exceptis iis, quæ ex teloniis proveniunt) ſunt juxta P. Martinium.

Orizæ, tritici, milii ſacci, 120. librarum ſinguli,	40155490
Serici laborati libræ, 20. unciarum ſingulæ, ex undecim Provinciis,	191530.
Serici non laborati libræ	409896.
Goſſypii, & cannabis laborati, & non laborati libræ	295308.
Salis maſſæ, 124. librarum ſingulæ è ſeptem Provinciis,	1994261.
Faſces ſtraminis pro equis Regiis, è ſeptem Provinciis,	34418625.

Magalhanes ex memorato libro *U pien tu*, ſic ſcribit:

Quotannis in ærarium Imperatoris inferuntur è puro argento aurei	27900000
Reditus item pro Imperatrice aſſignati ſunt aurei,	2823962.

Non hoc loco recenſentur reditus pecuniarii, & proventus ex teloniis, domibus, nemoribus, hortis Regiis, bonis Fiſco addictis: &c. Martinius ſcribit reditus Regios univerſim eſſe aureorum 150000000

Orizæ pro tributo pendendę ſacci, qui ex auſtro per celebrem aquæ ductum à 9. mille & amplius navigiis (quorum ſingula 500. ſaccis onuſta) in ſolam aulam devehuntur, excedunt numerum 4500000.

Orizæ tritici, milii, ſacci	43328834	Salis panes 50. libr. ſing.	1315937.
Minii puriſſimi libræ	258.	Sandaracæ libræ	94737.
Serici denſioris panni,	1655432.	Serici rarioris panni	466270.
Serici crudi libræ	272093.	Goſſypini panni,	396480.
Goſſypii infecti libræ	464217.	E cannabe telæ,	560280.
Fabarum ſacci,	210470.	Straminis faſces,	22598583.

Hic numerus poſtremus ſub belligero Tartaro duplo ſæpè major eſt, quam ſub Sinarum pacificâ dominatione. Omitto hîc vix credibilem in aulâ copiam quadrupedum altilium, &c. dicere ſufficiat ſingulis diebus aulæ Præfectis ſingulis, tam civicis quam militaribus (qui ad 5. circiter millia numerantur) necnon Regii Sanguinis Principibus, pro cujuſque gradu, & dignitate præter ſtipendium argenti, aſſignari ac diſtribui determinatam menſuram carnium, piſcium, leguminum, & coaguli è fabis confecti, & per ſingulos menſes ſalis, orizæ, ligni, carbonum & pabuli equini, idque adeò accuratè, ordinatèque, ut videatur Imperator Patris inſtar Familias diſtribuentis in dies portionem ſuam filios inter & Domeſticos ſuos. Non referuntur hîc, quæ domus ipſa Regia ampliſſima quotidiè conſumit. Eadem conſtanter ſervantur cum omnibus qui in aulam vocantur, & quotquot ex aulâ Magiſtratûs ſui ſigillo aut alio negotio inſtructi, Regiâ auctoritate proficiſcuntur, quorum ſingulis & ſingulorum comitatui, de commeatu & victu, aut, ſi malint, de argento æquivalente, de Hoſpitiis, & equis, aut, ſi per flumina iter inſtituunt, de navigiis Regiis, & apparatu, quin & muſicorum inſtrumentorum concentu ad oblectamentum, toto itinere (quod 5. & 6. menſium ſæpe eſt) providetur, donec ad locum officio ſuo deſtinatum pervenerint.

Hîc autem præter Palatium & ſupellectilem, præſto ſunt ubique, qui ſtipendiis Regiis merent curiales, ſeu Officiales majores & minores, Milites, Excubitores, Tabelliones; cæterique ad pompam (quæ in Regia urbe non eſt) & comitatûs ſplendorem, quoties prodit in publicum: cujuſmodi ſunt præcones & tympaniſtæ, & qui dignitatem Præfecti aureis trabalibus litteris exaratam, nec non titulos, aliaque inſignia præferunt: vexilli feri item, & Apparitores cum ſuppliciorum inſtrumentis, alii qui ſericas umbellas majores haſtis ſuffixas erigunt, qui Officii Sigillum Regium arcâ aureâ incluſum, velut rem ſacram, humeris geſtant, qui auratis flabellis majoribus ſolem aut imbres arceant; denique cum altero umbellifero, ſellæ auratæ bajuli ſimili pileo togâque, eâque rubeâ, induti 4. 6. aut 8. pluresve, pro cujuſque ordine & dignitate, quæque ſellam & agmen claudit famulorum aut equitum turba: Eorum namque, qui Provinciarum ſunt Prætores, Proreges, Quæſtores, Judices, Præſides, necnon urbium Præfecti Primarii, & armorum Duces, apparatus triplo major eſt, & ſplendidior; & his inſuper aſſignati ſunt ſui tubicines, ac tibicines, qui ante Palatii valuas in editiori utrimque ædiculâ certis temporibus concentum muſicum edant, quin etiam ante atrii fores tria tormenta bellica, aut falcunculi collocati, qui exonerantur, quoties Præfectus pro Tribunali ſedens publicam dat, aut terminat audientiam, quoties Palatio egreditur, & ingreditur, quoties magnum excipit hoſpitem & abeuntem deducit, aut curſorem cum litteris ad aulam expedit, & Imperatorem: die item ſolenni natalis ſui, & primis Kalendis cujuſque Lunæ, quando Præfecti reliqui, necnon jam emeriti; & litterarii ordinis Doctores & Licentiati, ante Thronum & nomen Imperatoris aureis inſcriptum litteris, præeunte magiſtro rituum, in genua provoluti & capite novies in terram inclinato venerabundi, tanquam præſenti Principi (ut in aulâ fit) apprecantur annorum myriades.

Quanta igitur per ſingulos dies toto Imperio vis pulveris nitrici abſumatur, quanta item quotannis annona pro eâ curialium multitudine impendatur, ei judicandum relinquitur, qui conſideraverit, in Sinâ numerari Urbes & Oppida, tam Civica, quam militaria 4402. Præfectos verò omnium ordinum 32167.

P. PHILIPPUS COUPLET *Societatis JESU*. 1687.